

PÉNZÜGYMINISZTERIUM
TÁMOGATÁSOKAT VIZSGÁLÓ IRODA

2004. április

Ezt a kiadványt a Pénzügyminisztérium szervezeti keretein belül működő Támogatásokat Vizsgáló Iroda készítette.

A kiadvány – egyéb, az állami támogatások témájában fontos információkkal együtt – elérhető a Támogatásokat Vizsgáló Iroda magyar és angol nyelvű honlapján (<http://www.p-m.hu/>).

Szerkesztő: Hargita Eszter

Lezárva: 2004. április

HU ISSN 1589-5203 (nyomtatott)

HU ISSN 1589-5327 (on-line)

Kérjük az anyaggal kapcsolatban észrevételeit, kérdéseit jelezze a Támogatásokat Vizsgáló Irodának.

A Támogatásokat Vizsgáló Iroda

Vargha Ágnes

Hargita Eszter

Bodó Zajzon

dr. Für István

dr. Ivanics Gábor

dr. Remetei Filep Zsuzsanna

dr. Staviczky Péter

Giba Gábor

Zsarnóci Csaba

főcsoportfőnök

főosztályvezető-helyettes

Cím: 1054 Budapest, József nádor tér 2-4.

T: 327-2343, F: 318-3663, e-mail: tvi@pm.gov.hu

TARTALOMJEGYZÉK

<i>Előszó</i>	4
<i>A Bizottság közleménye Általános érdekű szolgáltatások Európában</i>	6
<i>A Bizottság közleménye az állami támogatás szabályainak a közszolgálati műsorszolgáltatásra történő alkalmazásáról</i>	37
<i>Iránymutatás a regionális állami támogatásokról</i>	49
<i>A nemzeti regionális támogatásról szóló iránymutatás módosítása</i>	78
<i>A Bizottság tagállamokhoz címzett közleménye a nagyberuházási projektekhez nyújtott regionális támogatás multiszektorális keretrendszeréről, A szintetikusszál-ipar támogatásának kódexéről, A gépjárműipar részére nyújtott állami támogatás keretrendszeréről</i>	80

Előszó

2000-ben indítottuk a TVI információs füzetek sorozatot, melynek célja az állami támogatásokra vonatkozó közösségi szabályok kivonatos ismertetése, a témához szorosan kapcsolódó egyéb dokumentumok közzlése (éves jelentés, közösségi joganyag fordítások), az Európai Bizottság és az Európai Bíróságok egyes vonatkozó döntéseinek összefoglalása, ismertetése. A kiadvány évente 3-4 alkalommal jelent meg.

Magyarország Európai Unióhoz történő csatlakozásával az állami támogatások versenyszempontú ellenőrzését biztosító rendelkezéseket (az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 15. §-át, valamint a vállalkozásoknak nyújtott állami támogatások tilalma alóli mentességek egységes rendjéről szóló 163/2001. (IX. 14.) Korm. rendeletet) hatályon kívül kell helyezni, mivel a csatlakozás napjától a vonatkozó uniós szabályok Magyarországon közvetlenül alkalmazandók.

Ugyanakkor annak érdekében, hogy Magyarország tagállamként is képes legyen biztosítani a közösségi állami támogatási szabályoknak való megfelelést, elfogadásra került az *Európai Közösséget létrehozó Szerződés 87. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális térképről* szóló 85/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet, amely főleg eljárási szabályokat tartalmaz. A csatlakozás utáni eljárási rendben ugyanis fő szabály szerint az Európai Unió Bizottságának hatásköre annak megítélése, hogy valamely állami támogatás összeegyeztethető-e a közös piaccal. A Támogatásokat Vizsgáló Irodának azonban továbbra is jelentős szerepe lesz a támogatásokkal kapcsolatos eljárásban. Csatlakozás után az Iroda feladata különbözni fog aszerint, hogy milyen támogatásokról és - a támogatási kategóriáktól függően - milyen eljárásról van szó (bizonyos támogatási kategóriákat ugyanis nem vagy csak utólag kell bejelenteni a Bizottságnak - ld. csekély összegű vagy valamely csoportmentességi rendelet hatálya alá tartozó támogatások).

Az eddigi pozitív tapasztalatok alapján a jelenlegi központosított előzetes bejelentési rendszer tehát fennmarad, sőt annak hatálya kiterjed a halászati és erdőgazdálkodási támogatásokra is.

A támogatások bejelentésével kapcsolatos részletes eljárási szabályokon túl az új rendelet rendelkezik a Bizottság megkeresése esetén követendő szabályokról (általános együttműködési kötelezettség, a létező támogatásokkal kapcsolatos eljárás, a támogatás felfüggesztése, visszafizettetése), valamint a regionális támogatási térképről.

A Római Szerződés 87. cikke (1) bekezdésének hatálya alá tartozó fontos rendelkezés a regionális támogatási térképre vonatkozó szabályozás, amely

meghatározza a beruházásokhoz nyújtható maximális támogatási intenzitásokat. A regionális támogatási térkép általában több évre történő meghatározása - bizottsági jóváhagyással - a tagállamok hatáskörébe tartozik. A csatlakozástól 2006. végéig érvényes regionális támogatási térképet - amely a korábbi támogatási térképpel (163/2001. Korm. rendelet 29. §-a) megegyező mértékeket állapít meg - szintén az új rendelet tartalmazza.

Tekintettel a közösségi állami támogatási szabályok komplex voltára és a joganyag terjedelmére, valamint arra, hogy az anyagi szabályokról rendelkező korábbi, több évig érvényes kormányrendelet hatályon kívül kerül, a TVI tájékoztatók kiadását tervezi az irányadó közösségi támogatási szabályok elérhetőségéről és azok tartalmáról annak érdekében, hogy megkönnyítse a támogatást nyújtó szervek és a kedvezményezettek jogalkalmazását.

A fenti tájékoztatás első eleme a *TVI információs füzetek* 13-16. számaiban közzé tett közösségi állami támogatási szabályok nem hivatalos fordítása. (A hivatalos fordítás a Közösség Hivatalos Lapjában (Official Journal) jelenik majd meg.)

Kérjük, amennyiben az állami támogatási témával, vagy az e számban megjelentekkel kapcsolatban kérdése vagy észrevétele van, keressen meg minket.

Budapest, 2004. április

Hargita Eszter

A Bizottság közleménye
Általános érdekű szolgáltatások Európában
(2001/C 17/04)

ÖSSZEFOGLALÁS

Az általános érdekű szolgáltatások az európai társadalommodell kulcsfontosságú elemei. Az EK-Szerződés új 16. cikke megerősíti e szolgáltatások helyét az Unió közös értékrendjében, valamint a társadalmi és területi kohézió előmozdításában betöltött szerepüket. E szolgáltatások hozzájárulnak az európai gazdaság általános versenyképességéhez is, és a szolgáltatásnyújtásra folyamatosan fejlődő piaci és technológiai környezetben kerül sor. A kereskedelem globalizációja, a belső piac megvalósítása és a gyors technológiai fejlődés fokozottan szükségessé teszi, hogy új ágazatokat nyissanak meg a verseny előtt. Ez a háttér annak, hogy az Európai Tanács lisszaboni ülésén felkérte a Bizottságot arra, hogy vizsgálja felül 1996. évi közleményét az európai általános érdekű szolgáltatásokról.

Elsősorban a megfelelő helyi, regionális vagy nemzeti szintű hatóságok feladata, hogy – teljes átláthatóság mellett – meghatározzák az általános érdekű szolgáltatások rendeltetését és e rendeltetés teljesítésének módját. A Közösség a Szerződés szabályainak alkalmazása során és a rendelkezésére álló eszközökkel biztosítja, hogy e szolgáltatások teljesítése az ár és a minőség tekintetében a lehető legteljesebb mértékben megfeleljen a szolgáltatásokat igénybe vevők és általában az állampolgárok szükségleteinek.

Néhány olyan ágazatban, amelyeket méretük és hálózati felépítésük természetüknél fogva európai léptékűvé tesznek, már tettek közösségi intézkedéseket. A közlemény a jelenleg elérhető információt biztosítja ezen intézkedéseknek az általános érdekű szolgáltatások elérhetőségére, minőségére és megfizethetőségére gyakorolt pozitív hatásairól az érintett ágazatokban.

Az eddigi tapasztalatok szintén megerősítik, hogy a Szerződés versenyszabályai és belső piaci szabályai teljes mértékben összeegyeztethetők az általános érdekű szolgáltatások biztosításának magas színvonalával. Bizonyos körülmények között, különösen akkor, ha a piaci erőviszonyok önmagukban nem eredményeznek kielégítő szolgáltatásnyújtást, a hatóságok egyes szolgáltatókat általános érdekű kötelezettségekkel bízhatnak meg, és szükség esetén különleges vagy kizárólagos jogokkal ruházhatják fel őket, és/vagy finanszírozási mechanizmust alakíthatnak ki e szolgáltatások biztosításához.

A tagállamoknak és az érintett szolgáltatóknak jogbiztonságra van szükségük. A közlemény tisztázza a belső piaci és versenyszabályok alkalmazási körét és alkalmazásuk feltételeit. Mindenekelőtt e szabályokat csak abban az esetben kell alkalmazni, ha az érintett tevékenységek olyan gazdasági tevékenységek, amelyek érintik a tagállamok közötti kereskedelmet. Amennyiben a szabályokat alkalmazni kell, a szabályoknak való megfelelés három alapelven nyugszik:

- semlegesség a vállalkozások köz- vagy magántulajdonban léte tekintetében,
- a tagállamok szabadsága az általános érdekű szolgáltatások meghatározása terén, a nyilvánvaló tévedés esetének kivételével,
- arányosság, amely megköveteli, hogy a versenykorlátozások és az egységes piac szabadságainak korlátozásai ne haladják meg azt a mértéket, amely a rendeltetés hatékony teljesítésének biztosításához szükséges.

A helyzet folyamatos változásával a Bizottság további tapasztalatokat szerez a belső piaci és versenyszabályok alkalmazása terén, és ennek megfelelően további pontosítást biztosít.

A közlemény arra is kitér, hogy – a 16. cikk alapján – hogyan alakíthat ki a Közösség a helyi, regionális és nemzeti szintű hatóságokkal együttműködve proaktív, európai szintű politikát annak biztosítása érdekében, hogy Európa minden polgára a legjobb szolgáltatásokhoz jusson.

1. BEVEZETÉS

1. 1996-ban a Bizottság közleményt adott ki az európai általános érdekű szolgáltatásokról¹. E közleményében a Bizottság hangsúlyozta az általános érdekű feladatok fontosságát az Európai Unió alapvető célkitűzéseinek elérése érdekében. Javasolta, hogy az EK-Szerződést egészítsék ki egy erre vonatkozó hivatkozással. Az 1996. évi közleményben közzétett kifejezések meghatározása², valamint az e szolgáltatások jövőbeli szerepe tekintetében meghatározott nézőpontok és célkitűzések az egységes piac összefüggésében ma is érvényesek. Ez a közlemény az 1996. évi közlemény aktualizált változata.
2. Az első közlemény elfogadása óta számos előrelépés történt. A Bizottság javaslatának megfelelően az Amszterdami Szerződésbe beépítették az általános érdekű szolgáltatások szerepére vonatkozó hivatkozást. Az EK-Szerződés új 16. cikke elismeri az e szolgáltatásokat alátámasztó értékek alapvető fontosságát, valamint azt, hogy a Közösségnek figyelembe kell vennie ezek szerepét valamennyi politikájának kialakítása és végrehajtása során, és ezt a Szerződés alapelvei közé sorolja:
„A 73., a 86. és a 87. cikk sérelme nélkül, és figyelemmel az általános gazdasági érdekű szolgáltatásoknak az Unió közös értékrendjében elfoglalt helyére, valamint a társadalmi és területi kohézióban játszott szerepére, a Közösség és a tagállamok saját hatáskörükben és e szerződés alkalmazási körén belül gondoskodnak arról, hogy ezek a szolgáltatások olyan elvek alapján és feltételek mellett működjenek, amelyek lehetővé teszik rendeltetésük teljesítését.”
3. Az 1996. évi közlemény kimondta, hogy a Bizottság nézőpontja szerint az általános gazdasági érdekű szolgáltatások, a belső piac és a Bizottság versenypolitikája egyáltalán nem összeegyeztethetetlenek, és kiegészítik egymást a Szerződés alapvető célkitűzéseinek elérésében. Ezek kölcsönhatásának mind az egyes állampolgárok, mind pedig a társadalom egészének a javát kell szolgálnia.
4. 1996. óta a piacok, a technológia és a felhasználók igényei továbbra is rohamosan fejlődtek. Tapasztalatokat szereztek azon ágazatokban, amelyek az egységes piac programja alapján akkor még a liberalizáció folyamatában voltak. Közösségi szinten további liberalizáció történt, miközben biztosították és egyes esetekben fejlesztették a minőség színvonalát és a felhasználók védelmét. A belső piac elmélyülésével együtt felmerültek bizonyos olyan szolgáltatások elhatárolására vonatkozó új kérdések, amelyeket korábban elsősorban nem versenyalapon biztosítottak, de amelyek ma már versenytársakat vonzanak vagy vonzhatnak. Mi több, különösen az információs társadalom kialakulása és a technológia fejlesztése ahhoz a következtetéshez vezet, hogy e szolgáltatások egy része tekintetében a területi megközelítés idejétmúlt, és ezeket határokon átnyúló megközelítéssel kell kezelni.
5. A liberalizáció pozitív hatásai ellenére továbbra is aggályok merülnek fel az általános érdekű szolgáltatások és a közösségi intézkedések tekintetében. A technológia és az általános szabályozási környezet változásai kapcsán, valamint a fejlődő fogyasztói

¹ HL C 281., 1996.9.26., 3. o.

² Lásd a II. mellékletet.

igényekkel összefüggésben az állampolgárok részéről aggodalom tapasztalható arra vonatkozóan, hogy az általános érdekű szolgáltatások minősége romolhat. Erre az aggodalomra építve a hagyományos szolgáltatók és az őket támogató hatóságok arra hivatkoznak, hogy a közösségi jog alkalmazása veszélyeztetheti e szolgáltatások biztosításának azon szervezeti kereteit, amelyek hosszú működésük során már bizonyították értékeiket, valamint a köz részére nyújtott szolgáltatások minőségét. A magánszektorban működő versengő szolgáltatók ezzel szemben azt állítják, hogy a fennálló megállapodások tisztességtelen előnyt nyújtanak azon szervezet részére, amelyet a hatóságok e szolgáltatások biztosításával megbíztak, és ez sérti a közösségi jogszabályokat.

6. Ilyen körülmények között, és az Európai Tanács lisszaboni ülésének felkérésére, amelyet annak feirai ülése is megerősített, a Bizottság vállalta, hogy aktualizálja 1996. évi közleményét. Ennek célkitűzése kettős:
 - annak további tisztázása, hogy a különböző szintű hatóságoknak és az általános érdekű szolgáltatásokra alkalmazott versenyszabályozó és belső piaci rendelkezéseknek milyen szerepük van abban, hogy megfeleljenek a szolgáltatók részéről fennálló nagyobb jogbiztonság iránti elvárásoknak. Külön figyelmet érdemel az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alkalmazási köre,
 - az általános érdekű szolgáltatások megfelelő működésére vonatkozó európai keretszabály további fejlesztése, amelyben mind a helyi, regionális és nemzeti szintű hatóságoknak, mind pedig a Közösségnek megvan a saját szerepe, összhangban az EK-Szerződés 16. cikkével.
7. A közlemény több szakaszból áll. A 2. szakaszban a Bizottság kifejti az általános érdekű szolgáltatások által teljesített célkitűzéssel kapcsolatos nézeteit. A 3. szakasz tisztázza a versenyszabályok és a belső piaci szabályok alkalmazását az általános érdekű szolgáltatásokra. A 4. szakasz bemutat néhány előzetes eredményt az egyetemes szolgáltatás elvének alkalmazására vonatkozó tapasztalatok közül azon ágazatokban, amelyeket az egységes piac programjának keretében liberalizáltak. Az egyes ágazatok helyzetére vonatkozó további információ az I. mellékletben található. Az 5. szakasz előremutatást nyújt olyan további intézkedésekhez, amelyek az európai társadalommodell kulcsfontosságú elemének tekinthető általános érdekű szolgáltatások minőségének és hatékony biztosításának javítását célozzák.

2. AZ ÁLTALÁNOS ÉRDEKŰ SZOLGÁLTATÁSOK RENDELTETÉSE

8. Az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó közösségi politika középpontjában az állampolgárok érdeke áll. Az általános érdekű szolgáltatások jelentősen hozzájárulnak az európai ipar általános versenyképességéhez, valamint a gazdasági, társadalmi és területi kohézióhoz. E szolgáltatások igénybevevőiként az európai polgárok kiváló minőségű szolgáltatásokat várnak el megfizethető áron. Így a felhasználók és igényeik állnak az e területen véghezvitt közösségi intézkedés középpontjában. A Közösség védi az általános érdekű célkitűzéseket és a köz szolgálatának rendeltetését.
9. Rendeltetésük teljesítése érdekében az érintett hatóságoknak teljes átláthatóság mellett kell működniük, megfelelő pontossággal meghatározva azon felhasználók igényeit, akik számára az általános érdekű szolgáltatásokat létrehozzák, valamint azt, hogy ki felelős a vonatkozó kötelezettségek meghatározásáért és érvényesítéséért, és hogyan teljesítik e kötelezettségeket. A megfelelő – közösségi, nemzeti, regionális vagy helyi – szinten kell intézkedni annak érdekében, hogy meghatározzák az általános érdekű

szolgáltatások kritériumait. Ennek az intézkedésnek kölcsönösen támogatottnak és koherensnek kell lennie.

10. A felhasználók igényeit széleskörűen kell meghatározni. A fogyasztói igények természetesen fontos szerepet játszanak. A fogyasztók elvárásainak alapját az egyetemes hozzájárás, a kiváló minőség és a megfizethetőség garanciája képezi. A vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások szintén az általános érdekű szolgáltatások jelentős felhasználói, így az ő elvárásaiknak is meg kell felelni. Az állampolgárok szempontjai szintén szerteágazóak, így például:
- magas szintű környezetvédelem,
 - a népesség bizonyos csoportjainak egyedi igényei, mint például a fogyatékkal élők és az alacsony jövedelműek,
 - az alapvető szolgáltatások terén teljes területi lefedettség a távoli vagy nehezen megközelíthető térségekben.
11. Néhány alapelv segíthet az általános érdekű szolgáltatások felhasználói elvárásainak meghatározásában. Ezek az alelvek a következők:
- a szolgáltatásnyújtás jó minőségét, a közegészségügy magas színvonalát és a szolgáltatások fizikai biztonságát garantáló alapvető kötelezettségek egyértelmű meghatározása,
 - teljes átláthatóság, például a díjak, a szerződéses feltételek, valamint a szolgáltatásnyújtók kiválasztása és finanszírozása terén,
 - választási lehetőség a szolgáltatások és adott esetben a szolgáltatók között, valamint tényleges verseny a szolgáltatók között,
 - indokolt esetben az üzemeltetőktől független szabályozó testületek megléte, és jogorvoslat biztosítása a panaszok kezelésére és a jogviták rendezésére kialakított mechanizmusok útján.
- Ide tartozhat még a felhasználók képvisellete és aktív részvétele a szolgáltatások meghatározásában, valamint a fizetési módok közötti választás lehetősége.
12. Az általános érdekű szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatók szintén fontos szerepet játszanak, és mivel nagy tapasztalattal rendelkeznek a felhasználók igényeinek kielégítésében, jelentős mértékben hozzá tudnak járulni e szolgáltatások további fejlesztéséhez. Ezért velük – a felhasználókhöz hasonlóan – megfelelő konzultációt kell folytatni³. A konzultáció megszervezése során azonban a hatóságoknak világos különbséget kell tenniük a felhasználók és a szolgáltatók elvárásai között.
13. A hatóságok azzal a kérdéssel kerülnek szembe, hogy hogyan biztosítsák az általános érdekű szolgáltatások általuk előírt rendeltetésének magas minőségi színvonalon és a leghatékonyabb módon történő teljesítését. A rendeltetésnek számos módon meg lehet felelni. Ennek kiválasztása során különösen a következőket kell figyelembe venni:
- az adott szolgáltatás műszaki és gazdasági jellemzői,
 - a felhasználók egyedi igényei,
 - az érintett tagállam kulturális és történelmi sajátosságai.

³ Az ETUC és a CEEP javasolta az Általános érdekű szolgáltatások kartájának kidolgozását, amely jelentősen hozzájárult az általános érdekű szolgáltatások jövőjéről szóló jelenlegi vitához.

A különféle eszközök közötti választási lehetőség a különböző szolgáltatások vonatkozásában – vagy akár ugyanazon szolgáltatás tekintetében is, ha a körülmények az egyes tagállamok esetében vagy egy adott tagállamon belül eltérőek – éppen ezért nem tekinthető ellentmondásnak, hanem ez a hatékonyság alapvető jellemzője.

3. AZ ÁLTALÁNOS ÉRDEKŰ SZOLGÁLTATÁSOK ÉS AZ EGYSÉGES PIAC

14. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatások abban különböznek a szokásos szolgáltatásoktól, hogy a hatóságok véleménye szerint ezeket akkor is kell biztosítani, ha a piacon nincsenek erre ösztönző megfelelő tényezők. Ez nem jelenti azt, hogy sok esetben nem a piac lenne a legmegfelelőbb mechanizmus e szolgáltatások biztosítására. Sok alapvető igény – mint például az élelmiszer, ruházkodás, lakóhely – kielégítése kizárólag vagy túlnyomórészt piaci alapon történik. Ha azonban a hatóságok úgy vélik, hogy bizonyos szolgáltatások általános érdekűek, és a piaci erők nem eredményezik ezek kielégítő biztosítását, akkor megállapíthatnak számos egyedi szolgáltatási rendelkezést, hogy ezen igényeket általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó kötelezettségek formájában elégítsék ki. E kötelezettségek teljesítése – bár nem szükségszerűen – együtt járhat különleges vagy kizárólagos jogok biztosításával vagy egyedi finanszírozási mechanizmusok biztosításával. Az egyedi általános érdekű rendeltetés és a rendeltetés teljesítéséhez szükséges kapcsolódó szolgáltatás meghatározásának nem kell magában foglalnia egyetlen egyedi szolgáltatásnyújtási módot sem. Ennek klasszikus esete az egyetemes szolgáltatási kötelezettség⁴, vagyis az a kötelezettség, hogy az adott területen egy bizonyos szolgáltatást megfizethető ár mellett és egységes minőségi feltételekkel biztosítsanak, tekintet nélkül az egyes műveletek nyereségességére.
15. A hatóságok dönthetnek úgy, hogy egy piacon minden szolgáltatóra alkalmazzák az általános érdekű kötelezettségeket, vagy – egyes esetekben – egy vagy korlátozott számú szolgáltató részére egyedi kötelezettségeket írnak elő, különleges vagy kizárólagos jogok biztosítása nélkül. Így a lehető legnagyobb versenyre van lehetőség, a felhasználók pedig a lehető legnagyobb szabadsággal rendelkeznek a szolgáltató kiválasztása tekintetében. Amennyiben egy bizonyos piacon versengő valamennyi szolgáltató közül csak egy vagy korlátozott számú szolgáltató számára írnak elő közzolgáltatási kötelezettséget, a többiek számára pedig nem, akkor célszerű lehet az adott piacon tevékenykedő valamennyi szolgáltatót bevonni az általános érdekű szolgáltatás nettó többletköltségeinek finanszírozásába, kiegészítő díjak vagy közzolgáltatási alap rendszerén keresztül. Ebben az esetben fontos, hogy az egyes vállalkozások által viselt részesedésnek arányosnak kell lennie annak piaci tevékenységével, és ezt világosan el kell különíteni azon egyéb költségektől, amelyeket tevékenysége szokásos gyakorlása során kell esetleg viselnie.
16. Ma például a nyilvános beszélőalapú telefonszolgáltatás a Közösségen belül a közösségi jogszabályokban meghatározott egyetemes szolgáltatási kötelezettség alá tartozik, a távközlési ágazat 1998-ban bekövetkezett teljes liberalizációja ellenére. Ezenkívül az 1990-es évek elején a fokozatos liberalizáció érdekében hozott döntések maguk is a piaci és a technológiai fejlődésre adott válaszok voltak, ami azt jelenti, hogy az ágazatban a különleges és kizárólagos jogok fenntartása többé már nem

⁴ Az egyetemes szolgáltatás és a közzolgáltatási kötelezettség fogalmát a Bíróság joggyakorlata is elismeri (*Corbeau* C-320/91. sz. ügy [1993]; *Almelo* C-393-92 sz. ügy [1994]), és a közösségi joganyagban azon szolgáltatásokra vonatkozóan alakították ki, amelyek tekintetében közös szabályozási keretszabályt hoztak létre az egységes európai piac megvalósítása érdekében (lásd alább: 4. szakasz).

minősült hatékony és arányos eszköznek azon bevétel biztosításához, amelyre a szolgáltatóknak az egyetemes szolgáltatás teljesítéséhez szükségük van. A versenyző piacon a közösségi keretszabály lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy mechanizmusokat alakítsanak ki a közösségi szinten meghatározott egyetemes szolgáltatások teljesítése költségeinek megosztására. A legtöbb tagállam azonban nem tartotta szükségesnek ilyen rendszer kialakítását, tekintettel a szóban forgó viszonylag alacsony költségekre.

17. Bizonyos általános érdekű szolgáltatások esetében azonban nem működhet egyszerre több szolgáltató, például abban az esetben, ha csak egyetlen szolgáltató működése lehet gazdaságos. Ilyen körülmények között a hatóságok általában különleges és kizárólagos jogokat biztosítanak az általános érdekű szolgáltatás teljesítése ellenében oly módon, hogy versenytárgyalási eljárással határozott idejű koncessziókat ítélnék oda. A koncesszió odaítélésekor fennálló verseny biztosítja, hogy az általános érdekű szolgáltatás rendeltetése a köz számára a lehető legalacsonyabb költség mellett teljesüljön.
18. Amennyiben a fenti két lehetőség egyike sem biztosítja az általános érdekű rendeltetés kielégítő teljesítését, szükség lehet arra, hogy összekapcsolják az egyetlen szolgáltatónak vagy korlátozott számú szolgáltatóknak az adott közszolgáltatási feladattal való megbízását és a különleges vagy kizárólagos jogok odaítélését vagy fenntartását, az említett egyetlen szolgáltató vagy szolgáltatói csoport tekintetében. Ebben az esetben, illetve a fent leírt azon esetben, amikor a kizárólagos jogokat versenytárgyalás útján ítélik oda, a hatóságok gondoskodhatnak olyan megfelelő finanszírozásról, amely a megbízott szolgáltatók számára lehetővé teszi a rájuk kirótt egyedi közszolgáltatási feladat teljesítését.
19. Az EK-Szerződés rendelkezéseit megvizsgálva – különös tekintettel a versenyszabályokra és a belső piaci szabályokra – megállapítható, hogy ezek teljes mértékben összeegyeztethetők az általános érdekű szolgáltatások teljesítésének biztosításával. A Szerződés 86. cikke és különösen 86. cikkének (2) bekezdése alkotja azt a központi rendelkezést, amely összehangolja a közösségi célkitűzéseket – beleértve a versenyre és a belső piac szabadságaira vonatkozó célkitűzéseket – a hatóságok által előírt általános gazdasági érdekű szolgáltatások rendeltetésének hatékony teljesítésével. E cikk így szól:
 - „1. A közvállalkozások és az olyan vállalkozások esetében, amelyeknek a tagállamok különleges vagy kizárólagos jogokat biztosítanak, a tagállamok nem hozhatnak és nem tarthatnak fenn az e szerződéssel, különösen az annak 12. és 81–89. cikkében foglalt szabályokkal ellentétes intézkedéseket.
 2. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésével megbízott vagy a jövedelemtermelő monopólium jellegű vállalkozások olyan mértékben tartoznak e szerződés szabályai, különösen a versenyszabályok hatálya alá, amennyiben ezek alkalmazása sem jogilag, sem ténylegesen nem akadályozza a rájuk bízott sajátos feladatok végrehajtását. A kereskedelem fejlődését ez nem befolyásolhatja olyan mértékben, amely ellentétes a Közösség érdekeivel.
 3. A Bizottság biztosítja e cikk rendelkezéseinek alkalmazását, és szükség esetén megfelelő irányelveket vagy határozatokat intéz a tagállamokhoz.”
20. Annak megértése érdekében, hogy hogyan hatnak e rendelkezések a hatóságok által kötött azon megállapodásokra, amelyek célja, hogy biztosítsák bizonyos szolgáltatások

teljesítését a köz részére, fontos kifejni a 86. cikk alkalmazásának alapját képező három alapelvet. Ezek: a semlegesség, a meghatározás szabadsága és az arányosság.

21. A vállalkozások tulajdoni rendjére – köz- vagy magántulajdon – vonatkozó semlegességet az EK-Szerződés 295. cikke biztosítja. A Bizottság egyrésztől nem teheti kérdésessé, hogy az általános érdekű szolgáltatások biztosításáért felelős vállalkozások köz- vagy magántulajdonban legyenek-e. Ennélfogva nem követeli meg a közvállalkozások privatizációját. Másrésztől a Szerződés szabályait, különösen a versenyszabályokat és belső piaci szabályokat a vállalkozás tulajdoni rendjétől (köz- vagy magántulajdon) függetlenül alkalmazzák.
22. A tagállamok meghatározásra vonatkozó szabadsága azt jelenti, hogy elsősorban a tagállamok felelősek annak meghatározásáért, hogy a tevékenységek egyedi jellemzői alapján mit tekintenek általános gazdasági érdekű szolgáltatásoknak. Ez a meghatározás csak nyilvánvaló tévedés esetén vizsgálható felül. Biztosíthatnak olyan különleges vagy kizárólagos jogokat, amelyek szükségesek a szolgáltatásnyújtással megbízott vállalkozások számára, szabályozhatják ezek tevékenységét, és adott esetben finanszírozhatják e vállalkozásokat. Azon területeken, amelyek nem tartoznak kifejezett közösségi szabályozás hatálya alá, a tagállamok széles mozgástérrel rendelkeznek politikáik kialakításában, amelyek csak nyilvánvaló tévedés esetén vizsgálhatók felül. Elsődlegesen és alapvetően helyi szinten kell eldönteni, hogy valamely szolgáltatás általános érdekű szolgáltatásnak minősül-e, és hogy ezt a szolgáltatást milyen módon kell teljesíteni. A Bizottság feladata annak biztosítása, hogy az alkalmazott eszközök összeegyeztethetők legyenek a közösségi joggal. Azonban minden esetben – a 86. cikk (2) bekezdésében meghatározott kivétellel – a közszolgáltatási rendeltetést világosan meg kell határozni, és annak ellátására egyértelmű megbízást kell adni valamely hatósági jogi aktusban (beleértve a szerződéseket is)⁵. E kötelezettség a jogbiztonságnak, valamint az átláthatóságnak az állampolgárok tekintetében történő biztosításához szükséges, és elengedhetetlen a Bizottság számára ahhoz, hogy elvégezhesse arányossági értékelését.
23. A 86. cikk (2) bekezdése szerinti arányosság azt jelenti, hogy az általános érdekű rendeltetés teljesítésének eszközei nem eredményezik a kereskedelem szükségtelen torzítását. Főként azt kell biztosítani, hogy az EK-Szerződés szabályainak bármely korlátozása, különösen a versenykorlátozások és a belső piac szabadságainak korlátozása ne haladják meg a rendeltetés hatékony megvalósításának biztosításához szükséges szintet. Biztosítani kell az általános gazdasági érdekű szolgáltatás teljesítését, a megbízott vállalkozásoknak pedig képesnek kell lenniük a rájuk bízott meghatározott feladat egyedi terheinek és nettó többletköltségeinek viselésére. A Bizottság ezt az arányossági ellenőrzést a Bíróság bírói felülvizsgálati hatásköre alatt ésszerű és reális módon gyakorolja, amit mutat az, hogy a 86. cikk (3) bekezdésével ráruházott döntéshozatali hatáskörökkel ténylegesen hogyan él⁶.
24. A 86. cikk alapján kialakított alapelvek olyan rugalmas és helyzetétől függő egyensúlyt tesznek lehetővé, amely figyelembe veszi a tagállamok eltérő körülményeit és célkitűzéseit, valamint az ágazatonként változó műszaki korlátokat.
25. A tapasztalatok alapján kellően sokféle lehetőség áll rendelkezésre az általános érdekű, valamint a verseny- és belső piaci követelmények összehangolása egyedi módjainak tekintetében⁷. A fent leírtaknak megfelelően a tagállamoknak számos lehetősége van

⁵ EFA C-159/94 sz. ügy [1997].

⁶ Lásd a Bizottság versenypolitikáról szóló éves beszámolót.

⁷ A közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozásának a versenyjoggal a 86. cikk (2) bekezdése alapján

az általános érdekű szolgáltatások teljesítésének biztosítására, a piacnak a verseny számára való megnyitásától kezdve a közszolgáltatási kötelezettségek előírásán keresztül egészen a kizárólagos vagy különleges jogok átadásáig az egyedüli szolgáltató vagy korlátozott számú szolgáltató részére, finanszírozás biztosításával vagy anélkül.

26. Ami a finanszírozás kérdését illeti, az Elsőfokú Bíróság a közelmúltban kimondta, hogy az állam által egy vállalkozás részére az általános érdekű feladatok teljesítéséért nyújtott ellentételezés az EK-Szerződés 87. cikke (1) bekezdése értelmében állami támogatásnak minősül⁸. Noha ez nem esik a 73. vagy a 87. cikkben megjelölt mentességek hatálya alá, a 86. cikk (2) bekezdése alapján összeegyeztethető lehet az EK-Szerződéssel. Ez az eset áll fenn akkor, ha e rendelkezés minden feltétele teljesül, és különösen ha az ellentételezés nem haladja meg a vállalkozásra bízott egyedi feladat nettó többletköltségeit. A Bizottság úgy ítéli meg, hogy amennyiben az ellentételezést nyílt, átlátható és hátrányos megkülönböztetéstől mentes eljárást követően egy megfelelő időszakra határozzák meg, vélelmezhető, hogy ez az állami támogatás összeegyeztethető a Szerződésnek az állami támogatásokra vonatkozó szabályaival⁹.
27. A 86. cikk által megengedett, a versenyszabályoktól és a belső piaci szabályoktól való eltérések megállapítása előtt érdemes megvizsgálni, hogy e közösségi szabályokat kell-e egyáltalán alkalmazni. Ennek vizsgálatakor három szempontot érdemes figyelembe venni: a gazdasági és nem gazdasági tevékenységek közötti különbségtétel, a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás és a kevésbé jelentős ügyekre vonatkozó közösségi politika.
28. A 86. cikkben foglalt feltételek az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra vonatkoznak. Általánosságban a belső piaci és a versenyszabályok nem vonatkoznak a nem gazdasági tevékenységekre, így nincsenek hatással az általános érdekű szolgáltatásokra, ameddig e szolgáltatások nem gazdasági tevékenységeket képeznek. Ez elsősorban azt jelenti, hogy azokat az ügyeket, amelyek természetüknél fogva állami előjognak minősülnek (mint a belső és külső biztonságról való gondoskodás, igazságszolgáltatás, külkapcsolatok ápolása és a közhatalom gyakorlásának egyéb formái), kizárják a versenyszabályok és belső piaci szabályok alkalmazásából. Ennek megfelelően a 86. cikket és annak feltételeit itt nem kell figyelembe venni. Az Elsőfokú Bíróság megállapította például azt, hogy az a szervezet, amely ellenőrzi és felügyeli a légteret és díjakat szed be az általa üzemeltetett légi közlekedési rendszer használatáért¹⁰, vagy az a magánjogi szerv, amely egy tengeri kikötőben a szennyezés ellenőrzését végzi¹¹, olyan hatásköröket gyakorol, amelyek jellegzetesen közhatalmi, és nem pedig gazdasági természetűek.
29. Másodsorban, az olyan szolgáltatások, mint a nemzeti oktatás vagy a kötelező alapvető szociális biztonsági rendszer szintén nem tartoznak a versenyszabályok és belső piaci szabályok alkalmazásának hatálya alá. Az előbbi tekintetében az Európai Bíróság úgy

való összeegyeztethetőségének példájára lásd az 1999.2.24-i bizottsági határozatot a *Kinderkanal és Phoenix* NN 70/98. sz. ügyben, HL 1999 C. 238/3, és az 1999.9.29-i bizottsági határozatot a *BBC News 24* NN 88/98. sz. ügyben, HL 2000 C. 78/6.

⁸ *FFSA* T-106/95 sz. ügy [1997]; *SIC* T-46/97 sz. ügy [2000]; *FFSA* C-174/97P sz. ügy [1998].

⁹ Ugyanezen alapelv alkalmazására lásd a szárazföldi szállításról szóló, 2000. július 26-i COM(7) 2000/9 rendelettervezetet, valamint az átláthatóságról szóló, 2000.7.26-i 2000/52/EK bizottsági irányelvet, amely a 80/723/EGK irányelvet módosítja (HL L 193., 2000.7.29.).

¹⁰ *SAT kontra Eurocontrol* C-364/92 sz. ügy [1994].

¹¹ *Diego Cali* C-343/95 sz. ügy [1997].

rendelkezett, hogy az állam ilyen rendszer kialakításával és fenntartásával nem kíván jövedelemszerző tevékenységet folytatni, hanem feladatát teljesíti saját lakosságával szemben a szociális, kulturális és oktatási területen¹². Az utóbbi vonatkozásában pedig az Európai Bíróság kimondta, hogy azok a szervezetek, amelyeknek feladata az állam által előírt olyan szociális biztonsági rendszerek működtetése – mint például a kötelező betegségbiztosítás –, amelyeknek alapját a szolidaritás, és nem a nyereségtermelés képezi, és amelyekben a kifizetett juttatások nem arányosak a kötelező hozzájárulás összegével, kizárólagosan szociális feladatot látnak el, és nem gyakorolnak gazdasági tevékenységet¹³.

30. Általánosabban a Bíróság joggyakorlata alapján¹⁴ számos, a főként olyan társadalmi feladatokat ellátó szervezetek által végzett tevékenység, amelyek nem nyereségorientáltak és amelyek nem végeznek ipari vagy kereskedelmi tevékenységet, általában nem tartozik a Közösség versenyszabályainak és belső piaci szabályainak hatálya alá. Ide tartozik számos olyan nem gazdasági tevékenység, amelyet például a szakszervezetek, a politikai pártok, az egyházak és vallási közösségek, fogyasztói szövetségek, tudós társaságok, jótékonyági szervezetek, valamint a mentő- és segítségnyújtó szervezetek látnak el. Ha azonban egy ilyen szervezet az általános érdekű feladata teljesítése során gazdasági tevékenységet folytat, akkor a közösségi szabályoknak az e gazdasági tevékenységekre való alkalmazása tekintetében irányadónak kell tekinteni az e közleményben foglalt alapelveket, különösen azon társadalmi és kulturális környezet figyelembevételével, amelyben az adott tevékenységek megvalósulnak. Továbbá, amennyiben a közösségi jogot alkalmazni kell e tevékenységekre, a Bizottság azt is megvizsgálja – mérlegelési jogkörei felhasználásának általánosabb értelmezésében –, hogy a Közösség érdekei szükségessé teszik-e, hogy ezen ügyekben további lépéseket tegyen, az EK-Szerződésben meghatározott jogi kötelezettségeire is figyelemmel.
31. Hangsúlyozni kell azt is, hogy a közösségi versenyjogot csak abban az esetben kell alkalmazni, ha a kérdéses magatartás hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre. Hasonlóképpen nem kell alkalmazni a Szerződésnek a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó szabályait, ha e tevékenységek minden tekintetben egyetlen tagállamra korlátozódnak.
32. A trösztellenes szabályok tekintetében (az EK-Szerződés 81. és 82. cikke) az a tevékenység, amely a piacra csak jelentéktelen mértékben van hatással – és ez lehet a helyzet számos helyi jellegű általános érdekű szolgáltatás esetében –, általában nem érinti a tagállamok közötti kereskedelmet, és így nem tartozik a közösségi szabályok hatálya alá¹⁵. Utalni kell arra a politikára, amely szerint a közösségi versenyszabályok alapján kevésbé jelentős ügyekkel nem foglalkoznak, és amellyel kapcsolatban a Bizottság részletes magyarázatot adott ki¹⁶. Számos helyi szolgáltatás feltehetően kevésbé jelentős ügynek minősül, így a Bizottságnak nem kell e tekintetben a trösztellenes szabályok feltételezett megsértése ellen fellépnie.

¹² *Humbel* 263/86 sz. ügy [1988].

¹³ *Poucet* C-159/91 sz. és C-160/92 sz. ügy [1993].

¹⁴ *Wirth* C-109/92 sz. ügy [1993].

¹⁵ Az Európai Bíróság szerint (*Bagnasco* C-215/96 sz. és C-216/96 sz. ügy [1999]) fennáll a tagállamok közötti kereskedelemre gyakorolt hatás esete, amennyiben jogi vagy ténybeli objektív tényezők összessége alapján kielégítő valószínűséggel feltehető, hogy a kérdéses magatartás hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelem rendjére, és mint ilyen, sértheti a valamennyi tagállam egységes piaca céljának megvalósítását. E feltételek megállapítása során figyelembe kell venni az érintett piac résztvevőinek helyzetét és fontosságát.

¹⁶ Közlemény a 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alá nem tartozó, kevésbé jelentős megállapodásokról (HL C 372., 1997.12.9., 13. o.).

33. Ami az EK-Szerződésnek az állami támogatásokra vonatkozó szabályai szerinti vizsgálatot illeti, a támogatás viszonylag alacsony összege, illetve az ebben részesülő vállalkozás viszonylag kis mérete önmagában nem zárja ki a közösségen belüli kereskedelemre gyakorolt hatás lehetőségét. A kialakult joggyakorlat alapján azonban a kereskedelemre gyakorolt hatás csak akkor állapítható meg, ha a kedvezményezett vállalkozás olyan gazdasági tevékenységet folytat, amely érinti a tagállamok közötti kereskedelmet. A Bizottság felső határértékeket is meghatároz, amelyek alatt úgy tekinti, hogy az állami támogatásokra vonatkozó szabályokat nem kell alkalmazni¹⁷. Ennek eredményeként sok helyi szolgáltatás kizárható az állami támogatásokra vonatkozó szabályok alkalmazási köréből.
34. Ezen túlmenően, az olyan általános gazdasági érdekű szolgáltatások közfinanszírozását, amelyek érinthetik a kereskedelmet, a Szerződésnek az állami támogatásokra vonatkozó egyedi rendelkezéseire való tekintettel kell megvizsgálni, annak megállapítása érdekében, hogy ez mégis megengedhető-e. A 86. cikk fentiekben értelmezett (2) bekezdésében biztosított kivétel mellett számos egyedi mentesség is létezik az állami támogatás tilalma alól. Különösen jelentősek például azok a mentességek, amelyeket a 73. cikk a közlekedési támogatás esetére, a 87. cikk (3) bekezdésének d) pontja pedig a kultúrát és a kulturális örökség megőrzését előmozdító támogatások esetére ír elő¹⁸. A 87. cikk (3) bekezdése szerinti összeegyeztethetőségi feltételeket keretszabályok vagy iránymutatások szabályozzák, amelyek rendelkeznek a kis- és középvállalkozások (KKV-k)¹⁹, a hátrányos helyzetű városi térségekben működő vállalkozások²⁰, a foglalkoztatás²¹, a képzés²², a nemzeti regionális támogatás²³, a környezetvédelem²⁴, valamint a kutatás-fejlesztés²⁵ részére nyújtott állami támogatásokról.

¹⁷ Közlemény az állami támogatásokra vonatkozó *de minimis* szabályról (HL C 68., 1996.3.6., 9. o.), amelyet követett az állami támogatásokra vonatkozó *de minimis* rendelet, amelynek tervezetét a Hivatalos Lapban kihirdették (HL C 89., 2000.3.28., 6. o.).

¹⁸ A 87. cikk (3) bekezdésének d) pontjában meghatározott, az állami támogatás általános tilalmától való eltéréshez szükséges, hogy a támogatást kulturális célra, pl. filmkészítésre használják fel. Lásd például a Bizottság 1998. július 29-i határozatát arról, hogy nem emel kifogást a francia filmkészítés támogatási rendszere ellen (3/98, HL 1998. C 279.), valamint az ezt követő határozatokat arról, hogy nem emel kifogást a filmkészítés támogatási rendszere ellen Hollandiában (486/1997, 1998.11.25-i határozat, HL 1999. C 120/2), Írországból (N 237/2000, 2000.6.28-i határozat, a Hivatalos Lapban még nem tették közzé), Németországban (Bund) (4/1998, 1999.4.21-i határozat, HL 1999. C 272/4) és Svédországban (748/1999, 2000.2.2-i határozat, HL 2000. C 134/3). Amint e határozatokból kitűnik, a 87. cikk (3) bekezdésének d) pontja a filmkészítés támogatását az egyes tagállamok egyedi körülményeinek figyelembevételével teszi lehetővé, és rugalmasságot biztosít főként a nehezen értelmezhető és alacsony költségvetésű filmek részére nyújtott támogatásokhoz. A más tagállamok támogatási programjai áttekintésének eredményétől függően a Bizottság megvizsgálja egy pontosabb keretszabály kialakításának szükségességét. Erre a tagállamokkal folytatott szoros konzultációt követően kerül sor (lásd „A Bizottság audiovizuális politikájának alapelvei és iránymutatásai a digitális korban” című, 1999. december 14-i bizottsági közleményt, COM(1999) 657 végleges).

¹⁹ Iránymutatás a KKV-k részére nyújtott állami támogatásról (HL C 213., 1996.7.23., 4. o.); ezt csoportmentesség követi. Rendelet a KKV-k részére nyújtott állami támogatásról, a tervezetet kihirdették: HL C 89., 2000.3.28., 15. o.

²⁰ Iránymutatás a hátrányos helyzetű városi térségekben működő vállalkozások részére nyújtott állami támogatásról (HL C 146., 1997.5.14., 6. o.).

²¹ Iránymutatás a foglalkoztatási támogatásról (HL C 334., 1995.12.12., 4. o.).

²² A képzési támogatásról szóló keretszabály (HL C 343., 1998.11.11., 10. o.); ezt egy csoportmentességi rendelet követi a képzési támogatásról, a tervezetet kihirdették: HL C 89., 2000.3.28.

²³ Iránymutatás a nemzeti regionális támogatásról (HL C 74., 1998.3.10., 9. o.).

²⁴ Közösségi iránymutatások a környezetvédelem állami támogatásáról (HL C 72., 1994.3.10., 3. o.).

²⁵ Közösségi keretrendszer a kutatás-fejlesztés állami támogatásáról (HL C 45., 1996.2.17., 5. o.).

35. Az e közleményben meghatározott alapelvek valamennyi gazdasági ágazatra vonatkoznak. Például, az Európai Tanács felkérése alapján a Bizottság 1998-ban elfogadott egy a Miniszterek Tanácsának tett, bankszektorban megvalósuló általános gazdasági érdekű szolgáltatásokról szóló jelentést²⁶, amelynek alapját egy valamennyi tagállamhoz címzett kérdőív szolgáltatta. A Bizottság vizsgálatának eredménye szerint néhány tagállam úgy tekinti, hogy egyes hitelintézetek olyan egyedi feladatokat látnak el, amelyek általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak minősülnek. E feladatok közé főként a kis- és középvállalkozások támogatása, az exporthitel-nyújtás és -garantálás, a szociális lakáshitelek, az önkormányzati finanszírozás, az infrastrukturális projektek és a területfejlesztés finanszírozása tartoznak. Két tagállam álláspontja szerint a hitelintézetek bizonyos csoportja által nyújtott olyan átfogó pénzügyi infrastruktúra, amely a 10. bekezdésben jelzett területi lefedettséggel rendelkezik, általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak minősül. A jelentés arra következtet, hogy minden egyes ilyen rendszer és feladat esetében egyedileg kell megvizsgálni ezek összeegyeztethetőségét az EK-Szerződés 86. cikkének (2) bekezdésével.
36. Végül, a technológia és a piacok fejlődése következtében a hatóságok és a szolgáltatók újabb és újabb bizonytalansági tényezőkkel szembesülnek az EK-jogszabályoknak a tevékenységükre történő alkalmazása során. A Bizottság ezért továbbra is arra törekszik, hogy a lehető leghatékonyabban alkalmazza a rendelkezésére álló eszközöket a jogbiztonság növelése érdekében. Amint a Bizottság elegendő tapasztalattal rendelkezik az általános érdekű szolgáltatások területén felmerülő új helyzetek kezelésében, arra törekszik, hogy még világosabbá tegye az EK-szabályok alkalmazásának körét és az azokkal való összeegyeztethetőség feltételeit. Erre – a bevett gyakorlat szerint – a tagállamokkal való szoros konzultáció útján kerül sor. Az erre szolgáló eszközök közé tartoznak a közlemények, iránymutatások és csoportmentességi rendeletek.

4. **BIZONYOS ÁLTALÁNOS ÉRDEKŰ SZOLGÁLTATÁSOK LIBERALIZÁCIÓJÁVAL KAPCSOLATOS TAPASZTALATOK**

37. Az 1996. évi közlemény idején számos jelentős általános érdekű szolgáltatás piacának liberalizációjáról határoztak az egységes piaci program alapján, de ekkor még túl korai lett volna azt megítélni, hogy ez milyen hatással lehet a szolgáltatások minőségére, árára és elérhetőségére. Bizonyos ágazatokban – különösen a távközlés terén – a helyzet azóta megváltozott. Általában azonban még mindig hiányoznak az e szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok értékelésére szolgáló főbb dimenziókra vonatkozó jó minőségű, aktualizált adatok. A legátfogóbb információk a távközlés esetében állnak rendelkezésre, ezt követi a légi közlekedés. Az energiaágazatban az árszínvonal tekintetében jelentős az adatállomány, és a Bizottság – az Eurostat által már elvégzett munkára alapozva – most kezdett bele egy tanulmányba annak érdekében, hogy folyamatosan figyelemmel kíséresse a „versenymutatókat”, azaz a piaci verseny valós szintjét jelző tényezőket. Ezenkívül már beérkeztek a Bizottsághoz a tagállamoknak a gáz- és villamosenergia-ágazatban a közszolgáltatások szintjére és céljaira vonatkozó válaszai, és ennek alapján a Bizottság közleményt fogalmaz meg, amely teljesítményértékelő eszközként szolgál majd a közszolgáltatási szintek fenntartásához és fejlesztéséhez.

²⁶ Az Európai Bizottság „Általános gazdasági érdekű szolgáltatások a bankszektorban” című, a Miniszterek Tanácsának tett jelentése, amelyet a Bizottság 1998. június 17-én fogadott el és 1998. november 23-án terjesztett az ECOFIN-Tanács elé.

38. A jelenleg rendelkezésre álló információk alapján a szolgáltatásoknak az egységes piaci program alapján történő liberalizációja pozitív hatással volt az általános érdekű szolgáltatások elérhetőségére, minőségére és megfizethetőségére. Ez azonban nem jelenti szükségképpen azt, hogy e szolgáltatások kielégítően működnek. Más tényezőket is figyelembe kell venni, mint például a hálózathoz történő csatlakozáshoz szükséges eszközök ára, a telítettség vagy különféle olyan versenyellenes magatartások, amelyek ellen még nem léptek fel megfelelően, illetve a felhasználók rendelkezésére álló hatékony jogorvoslati lehetőségek hiánya abban az esetben, ha a szolgáltatások nem működnek megfelelően. Következésképpen még nem áll a társadalom minden rétegének és a Közösség minden részének rendelkezésére a liberalizáció valamennyi előnye.
39. Az egyetemes szolgáltatás, különösen az egyedi egyetemes szolgáltatási kötelezettségek meghatározása kulcsfontosságú eleme az Európai Unióban az olyan szolgáltatási ágazatok liberalizációjának, mint a távközlés. Az egyetemes szolgáltatás meghatározása és garantálása biztosítja a rendelkezésre álló szolgáltatások folyamatos hozzáférhetőségének és minőségének fenntartását minden felhasználó és fogyasztó számára azon folyamat során, amikor a monopol-szolgáltatásnyújtást nyíltan versenyző piacok váltják fel. A nyílt és versenyző távközlési piaci környezetben az egyetemes szolgáltatást a meghatározott minőségű szolgáltatások minimális csomagjaként határozzák meg, amelyhez valamennyi felhasználó és fogyasztó hozzáfér az egyedi nemzeti feltételeknek megfelelően, megfizethető áron. E rendelkezések képezik a szolgáltatás minősége és ára tekintetében történő verseny alapú fejlesztések kiindulópontját.

4.1. **Távközlés**

40. A Közösség távközlési jogszabályaiban az egyetemes szolgáltatás jelenlegi meghatározása magában foglalja a beszédalapú telefonszolgáltatást, fax-szolgáltatást és a modemen keresztül történő beszédcsatorna adatátvitelt (tehát Internet-hozzáférést). A felhasználóknak egy kötött helyszínen hozzáférést kell biztosítani a nemzetközi és belföldi hívásokhoz, valamint a segélyhívó szolgálatokhoz. A meghatározás tartalmazza továbbá az üzemeltetői segítségnyújtást, a tudakozószolgáltatást, a nyilvános telefonállomásokat és különleges létesítményeket a fogyatékkal élő vagy különleges szociális igényekkel rendelkező ügyfelek számára. Nem tartalmazza viszont a mobiltelefon-szolgáltatást, sem a szélessávú Internet-hozzáférést.
41. A beszédalapú telefonszolgáltatás tekintetében egy közelmúltbeli tanulmány²⁷ szerint az európai háztartások 96%-a rendelkezik otthon beszédalapú telefon-hozzáféréssel. A fennmaradó háztartások alig több mint fele vagy nem érdeklődik a szolgáltatás iránt, vagy alternatív hozzáférési eszközzel rendelkezik. Kevesebb mint 2% azok aránya, akik anyagi okokból nem rendelkeznek beszédalapú telefon-hozzáféréssel. 1998 eleje óta valamennyi fogyasztó profitált a jelentős árcsökkenésekből: csak az első évben az árak 40%-kal csökkentek a nemzetközi, 30%-kal a távolsági és 30%-kal a regionális hívások tekintetében; a helyi hívások esetében azonban nem történt jelentős árcsökkenés. Az 1997–1999-es időszakban az árak átlagosan több mint 40%-kal csökkentek a lakossági fogyasztók esetében.

²⁷ Gallup Europe, jelentés: „A távközlési szolgáltatások helyzete az Európai Unió régióiban”, 2000. április.

42. A verseny felgyorsította a mobiltelefon-szolgáltatások fejlődését. Az elterjedtségi mutatók a liberalizáció óta a lakosság viszonylatában 11%-ról 48%-ra emelkedtek. Az alacsony jövedelmű háztartások nagyobb arányban használnak kizárólag mobiltelefon-szolgáltatást, mint a magas jövedelműek (a háztartások 6, illetve 2%-a), bár az általános használati arány a jövedelemmel arányosan nő. Mindez azt mutatja, hogy az alacsony jövedelmű háztartások jelentős része számára a mobiltelefon-szolgáltatás a helyhez kötött telefonszolgáltatás elfogadható alternatívája, még az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek hiánya esetén is.
43. Amint a harmadik generációs mobiltelefonokon és a tévéhálózaton keresztüli Internet-hozzáférés megtöri a számítógépektől való függést (az EU-beli háztartások 33%-ában) az Internet-hozzáférésben, az elkövetkező öt évben az elterjedtségi mutatók növekedésének erőteljes gyorsulása várható.
44. A vidéki előfizetők nem tűnnek hátrányos helyzetűnek az alapvető szolgáltatások térbeli eloszlása tekintetében. Mindent összevetve, a vidéki háztartásokban valójában több telefonkészülék található, mint a nagyvárosi háztartásokban. Úgy tűnik, hogy a jövedelemnek sokkal nagyobb hatása van a szolgáltatások megválasztására, mint a vidéki/városi megoszlásnak.

4.2. Közlekedés

45. A légit közlekedési piac fokozatos megnyitása 1998. július 1-jére fejeződött be. Tavaly elfogadott közleményében a Bizottság értékelte a liberalizáció első 10 évének (vagy: 10 éves) eredményeit²⁸. A légi közlekedés liberalizációja a légi fuvarozók számát az 1993. évi 132-ről 164-re növelte 1998-ban. A nemzeti légi fuvarozók piaci részesedése folyamatosan csökkent, és 1992 óta háromszorosára nőtt azon útvonalak száma, amelyekeken kettőnél több társaság üzemeltet járatokat. A kedvezményes jegyárak egyre növekvő aránya következtében a vonzó viteldíjak széles választéka áll az utasok rendelkezésére. A teljes árú viteldíjak ezzel szemben tovább növekedtek. Ezek árszintje a kedvezményes jegyárak szintjének a kétszerese.
46. Egy adott útvonalon fennálló verseny szintje alapvetően befolyásolja a légi közlekedés árát. Amint a piac a monopóliumról duopóliumra vagy kettőnél több fuvarozóra áll át, a viteldíjak szintje csökken. A monopóliumról a három vagy több fuvarozóra történő átállás esetén az árcsökkenés az üzleti jegyek esetében 10%, a teljes árú turistajegyek esetében 17%, a kedvezményes jegyáraknál pedig 24%.
47. Számos tényező hátráltatja vagy csökkenti a liberalizáció hatását. A résidőkhöz való hozzáférés és a repülőtér-kapacitás korlátai valós problémát jelentenek az új belépők számára. A hűségprogramok, mint például a törzsutas-rendszerek a nagy hálózattal rendelkező légitársaságoknak kedveznek, amelyek több lehetőséget kínálnak utasaik számára törzsutaspontok gyűjtésére és felhasználására. Ez különösen a költséghatékony kis légitársaságokkal szemben jelent hátrányos megkülönböztetést. A földi járatkiszolgálás magas ára és alacsony színvonala fix költségtöbbletnek számít, ami csökkenti az új belépők versenyképességét az árak tekintetében. Végül, a torlódások és a rendelkezésre álló légtér rossz kihasználása következtében romlik a szolgáltatás minősége és gyakoribbak a késések.
48. Közszolgáltatási kötelezettségek előírásával e problémák egy része megoldható. Az útvonalak kiválasztása és az előírt rendelkezések tekintetében a Bizottság ellenőrzési

²⁸ COM(1999) 182 végleges, 1999. július 20.

joggal rendelkeznek. 1993 óta közszolgáltatási kötelezettségeket írtak elő száznál több útvonalon a Közösségen belül, főként Franciaországban, Írországban és Portugáliában, de Svédországban, Németországban, Olaszországban és az Egyesült Királyságban is. Ez azonban a Közösség teljes légi forgalmának csak nagyon kis hányadát érinti.

49. A piaci fejlesztések következtében a vasúti és közúti személyszállítási szolgáltatások tekintetében jelenleg fontos változások tapasztalhatók. Számos piaci szereplő kezdett más tagállamokban is aktív szerepet játszani. Ezzel párhuzamosan a tagállamok elkezdtek megnyitni hazai piacukat a verseny előtt. A magas minőségi színvonal biztosítása érdekében szükséges a verseny alapvető szintjének és az átláthatóság minimumkövetelményeinek harmonizációja a szolgáltatási szerződések odaítélésekor. A Bizottság új keretszabályra²⁹ tett javaslatot, amely biztosítja, hogy a verseny arra kényszerítse a tömegközlekedési szolgáltatókat, hogy az utasok számára jobb szolgáltatásokat kínáljanak, a költségeket ellenőrzésük alatt tartásuk és biztosítsák a legmagasabb szintű biztonságot.

4.3. Energia

50. A távközléssel vagy a légi közlekedéssel összehasonlítva sokkal kevesebb információ áll rendelkezésre az energiaágazat liberalizációjának az általános érdekű szolgáltatásokra gyakorolt hatásáról. A villamosenergia- és a gázágazat verseny előtti megnyitása óta még nem telt el elegendő idő ahhoz, hogy a működésre vonatkozó következtetéseket vonhassunk le. A legtöbb országban – Belgium, Dánia és Írország kivételével – a háztartások árcsökkenést tapasztaltak 1996 júliusa és 2000 januárja között, amelynek átlagos mértéke 5,2% volt az EU-ban. A kisvállalkozások számára az árcsökkenés nagyobb mértékű, átlagosan 7,9%-os volt, Dániában és Görögországban azonban jelentős áremelkedés következett be.

4.4. Az általános érdekű szolgáltatások fogyasztói értékelése

51. Az Eurobarometer közvélemény-kutatási felméréssorozat³⁰ részeként a megkeresett háztartásoknak számos kérdést tettek fel egy sor általános érdekű szolgáltatással kapcsolatban. A felmérés kiegészíti a fent említett lakossági fogyasztói jelentésből származó részletesebb távközlési adatokat. Az eredmények azért jelentősek, mert lehetővé teszik a különböző típusú szolgáltatások közötti összehasonlítást. Nem lehet azonban kimutatni a szolgáltatások időbeli fejlődését. Az egyes tagállamokból érkezett válaszok természetében megfigyelhető alapvető különbségek arra utalnak, hogy a szolgáltatásokkal szembeni elvárások jelentősen meghatározzák az elégedettség érzékelt szintjét. Ennek következtében a különböző szolgáltatástípusok közötti összehasonlítások feltehetően érzékletesebbek, mint a válaszadások abszolút értékei.
52. A fogyasztói elégedettséget egy sor szempontból (elérhetőség, ár, minőség, rendelkezésre álló információ, szerződési feltételek, panaszok) egyénileg mérték egy rögzített, a telefon-, a villamosenergia-, a gáz- és a vízszolgáltatást, a postai szolgáltatásokat, a városi tömegközlekedést és az intercity vasúti szolgáltatásokat tartalmazó szolgáltatási kosár alapján. A különböző szolgáltatások esetében mind a hozzáférés, mind pedig a használat jelentős eltéréseket mutatott. Például a válaszadók közel 13%-ának nincs hozzáférése a gázellátáshoz. A válaszadók közel 7%-a nem jut

²⁹ COM(2000) 9, 2000. július 26.

³⁰ Eurobarometer 53. sz., 2000. július, „Az európaiak és az általános érdekű szolgáltatások”.

hozzá az intercity vasúti szolgáltatáshoz, 5%-a pedig a helyi tömegközlekedéshez. A villamosenergia-ellátás, a postai szolgáltatások és a vízellátás tekintetében csaknem teljes az egyetemes hozzáférés. A kérdésre adott „nem alkalmazható” válaszok alapján úgy tűnik, hogy a szolgáltatások tényleges igénybevétele meglehetősen szorosan követi azok fizikai elérhetőségét.

53. Az ár tekintetében a postai szolgáltatások kapták a legpozitívabb értékelést, ezt a közüzemi szolgáltatások követték. Ennek ellenére a jelenlegi árszínvonalra vonatkozó lényeges elégedetlenséget tükröz az a tény, hogy a válaszadók több mint 30%-a szerint az árak minden esetben tisztességtelenek vagy túlzottak. A válaszok a telefonszolgáltatások és a távolsági vasúti szolgáltatások esetében voltak a legkedvezőtlenebbek. A szolgáltatások minőségének megítélése általában jó, a közlekedés és – kisebb mértékben – a postai szolgáltatások kivételével. Az árat a minőséggel összehasonlítva a távolsági vasúti szolgáltatások meglehetősen rosszul szerepelnek. A fogyasztók szerint a közüzemi szolgáltatások (villamos energia, víz és gáz) felelnek meg leginkább az elvárásaiknak, a távközlés és a helyi közlekedés tekintetében a vélemények erősen megoszlanak. A panaszok kezelése tekintetében szintén nagyon alacsony volt az elégedettség szintje, mivel minden egyes vizsgált szolgáltatás esetében a válaszadók több mint 45%-a ezt rossznak vagy nagyon rossznak minősítette.

5. EURÓPAI PERSPEKTÍVA

54. A Közösség céljai változatlanok: az európai gazdaság versenyképességének támogatása az egyre nyitottabb világpiacon; hozzájárulás a fogyasztóvédelem és fogyasztói bizalom magasabb szintjéhez, egyebek mellett azért, hogy a fogyasztók részére nagyobb választékot, jobb minőséget és alacsonyabb árakat kínáljanak; a gazdasági, társadalmi és területi kohézió erősítése. Az általános érdekű szolgáltatások kulcsfontosságú szerepet töltenek be e célok elérésében. A hatékony szolgáltatások döntően befolyásolják a termelési tevékenységek helyének megválasztását, mivel e szolgáltatások mind a felhasználó vállalkozások, mind pedig az ott élő munkavállalók számára előnyt jelentenek. A társadalmi kohézió alapvető eleme az általános érdekű szolgáltatások hálózatának kiépítettsége; ezzel ellentétben e szolgáltatások eltűnése intő jele egy vidéki térség elnéptelenedésének vagy egy város hanyatlásának. A Közösség elkötelezett amellett, hogy e szolgáltatások feladatát változatlanul hagyja, miközben fejleszti hatékonyságukat.
55. E célok elérésében a Közösség kellőképpen figyelembe veszi a szubszidiaritás elvét. Ezen elv, különösen a tagállamoknak az általános érdekű szolgáltatások meghatározására vonatkozó szabadságának tiszteletben tartása az e szolgáltatások szabályozásában játszott megfelelő szerepek gondos vizsgálatát követeli meg a különböző kormányzati szintek részéről. A Bizottság részletesebben kidolgozza álláspontját e témakörrel, a kormányzatról szóló, készülő Fehér Könyv keretében.
56. A Szerződés új 16. cikke egyértelműen elismeri az általános érdekű szolgáltatások gazdasági, társadalmi és területi kohéziós szerepét, és közösségi feladatnak tekinti ezek rendeltetése teljesítésének elősegítését. E rendelkezések fontosságát az állam- és kormányfők is kiemelték 2000. márciusi lisszaboni csúcstalálkozójukon³¹:

³¹ Az Európai Tanács lisszaboni ülése, 2000. március 23–24., az elnökség következtetései, SN 100/00, 19. pont.

„Az Európai Tanács alapvető fontosságúnak tekinti, hogy a belső piac és a tudás alapú gazdaság keretein belül teljes mértékben figyelembe vegyék a Szerződésnek az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra és az ilyen szolgáltatások teljesítésével megbízott vállalkozásokra vonatkozó rendelkezéseit.”

57. Mind e politikai nyilatkozat, mind a jelenleg zajló változások olyan proaktív szemléletet tesznek szükségessé az általános érdekű szolgáltatások tekintetében, amely magában foglalja az egységes piacon alapuló megközelítést, de túl is lép azon. Erre tekintettel a Bizottság – együttműködve a nemzeti, regionális és helyi szintű szervekkel – továbbra is három területen támogatja az általános érdekű szolgáltatások európai szintű kezelését az állampolgárok érdekében: a piaci nyitás kiaknázásával; az európai koordináció és szolidaritás erősítésével; és az általános érdekű szolgáltatásokat támogató más közösségi hozzájárulások fejlesztésével.

5.1. A piaci nyitás kiaknázása

58. A gazdasági szolgáltatások – különösen a hálózati szolgáltatások – piacainak megnyitása és az egyetemes vagy közszolgáltatási kötelezettségek ehhez kapcsolódó bevezetése során figyelembe kell venni az egyes ágazatok jellegzetességeit, beleértve a piaci integráció már elért szintjét. A közös célkitűzés az, hogy a versenyképes egységes piac fejlesztése Európa állampolgárai javát szolgálja. E célkitűzést határozottan megerősítette az Európai Tanács lisszaboni ülése, amely a liberalizáció felgyorsítását szorgalmazta a gáz- és villamosenergia-szolgáltatás, valamint a közlekedési és postai szolgáltatások területén, és arra kérte a Bizottságot, hogy 2001. tavaszi ülésére készítse helyzetjelentést és megfelelő javaslatokat.
59. A Bizottság a piacok nyitását célzó politikája során az alábbi elveket követi:
- értékelési eszközök alkalmazása az általános érdekű szolgáltatások működésének, teljesítményének és versenyképességének felmérésére annak érdekében, hogy a rendeletet a technológiai változásokkal (amelyek növelik a határokon átnyúló szolgáltatásnyújtási lehetőségeket a belső piacon), az új fogyasztói igényekkel és új közérdekű igényekkel összhangban módosíthassák. A széles körű gazdaságpolitikai iránymutatások az ezek végrehajtásáról szóló jelentéssel, és a „Gazdasági reform – jelentés az áru- és tőkepiacok működéséről” (cardiffi jelentés) című éves bizottsági közlemény³² keretét nyújtják többek között az általános érdekű szolgáltatások egységes piacon való működésének rendszeres értékeléséhez. Az egyes ágazatok, különösen a távközlés tekintetében rendszeresen megjelennek a szabályozási reformmal és annak hatásaival foglalkozó beszámolók³³; hasznos lenne az időszakos beszámolók gyakorlatának általánosítása minden olyan ágazatban, ahol létezik közösségi szintű közös keretrendszer³⁴;
 - a lépésről lépésre haladó megközelítés fenntartása, amelynek alapja a reform értékelése és a különböző érintett felekkel való konzultáció, beleértve a fogyasztókat is. A Bizottság továbbra is azt a gyakorlatot követi, hogy a

³² COM(1999) 10, 1999. január 20., COM(2000) 26, 2000. január 26.

³³ „Ötödik jelentés a távközlési szabályozási csomag végrehajtásáról, COM(1999) 537, 1999. november 11.”

³⁴ A Bizottság jelenleg is dolgozik a gáz- és villamosenergia-ipar szabályozási reformjáról és szolgáltatási követelményeiről szóló beszámolón.

szabályozási keretszabály változtatására zöld könyvek³⁵ kiadásával készül fel, amelyeket a nyilvános konzultáció³⁶ egyéb szintjei is kísérhetnek vagy kiegészíthetnek;

- az általános érdekű szolgáltatásokat teljesítők működésével kapcsolatos átláthatóság érvényesítése, függetlenül attól, hogy azok köz- vagy magánvállalkozások, különös tekintettel a verseny esetleges torzítására. Az úgynevezett „átláthatósági irányelvet” módosító bizottsági irányelv³⁷ ezen átláthatóság érvényesítését úgy kívánja elérni, hogy kiterjeszti a jelenleg csak bizonyos ágazatokban érvényes számla-elkülönítési szabályt minden olyan vállalkozásra, amely olyan különleges vagy kizárólagos jogot élvez, amelyet részére a tagállam a Szerződés 86. cikkének (1) bekezdése alapján biztosított, illetve amely vállalkozást általános gazdasági érdekű szolgáltatás működtetésével bíztak meg a Szerződés 86. cikkének (2) bekezdése alapján és bármilyen formában állami támogatásban részesül, beleértve bármely juttatást, támogatást vagy ellentételezést e szolgáltatással összefüggésben, és amely vállalkozás egyéb tevékenységeket is folytat.
60. Amennyiben az európai gazdaság a lehető legjobban ki kívánja aknázni a piaci nyitás által kínált lehetőségeket, fontos, hogy a Bizottság függőben lévő javaslataira vonatkozó döntéseket a lehető leghamarabb meghozzák. A Bizottság arra számít, hogy a keretirányelvre és négy egyedi irányelvre vonatkozó javaslatain alapuló új távközlési szabályozási keretszabályt³⁸ 2001 folyamán elfogadják, összhangban az Európai Tanács lisszaboni ülése által a belső piac megvalósítására meghatározott ütemtervvel³⁹. A Bizottság várakozása szerint a Tanács és az Európai Parlament a lehető leghamarabb elfogadja a postai szolgáltatásokra és a közlekedésre vonatkozó javaslatait⁴⁰.
61. Ugyanezen indokok alapján, különösen a köz- és magánszolgáltatók egyenlő bánásmódban részesítésének érdekében, a Bizottság javaslatot⁴¹ nyújtott be, amely lehetővé teszi többek között, hogy mentesüljenek a 93/38/EGK irányelv alkalmazási köre alól azon ágazatok vagy szolgáltatások (víz, energia, közlekedés és távközlés), amelyekre az irányelv vonatkozik, és amelyek egy adott tagállamban valódi

³⁵ Példák a zöld könyvekre: „A polgárok hálózata: az európai személyszállítás lehetőségeinek kiaknázása”, COM(95) 601; „A tisztességes és hatékony közlekedési árképzés felé – elvi lehetőségek a szállítás külső költségeinek internalizálására az Európai Unióban”, COM(95) 691; „Zöld könyv az európai távközlési szolgáltatások számkiosztási politikájáról” COM(96) 590; „Zöld könyv a távközlési, média- és informatikai ágazatok konvergenciájáról, és ennek szabályozási vonzatairól – az információs társadalom irányába mutató megközelítés”, COM(97) 623.

³⁶ Lásd például „A közösségi konzultáció a versenyszabályoknak a postai ágazatra történő alkalmazásáról szóló közlemény tervezetéről, különös tekintettel a postai szolgáltatásokra vonatkozó egyes állami intézkedések értékelésére” című közleményt, COM(1996) 480, amely a Bizottságnak „A postai szolgáltatások egységes piacának fejlesztése” című zöld könyvét követte, COM(1991) 476; „Az 1999. évi kommunikációs áttekintés nyilvános konzultációjának eredményei és iránymutatás az új szabályozási keretéről” című közleményt, COM(2000) 239.

³⁷ 2000. július 26-i 2000/52/EK bizottsági irányelv a 80/723/EGK irányelv módosításáról (HL L 193., 2000.7.29., 75. o.).

³⁸ Lásd az I. mellékletet.

³⁹ Az Európai Tanács lisszaboni ülése, 2000. március 23–24., az elnökség következtetései, SN 100/00, 17. pont.

⁴⁰ COM(2000) 319, 2000. május 30. és a közlekedésről szóló I. melléklet.

⁴¹ Az Európai Parlament és a Tanács javaslata a víz- és energiaszolgáltatási, valamint a szállítási ágazatokban működő jogalanyok eljárásának összehangolásáról szóló irányelvre, COM(2000) 276, 2000. május 10.

versenykörülmények között működnek, miután az adott tevékenységet ténylegesen liberalizálták a vonatkozó EK-jogszabályok szerint. A távközlés liberalizációja már hatással van a beszerzési szabályok alkalmazására. A 93/38/EGK irányelv egyedi rendelkezéseinek értelmében a Bizottság egy közleményében⁴² kimondta, hogy az e területen megvalósuló legtöbb szolgáltatást az EU-ban (néhány kivétellel) mentesnek tekinti a 93/38/EGK irányelv alkalmazási köre alól.

5.2. **Az európai koordináció és szolidaritás erősítése**

62. Az egyre mélyülő európai integráció egyes ágazatokban szükségessé teszi, hogy párhuzamosan erősödjön a szabályozók és piaci szereplők tevékenysége európai szintű ellenőrzésének koordinációja. A szükséges intézményi rendelkezések eltérőek lehetnek a piaci integráció elért szintjétől és a vizsgálni kívánt esetleges hiányosságoktól függően, beleértve a meglévő nemzeti szabályozók hatékonyságát is.
63. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatások értékelésének elősegítése érdekében a Bizottság azt tervezi, hogy megvizsgálja a tagállamokban e szolgáltatások teljesítése során általában elért eredményeket, valamint a szabályozási keretszabály hatékonyságát. E vizsgálat során különösen figyelmet kell fordítani a különböző infrastruktúra-hálózatok közötti kölcsönhatásokra, továbbá a gazdasági hatékonyság, a fogyasztóvédelem, valamint a gazdasági, társadalmi és területi kohézió célkitűzéseire.
64. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatásoknak az Unió közös értékrendjében betöltött és a Szerződés 16. cikkében elismert szerepe szükségessé teszi, hogy ezzel párhuzamosan az általános érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés és az európai polgárság közötti kapcsolatot is elismerjék. Bár a tagállamok széles körű szabadsággal rendelkeznek azon eszközök megválasztásában, amelyekkel az általános érdekű szolgáltatások által szolgált szolidaritási célkitűzéseket elérik, az Unió iránti hűség fenntartása érdekében szükséges lehet az ezen általános érdek közös alapfogalmának meghatározása. A Bizottság álláspontja szerint az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférésre vonatkozó rendelkezések megjelenése az alapjogi karta tervezetében fontos, ez irányban tett lépés.

5.3. **Az általános érdekű szolgáltatásokat támogató egyéb közösségi hozzájárulások**

65. Az általános érdekű szolgáltatásokat érintő közösségi lépések túlmutatnak az egységes piac kialakításán, beleértve a minőségi előírások biztosítására szolgáló eszközöket, a szabályozók összehangolását és a műveletek értékelését. Az egyéb közösségi politikai eszközök és intézkedések közös célkitűzései közé tartozik a fogyasztóvédelem, a gazdasági, társadalmi és területi kohézió, valamint az általános gazdasági érdekű szolgáltatások segítése rendeltetésük teljesítésében. E hozzájárulások feladata, hogy erősítsék – de semmiképpen se helyettesítsék – a nemzeti, regionális és helyi szint szerepét az adott területen. Az általános érdekű szolgáltatásokról szóló 1996. évi közlemény óta a következő egyedi előrelépések történtek:
 - a Bizottság és a tagállamok elfogadták az európai területfejlesztési tervet, amely meghatározza az európai területfejlesztés keretszabályát és főbb politikai lehetőségeit,

⁴² HL C 156., 1999.6.3., 3. o.

- a transzeurópai hálózatok programjának megvalósítása, összhangban az állam- és kormányfők által tett kötelezettségvállalásokkal, valamint a Tanács és az Európai Parlament által elfogadott ágazati iránymutatásokkal. A közlekedési hálózatokra vonatkozó iránymutatás felülvizsgálata várhatóan elősegíti e terület célkitűzéseinek megvalósítását,
 - az európai kutatási térség kialakítására vonatkozó kezdeményezés a nemzeti és a közösségi politikák közötti koordináció javítása érdekében⁴³, beleértve a kutatási és az elektronikai hálózatok „territorializációjának” szempontjait is,
 - a Bizottság elfogadta az 1999–2001. évi fogyasztóvédelmi cselekvési tervet, amely kiemelten kezeli az általános érdekű szolgáltatások területét,
 - az e-Európa cselekvési terv a mindenki számára elérhető információs társadalom érdekében, amelynek célja a digitális technológiák elterjesztésének felgyorsítása egész Európában. Ennek érdekében a cselekvési terv a megfizethető hozzáférésre, a szükséges képességek fejlesztését és az Internet-használat ösztönzését szolgáló intézkedésekre összpontosít (például e-tanulás, e-egészségügy, e-kormányzat).
66. A horizontális fogyasztóvédelmi jogszabályok szintén vonatkoznak valamennyi általános érdekű szolgáltatásra. E horizontális jogszabályok az alapvető fogyasztóvédelem kérdéseivel foglalkoznak, mint a tisztességtelen szerződési feltételek, távértékesítés stb. Szükség van mindazonáltal a horizontális és ágazati fogyasztóvédelmi jogszabályok hatékony és megkülönböztetéstől mentes végrehajtásának fejlesztésére az EU-ban. Ehhez valamennyi érintett fél összehangolt erőfeszítésére van szükség, beleértve a tagállamok, a nemzeti szabályozó hatóságok, a szolgáltatók és a fogyasztók képviselői közötti szorosabb közigazgatási együttműködést.
67. A Kereskedelmi Világszervezet, azon belül a szolgáltatások kereskedelméről szóló általános megállapodás keretében a Közösség szintén elkötelezett általános gazdasági érdekű szolgáltatásai fenntartása mellett. Megjegyezzük, hogy a GATS-megállapodás fenntartja a WTO-tagországok szuverén jogát arra, hogy területükön szabályozzák a gazdasági és nem gazdasági tevékenységeket, és biztosítsák a törvényes közcélok érvényre juttatását. Így az egyes országoknak lehetőségük van a minőségi követelmények és a rendszerük alapját képező társadalmi célkitűzések fenntartására azokon a területeken is, amelyekre a kötelezettségvállalások irányulnak. Ennek ellenére a tagállamok azon törvényes joga, hogy a szolgáltatási ágazat hatékony működésének biztosítására megfelelő szabályozási keretszabályt alkosson, nem használható fel indokolatlan kereskedelmi akadályként.
68. A jóléti és szociális védelmi feladatokhoz kapcsolódó általános érdekű szolgáltatások nemzeti vagy regionális hatáskörbe tartoznak. Mindazonáltal elismerik a Közösség szerepét az e területeken megvalósuló együttműködés és a koordináció elősegítésében. A Bizottság különösen fontosnak tartja a tagállamok együttműködésének előmozdítását a szociális védelem reformjával összefüggő kérdések területén. Miután a Tanács jóváhagyta a szociális védelem modernizációjáról szóló közleményt⁴⁴ és az Európai Tanács lisszaboni ülése által a szociális védelemmel foglalkozó magas szintű csoportnak adott megbízást, a Bizottság továbbfejleszti a reform felügyeletével és a politikákról szóló viták előmozdításával kapcsolatos tevékenységeit, amelyek az e területen megvalósítandó európai konszenzus irányába mutató eszközök.

⁴³ „Az európai kutatási térség felé”, COM(2000) 6, 2000. január 18.

⁴⁴ „A szociális védelem modernizációjának összehangolt stratégiája”, COM(1999) 347, 1999. július 14.

I. MELLÉKLET

AZ EGYES ÁGAZATOK HELYZETE

Egyes általános érdekű szolgáltatások esetében piaci nyitás valósult meg az egységes piacra vonatkozó jogszabályok és az EU versenypolitikájának alkalmazásával. E szakasz áttekinti a közösségi szabályok hatálya alá tartozó ágazatokban történt előrelépéseket. Ez nem fedi le az általános érdekű szolgáltatások teljes körét. Különösen a nem gazdasági jellegű szolgáltatások hiányoznak e körből⁴⁵.

Elektronikus hírközlés

1990 óta az Európai Bizottság fokozatosan léptette hatályba a távközlési piac liberalizációjára vonatkozó átfogó szabályozási keret. A verseny felszabadításával e politika jelentős hatással volt a piac fejlődésére, és hozzájárult ahhoz, hogy Európában erős hírközlési ágazat alakuljon ki, amely a fogyasztók és a vállalati felhasználók számára lehetővé teszi, hogy élvezzék a nagyobb választék, az alacsonyabb árak, valamint az innovatív szolgáltatások és alkalmazások által kínált előnyöket.

A meglévő keretszabály rendelkezései valamennyi távközlési szolgáltatást és hálózatot liberalizáltak 1998. január 1-jétől. Ennek eredményeképpen a hagyományosan az állami monopóliumok által jellemzett ágazat olyan dinamikus iparaggá alakult át, amely kész kihasználni a globális piac által kínált valamennyi lehetőséget.

A kialakult szabályozási keretszabály mögött a növekedés, a munkahelyteremtés és a versenyképesség támogatásának, a fogyasztói érdekek védelmének, a szolgáltatók és szolgáltatások széles választéka valamennyi felhasználó számára történő biztosításának, valamint az innováció, a versenyképes árak és a szolgáltatás minősége előmozdításának politikai célkitűzése állt.

Az 1998. évi liberalizációval hatályba léptetett szabályozási keret felülvizsgálták a piaci és technológiai fejlesztések, valamint a végrehajtási folyamat tapasztalatainak figyelembevételével. Az EU távközlési piacának számos területét – az üzemeltetők és szolgáltatók számának növekedése ellenére – továbbra is uralják a tagállamok nemzeti szolgáltatói. A felülvizsgálat lehetőséget kínál a hatályos szabályozás újraértékelésére annak biztosítása érdekében, hogy előmozdítsa a verseny fejlődését és a fogyasztók választási lehetőségeinek szélesítését, és továbbra is védelmezze az általános érdekű célokat. E célból a 2002. január 1-jétől hatályos új keretszabály öt új irányelvre tesz javaslatot⁴⁶, amelyek közül egy – nevezetesen „az egyetemes szolgáltatások és a felhasználók jogai az elektronikus hírközlési hálózatok és szolgáltatások tekintetében” című – kifejezetten az általános közérdekű szolgáltatásokra vonatkozik.

Az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek, amelyeket a tagállamok a Közösség felkérésére a szolgáltatók számára előírnak, az alapszolgáltatások széles választékának teljesítését biztosítják. Az egyetemes szolgáltatásra vonatkozó hatályos szabályozási keret azt írja elő, hogy egy bizonyos, meghatározott minőségű minimális szolgáltatáscsomagot megfizethető áron valamennyi felhasználó részére hozzáférhetővé kell tenni, függetlenül földrajzi elhelyezkedésüktől. A jogszabályok részletezik az e körbe tartozó szolgáltatásokat, a

⁴⁵ Lásd a 28–30. pontot.

⁴⁶ Lásd: <http://www.ispo.cec.be/infosoc/telecompolicy/review99/Welcome.html>

szolgáltatók meghatározott kötelezettségekkel történő megbízásának eljárását, amennyiben szükséges, és a piaci szereplők részéről az e szolgáltatási kötelezettségekkel kapcsolatban felmerülő nettó költségek finanszírozásának keretszabályát. A javasolt új irányelv fenntartja az egyetemes szolgáltatásokra vonatkozó fenti megközelítést.

A tagállamokból származó tapasztalatok szerint az egyetemes szolgáltatási kötelezettségeknek a piac folyamatos nyitásával párhuzamosan történő kiegyensúlyozása arra ösztönözte a szolgáltatókat, hogy az egyetemes szolgáltatás fogalmának dinamikus megközelítését alkalmazzák. Bár a formális jogszabályi keret ténylegesen csak minimális garantált szolgáltatásnyújtást ír elő, a versenyhelyzet arra ösztönözte a vállalkozásokat, hogy olyan új tarifacsomagokat és szerződési feltételeket kínáljanak, amelyek kiszélesítik a fogyasztók által a Közösség minden részében alapszolgáltatásként elvárható szolgáltatáskört. Ez ma már magától értetődő a mobil távközlési szolgáltatások biztosítása terén, amelyekre nem vonatkoznak egyedi egyetemes szolgáltatási kötelezettségek, de ahol a kiélezett verseny a szolgáltatások gyors innovációját eredményezte, beleértve a felhasználók rendelkezésére álló előfizetéses szolgáltatási lehetőségek széles körét. A legfrissebb felmérések eredményei⁴⁷ a Közösségben azt igazolják, hogy a lakossági felhasználók jelentős része dönt ma amellett, hogy kizárólag a mobiltelefon-szolgáltatást válassza (a helyhez kötött telefonszolgáltatás helyett), és hogy főként az alacsony jövedelmű háztartások legalább annyira vagy még inkább hajlanak arra, hogy kizárólag mobiltelefon-előfizetésük legyen, mint a magasabb jövedelmű háztartások.

Postai szolgáltatások

A hatályos szabályozási keret⁴⁸ megközelítőleg az európai piac 3%-át nyitotta meg a postai szolgáltatások (azaz a 350 grammnál súlyosabb vagy az alapdíj több mint ötszörösébe kerülő levélküldemények) előtt. Hét tagállam (Dánia, Finnország, Hollandia, Németország, Olaszország, Spanyolország, Svédország) a piaci nyitás néhány vonatkozásában túllépett a postai irányelv által megkövetelt szinten.

2000. május 30-án az Európai Bizottság új irányelvjavaslatot fogadott el, amely 2003-ban a postai szolgáltatások piaca átlagosan 20%-ának további megnyitását javasolta (azaz teljes piaci nyitás az expressz és a kimenő külföldi levelekre, a súly/ár korlátok pedig minden más levélküldemény esetében 50 grammra és az alapdíj 2,5-szeresére csökkennek). Szintén kiszélesíti a jelenlegi fogyasztóvédelmi jogokat a jogorvoslati és panaszkezelési mechanizmusok tekintetében, kiterjesztve ezeket a közszolgáltatókon kívül valamennyi postai szolgáltatóra.

A hatályos irányelv meghatározása szerint az „egyetemes szolgáltatás” minden felhasználó számára elérhető és „magában foglalja a meghatározott minőségű postai szolgáltatások állandó biztosítását a tagállamok területének minden pontján, minden felhasználó számára elérhető áron”. A postai irányelv pontosabban meghatározza továbbá azt, hogy a minimális egyetemes szolgáltatás tartalmazza a legfeljebb 2 kg súlyú postai küldemények és a legfeljebb 10 kg súlyú csomagok, továbbá az ajánlott és a biztosított küldemények napi begyűjtését és kézbesítését (legalább heti öt alkalommal). A tagállamoknak biztosítaniuk kell a legfeljebb 20 kg súlyú külföldi csomagok kézbesítését, és szabadon kiterjeszthetik a belföldi minimális egyetemes szolgáltatást a legfeljebb 20 kg súlyú csomagokra is. Végül a postai irányelv meghatározta a szolgáltatás minőségének európai követelményeit a rendelkezésre álló

⁴⁷ Bizottsági tanulmány, „A távközlési szolgáltatások helyzete az EU régióiban”, 2000. április, amelyet az EOS Gallup készített.

⁴⁸ 97/67/EK irányelv (HL L 15., 1998.1.21., 14. o.)

„leggyorsabb kézbesítési kategóriába” tartozó, határon átnyúló küldemények tekintetében. A postai szolgáltatóktól független nemzeti szabályozó hatóság felelős az irányelvből fakadó kötelezettségek betartásának biztosításáért.

Az egyetemes szolgáltatás alkalmazási körén kívüli nem fenntartott szolgáltatások esetében a tagállamok általános engedélyezési eljárásokat vezethetnek be az alapvető követelmények betartásának biztosításához szükséges mértékben. Az egyetemes szolgáltatás alkalmazási körén belüli nem fenntartott szolgáltatások esetében a tagállamok egyedi engedélyeket vezethetnek be az alapvető követelmények betartásának biztosításához szükséges mértékben. A tagállamok alternatív szolgáltatóknak is biztosíthatnak engedélyeket, hogy azok meghatározott földrajzi területeken nyújtsanak egyetemes szolgáltatást. Végül kompenzációs alap hozható létre annak érdekében, hogy biztosítsák az egyetemes szolgáltatás védelmét arra az esetre, ha az egyetemes szolgáltatási kötelezettségek az egyetemes szolgáltatást nyújtó szolgáltató számára aránytalan pénzügyi terhet jelentenének.

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az egyetemes szolgáltatás az egész Unióban fennmaradt, beleértve azt a hét tagállamot is, amely bizonyos szempontból szélesebb körű piaci nyitást hajtott végre, mint amelyet a postai irányelv előírt. Összességében a postai szolgáltatók – beleértve az egyetemes szolgáltatásokat biztosítókat is – hatékonyabbak, a szolgáltatások pedig fejlődtek a néhány évvel ezelőtti helyzethez képest (például a szolgáltatások választéka, valamint a belföldi és a határon átnyúló küldemények szolgáltatási minősége tekintetében). Jó példa e fejlődésre, hogy a külföldi elsőbbségi küldemények szolgáltatási minősége tekintetében az 1997–1999-es időszakban a feladástól számított 3 napon belüli kézbesítés (D+3) aránya 84%-ról 91%-ra nőtt.

Az elkövetkező években a postai ágazat viszonylag gyors fejlődése várható, mivel az elektronikus levelezés fejlődése bizonyos mértékig a hagyományos levélküldés helyébe léphet, a levélfeldolgozás automatizálása lehetővé teszi a hatékonyság növelését, és igény mutatkozik új vagy továbbfejlesztett szolgáltatásokra is (az e-kereskedelemhez hatékony logisztikai hálózat szükséges az áruk és szolgáltatások Unión belüli továbbítása érdekében). Az egyetemes szolgáltatás fejlődő jellege következtében minden felhasználó hozzáférhet e szolgáltatásokhoz.

Közlekedés

1. Liberalizáció

A közlekedési piacok közösségi verseny előtt történő megnyitása által keltett egyedi kihívásokra adott válaszként a Szerződés 70. cikkében létrehozta a közös közlekedéspolitikát. Ezáltal a tagállamok felismerték a tényt, hogy a belső közlekedési piacok kialakítása, a liberalizáció és a közszolgáltatási célkitűzések megvalósítása mind az úgynevezett integrált politikai megközelítés központi elemei. Így a Közösség fokozatosan liberalizálja a közlekedési piacokat, hogy biztosítsa a biztonsági előírások betartását és garantálja az alapvető közszolgáltatási célkitűzéseket. Jelentős előrelépés történt a piacok megnyitásában az EU-szerte jelenlévő verseny előtt:

Légi közlekedés:

A fokozatos piacnyitás 1987-ben kezdődött és a „harmadik légi közlekedési csomaggal”⁴⁹ fejeződött be, amely 1993-ban lépett hatályba. A csomag 1997. április 1-jével teljesen

⁴⁹ A légitfuvarozók engedélyezéséről szóló, 1992. július 23-i 2407/92/EGK tanácsi rendelet; A közösségi légitfuvarozók Közösségen belüli légi útvonalakhoz jutásáról szóló, 1992. július 23-i 2408/92/EGK tanácsi rendelet; A légi szolgáltatások vitel- és tarifadíjairól szóló, 1992. július 23-i 2409/92/EGK tanácsi rendelet.

liberalizálta a közösségen belüli légi forgalmat, amikor is a légi fuvarozók kabotázs-jogokat kaphattak olyan tagállamban is, ahol a társaságuk nem rendelkezett székhellyel.

A földi kiszolgálási repülőtéri szolgáltatásokat a légitársaság saját kiszolgálása tekintetében egy 1996. évi közösségi jogszabály⁵⁰ liberalizálta 1998. január 1-jétől az évente több mint 1 millió utast kiszolgáló repülőterek esetében. A harmadik fél általi kiszolgálás 1999. január 1. óta van liberalizálva (3 milliós utaslétszám esetén – a következő lépés a 2 milliós utaslétszámhatár 2001. január 1-jétől).

Tengeri közlekedés:

A tagállamok közötti nemzetközi fuvarozás tekintetében teljes a liberalizáció. A közösségi joganyag⁵¹ a tengeri kabotázs szolgáltatásokat 1993. január 1-jével liberalizálta. Ideiglenes mentességet biztosítottak Franciaország, Olaszország, Portugália, Spanyolország és Görögország számára. E tagállamokban a szigetek közti kabotázs szolgáltatásokat liberalizálták utoljára, amelyek 1999. január 1-jével váltak nyitottá, két ágazat kivételével Görögországban, amelyek további ideiglenes mentességet élveznek 2004. január 1-jéig. A kikötői ágazatban a Közösség jövőbeli jogszabályainak kell rendezniük a piacra való bejutás és a finanszírozás kérdéseit.

Közúti közlekedés:

A közösségi verseny először 1969-ben jelent meg a nemzetközi utazásokra vonatkozó közösségi kvóták rendszerének bevezetésével. 1992-ben e rendszert felváltotta a közösségi engedélyezés⁵², amely objektív minőségi feltételek alapján engedett belépést az EU-piacokra. A közösségi jogszabályok eredményeképpen 1998. július 1-jétől a kabotázs szolgáltatások biztosítására vonatkozó valamennyi mennyiségi korlátozást teljesen eltörölték⁵³.

A nemzetközi személyszállítási piacra való bejutás 1992. június 1. óta liberalizálva van⁵⁴. A vonatkozó rendelet meghatározza a piacra való bejutás feltételeit minden egyes közúti személyszállítási szolgáltatás esetében (eseti, menetrend szerinti, ingajarat és külön célú menetrend szerinti járat). A kabotázs-jogokat – a nemzeti menetrend szerinti szolgáltatások kivételével – két rendelet vezette be⁵⁵, amelyek 1996. január 1. óta szabad piaci hozzáférést biztosítanak egy engedélyezési rendszer alapján.

A kombinált szállítási szolgáltatások (szigorú meghatározás, amelynek célja, hogy ne a közúti szállítás legyen a kombinált szállítási út fő eleme) piaca mára teljesen liberalizálttá vált 1993. július 1. óta⁵⁶.

⁵⁰ A közösségi repülőterek földi kiszolgálási piacára való bejutásról szóló, 1996. október 15-i 96/67/EK tanácsi irányelv (HL L 272., 1996.10.25., 36. o.).

⁵¹ A szolgáltatásnyújtás szabadsága elvének a tagállamokon belüli tengeri szállításra (tengeri kabotázs) történő alkalmazásáról szóló, 1992. december 7-i 3577/92/EGK tanácsi rendelet.

⁵² A nemzetközi közúti áru fuvarozási piacra való bejutás mennyiségi korlátozásainak eltörléséről szóló tanácsi rendelet (HL L 95/1., 1992.4.9., 1. o.).

⁵³ A 4059/89/EGK tanácsi rendelet (HL L 390., 1989.12.30., 3. o.), 3118/93/EGK rendelet (HL L 279., 1993.11.12., 1. o.).

⁵⁴ Az autóbusszal végzett nemzetközi személyszállítás közös szabályairól szóló, 1992. március 16-i 684/92/EGK tanácsi rendelet (HL L 74., 1992.3.20., 1. o.).

⁵⁵ A valamely tagállam területén nem honos fuvarozók által végzett belföldi közúti személyszállítási szolgáltatás feltételeinek megállapításáról szóló, 1992. július 23-i 2454/92/EGK tanácsi rendelet (HL L 251., 1992.8.29.), amelynek helyébe a valamely tagállamban nem honos fuvarozók számára a belföldi közúti személyszállítási szolgáltatás feltételeinek megállapításáról szóló, 1997. december 11-i 12/98/EGK rendelet lépett (HL L 4., 1998.1.8., 10. o.)

⁵⁶ A tagállamok közötti kombinált áru fuvarozás egyes típusaira vonatkozó közös szabályok megállapításáról szóló, 92/106/EGK tanácsi irányelv (HL L 368., 1992.12.17., 38. o.).

Belvízi utak:

A történelem során kialakultak a nemzeti „rotációs hajóberleti” rendszerek. A közösségi jogszabályok⁵⁷ a tagállamokat e rendszerek felszámolására kötelezték 2000. január 1-jétől, amikortól a Közösségben a nemzeti és nemzetközi belvízi közlekedés területén szabadon köthetők szerződések, és az árak szabad megállapodás tárgyát képezik.

Vasúti közlekedés:

Világossá vált, hogy a piacra való bejutásra és a vasúti társaságok szervezeti és pénzügyi felépítésére, valamint a vágányok engedélyezésére és kiosztására vonatkozó hatályos közösségi jogszabályok túl pontatlanok, így nem elég hatékonyak. A Bizottság válaszul javaslatcsomagot⁵⁸ dolgozott ki ezen elemek megerősítésére. Ez kiterjeszti az engedélyezési szabályokat a Közösség valamennyi vasúttársaságára, továbbá világos és részletes szabályokat és eljárásokat hoz létre a díjak megállapítására és a kapacitáselosztásra. Ami pedig a legfontosabb, megnyitja az áruszállítás piaca előtt a Közösség vasúti hálózatának fővonalait. A csomagot a Bizottság 1998 júliusában fogadta el, és 2001 elején továbbítják a Tanácshoz elfogadásra.

2. A közszolgáltatási eszközök általános elvei

A közösségi jogszabályok által bevezetett valamennyi liberalizáció esetében az általános érdekű közlekedési szolgáltatások magas színvonalát a gyakorlatban is biztosították. A jogszabályok rendelkeznek azokról az eszközökről, amelyeket a minimális minőségi követelmények biztosítása érdekében kell alkalmazni. A légi és tengeri közlekedési ágazatokban tapasztalható éles verseny nem veszélyezteti a közcélú igényeknek megfelelő szolgáltatások ellátását, mivel a tagállamok megfelelő védintézkedéseket fogadtak el.

Egyértelmű, hogy e folyamatnak kulcsfontosságú eleme volt egy sor olyan intézkedés és politika elfogadása, amelyek biztosítják az alapvető közszolgáltatási követelmények fenntartását és továbbfejlesztését a fokozatos piaci nyitással összefüggésben, különös tekintettel a következőkre:

- A nem jövedelmező útvonalakon teljesített szolgáltatás biztosítása. Liberalizáció esetén gyakran szükséges intézkedéseket tenni annak érdekében, hogy a nem jövedelmező útvonalakon a szolgáltatás folyamatos maradjon. Ez kétféle módon történhet. Egyrészt közvetlen támogatással, amely megkülönböztetéstől mentesen az útvonalon üzemelő valamennyi fuvarozó rendelkezésére áll. Másrészt pedig a szolgáltatásnyújtásra vonatkozó kizárólagos jogok odaítélésével, ellentételezéssel vagy a nélkül.

Ez utóbbira példa a repülőtereket, szigetek kikötőit vagy távoli régiókat ellátó szolgáltatások. Ilyen módon biztosítják az e területeken élő lakosság és az itt letelepedett vállalkozások alapvető mobilitását és a szükséges áruellátást.

Sok esetben e megállapodásokhoz jóváhagyás szükséges az állami támogatásokra vonatkozó szabályozás szerint. Ilyen esetekben a Bizottság következetesen elfogadja e

⁵⁷ Az 1996. november 19-i 96/75/EGK tanácsi irányelv (HL L 304., 1999.11.27., 12. o.).

⁵⁸ COM(1998) 480 végleges, amelyet a Bizottság 1998. július 22-én fogadott el (HL C 321., 1998.10.20., 6. o.), és ezt módosította a COM(1999) 616 végleges, amelyet a Bizottság 1999. november 25-én fogadott el; javaslat tanácsi irányelvre a közösségi vasutak fejlesztéséről szóló 91/440/EGK irányelv módosításáról; javaslat tanácsi irányelvre a vasúttársaságok engedélyezéséről szóló 95/18/EK irányelv módosításáról; javaslat tanácsi irányelvre a vasúti infrastruktúrapacitás elosztásáról, továbbá a vasúti infrastruktúra használati díjának felszámításáról és a biztonsági tanúsítványról.

rendszereket, amennyiben ezeket olyan módon alakítják ki, hogy a lehető legkevésbé legyenek alkalmasak a kereskedelem és a verseny torzítására, és a kérdéses esetben meglehetősen szükségesek. Amennyiben például a kizárólagos jogokat nyílt és megkülönböztetéstől mentes versenytárgyalás útján adják át, akkor ezeket elvben a Szerződéssel összeegyeztethetőnek kell tekinteni;

- A folyamatos minimális szolgáltatási színvonal fenntartása bármely adott útvonalon. Amikor megnyitják a piacokat a verseny előtt, a közlekedési ágazatban gyakran szükség van annak biztosítására, hogy a szolgáltatási színvonal ne romoljon, mivel a vállalkozások hajlamosak a minőség és a folyamatosság rovására csökkenteni költségeiket. Ez ellentétes a közszolgáltatás célkitűzéseivel. Erre válaszul a tagállamok általában minimális piacra jutási feltételeket alkalmaznak az üzemeltetési engedély megadásához, amely minden potenciális piacra lépőre megkülönböztetéstől mentesen vonatkozik. Az EU szárazföldi része és a szigetek közötti tengeri közlekedés esetén gyakran előírnak bizonyos minimumkövetelményeket a járatok rendszeressége, kapacitása, valamint az árakra és utasokra vonatkozó díjszabás tekintetében. Közvetlen támogatásokra az e feltételeknek való megfelelés következtében felmerülő költségnövekmény kiegyensúlyozása érdekében lehet szükség. E támogatások például csökkenthetik az egy utasra vagy szállított árura eső viteldíj összegét. E támogatásokat megkülönböztetéstől mentesen az ugyanazon útvonalon üzemelő valamennyi fuvarozó számára kell biztosítani.

Ezen elvek gyakorlati alkalmazására a légi és a szárazföldi szállítási ágazatban találunk példákat.

3. Példák a közlekedési ágazatokból

Légi közlekedés

A légi közlekedési ágazat kitűnő példa arra, hogy a teljes körű liberalizációs folyamat hogyan egyeztethető össze a közszolgáltatási kötelezettségek fenntartásával. A liberalizáció mellett a tagállamokat feljogosították arra, hogy közszolgáltatási kötelezettséget írjanak elő, ha úgy vélik, hogy az adott útvonal elengedhetetlenül fontos azon régió gazdasági fejlődéséhez, ahol a repülőtér található. Ez vonatkozhat a tagállam peremterületén vagy fejlődő régiójában található repülőtérrel ellátó útvonalakra, vagy a tagállam területén bármely regionális repülőtérrel érintő gyér forgalmú útvonalra. A közszolgáltatási kötelezettség alapján előírt követelmények érinthetik az árakat, a férőhelyek számát, a gyakoriságot stb., amennyiben a légi fuvarozók nem nyújtanának hasonló szolgáltatási színvonalat, ha pusztán kereskedelmi érdekeiket vennék figyelembe. Az útvonalak kiválasztása és az előírt rendelkezések tekintetében a Bizottság ellenőrzési joggal rendelkezik.

Miután egy útvonalra közszolgáltatási kötelezettséget írnak elő, az ezen útvonalhoz való hozzáférés minden olyan légi fuvarozó számára nyitva áll, amely tiszteletben tartja a közszolgáltatási kötelezettséget. Ha azonban egy légi fuvarozó sem kíván az adott útvonalon járatot üzemeltetni, mivel az nem jövedelmező, a tagállamok az útvonalhoz való hozzáférést legfeljebb három évre egyetlen légi fuvarozóra korlátozhatják. Ebben az esetben e szolgáltatások üzemeltetésének jogát közösségi szintű versenytárgyaláson kell meghirdetni.

A közszolgáltatási kötelezettségek előírása mellett a tagállamok szociális jellegű támogatást is adhatnak. Spanyolországban, Portugáliában és Franciaországban e módszert alkalmazzák a nem jövedelmező útvonalak támogatására. Ez a megközelítés össze is kapcsolható a közszolgáltatási kötelezettség előírásával, bizonyos szolgáltatási színvonalat biztosítva az érintett útvonalon. A támogatás akkor minősül szociális jellegűnek, ha csak az útvonalat

igénybe vevő utasok bizonyos csoportjaira – például gyerekekre vagy fogyatékkal élőkre – vonatkozik. Hátrányos helyzetű régiók, például szigetek esetében a támogatás az érintett régió teljes lakosságára vonatkozhat.

A szolgáltatási minimumkövetelményeknek a nem jövedelmező útvonalakon való fenntartására a fenti két rendszer mindaddig igen alkalmasnak bizonyult a légi közlekedés területén.

Szárazföldi szállítás

A magas minőségi színvonal biztosítása érdekében szükséges a verseny alapvető szintjének és az átláthatóság minimumkövetelményeinek harmonizációja a szolgáltatási szerződések odaítélésekor. A Bizottság elfogadott egy rendelettervezetet a személyszállítási közszolgáltatásokról⁵⁹, amely biztosítja, hogy a tömegközlekedési szolgáltatások üzemeltetőit a verseny arra készítse, hogy az utasok számára jobb szolgáltatásokat kínáljanak, mérsékeljék a költségeket és biztosítsák a legmagasabb szintű biztonságot. A közlekedési hatóságok részére egyértelműen előírja, hogy megfelelő szolgáltatásokra törekedjenek a minőség, a szolgáltatások integrációja és az alkalmazottak érdekeinek védelme érdekében. A hatékony tömegközlekedés alapvető szerepet játszik a torlódások megelőzésében és a tisztább környezet elérésében.

Energia

A villamosenergia-irányelv⁶⁰ előírja a tagállamok számára, hogy 2000-ben a hazai kereslet legalább 30%-át megnyissák az EU-szintű verseny előtt, a gáz-irányelv⁶¹ pedig legalább 20%-os piaci nyitást ír elő. A nyílt és versenyképes belső gáz- és villamosenergia-piac kialakítása során a Közösség fokozatos megközelítést alkalmazott. Ezekben az ágazatokban az első liberalizációs irányelveket a tagállamoknak rendre 1999. februárig^{62,63} és 2000. augusztusig⁶⁴ kellett végrehajtaniuk. E megközelítés alkalmazásának indoka az volt, hogy az ágazat alkalmazkodni tudjon a változásokhoz, és hogy biztosítsák e területeken az általános érdekű szolgáltatások fenntartásának és javításának biztosításához szükséges intézkedések megtételét.

Bár a két irányelv tükrözi az érintett ágazatok közötti különbségeket, mindkettő hasonló megközelítést alkalmaz; a kereslet liberalizációjának minimális nyitási szintű fokozatos bevezetése⁶⁵, a hálózatokhoz és az alapvető létesítményekhez – pl. gáztárolás – való hozzáférés harmadik felek részére történő megkülönböztetéstől mentes biztosításának előírása, a továbbító és elosztó létesítményekre vonatkozó szétválasztó intézkedések előírása, és a megkülönböztetések megelőzésére szolgáló hatékony szabályozás előírása.

Valójában a liberalizáció sokkal gyorsabban zajlott le a Közösségben, mint ahogyan azt az irányelvek előírták, vagy arra számítani lehetett. A villamosenergia-kereslet körülbelül 65%-a és a teljes európai gázkereslet 80%-a már teljesen nyitott az EU-szintű verseny előtt, és a

⁵⁹ COM(7) 2000, 2000. július 26.

⁶⁰ 96/92/EK irányelv a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról.

⁶¹ 98/30/EK irányelv a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról.

⁶² Belgium és Írország számára további egy év, Görögország számára két év állt rendelkezésre.

⁶³ 96/92/EK irányelv a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról.

⁶⁴ 98/30/EK irányelv a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról.

⁶⁵ A villamos energia tekintetében a tagállamoknak a kereslet 28%-át kellett megnyitni 1999-ben és 35%-át 2003-ig. A gázszolgáltatás tekintetében a tagállamoknak 2000-ben a kereslet legalább 20%-át kellett megnyitni, 2003-ig pedig 28%-át.

legtöbb tagállam úgy döntött, hogy néhány éven belül eléri a teljes liberalizációt⁶⁶. Ezen túlmenően, bár végrehajtásuk tekintetében az irányelvek számos választási lehetőséget kínáltak a tagállamoknak – például a harmadik felek részére biztosított hozzáférés és a szétválasztási módszerek tekintetében –, csaknem valamennyi tagállam – mind a villamos energia, mind pedig a gáz esetében – olyan megközelítéseket alkalmazott, amelyeket széles körben a tényleges versenyhez vezető legalkalmasabb módszerek tartanak.

Egyértelmű, hogy a közszolgáltatási kérdések e piacok liberalizációjának központi elemei. Ezenkívül sok tekintetben az elfogadható árú villamosenergia-ellátás, vagy – ahol van csatlakozási lehetőség – gázellátás biztosítása az EU valamennyi fogyasztója számára egyike a legalapvetőbb közszolgáltatásoknak. Ezért mindkét irányelv számos rendelkezést és biztosítéki intézkedést tartalmaz annak biztosítására, hogy megvalósuljanak az alapvető közszolgáltatási célkitűzések, például az ellátás biztonságának garantálása, a villamosenergia-hálózathoz elfogadható áron történő egyetemes csatlakozás, és a veszélyeztetett állampolgároknak a hálózatról történő lekapcsolása elleni védelem. A liberalizált piacon e célokat úgy érik el, hogy a piaci szereplők számára szigorú engedélyezési feltételeket írnak elő.

Így a liberalizációnak e területeken alapvető előfeltétele volt és marad a lehető legmagasabb szintű követelmények fenntartása a Közösség egészében. Ennek érdekében mind a gáz-, mind a villamosenergia-irányelv lehetőséget nyújt a tagállamok számára, hogy megtegyék a szükséges intézkedéseket az általános érdekű szolgáltatások fenntartásának biztosítására, valamint a szolgáltatási követelmények fenntartására és fejlesztésére.

Az általános érdekű szolgáltatások megfelelő teljesítésének biztosítására szolgáló alábbi mechanizmusok Európa-szerte követett normává válnak:

– A hálózat biztonsága és megbízhatósága

Az átviteli és elosztó hálózatokat⁶⁷ monopolrendszerben üzemeltetik. Így a helyzet a liberalizáció előtt és után is változatlan maradt. A tagállamok e feladat végzésével és működtetésével továbbra is szabadon megbízhatnak egy köz-⁶⁸ vagy magánvállalkozást. Mindkét esetben a tagállamok általában akár egy független szabályozó szerv, akár pedig a kormányzat részvételével gondoskodnak a követelmények betartásának független felülvizsgálásáról és ellenőrzéséről. Európában a hálózat biztonsága és megbízhatósága magas színvonalú volt és továbbra is az, ezen a liberalizáció nem változtatott.

– Az ellátás biztonsága

Az irányelvek szerint a tagállamok – ahogy korábban is tették – szabadon hozhatnak a villamosenergia- és gázellátás biztonságát garantáló intézkedéseket. A meghozott intézkedéseknek azonban elengedhetetleneknek kell lenniük a kérdéses célkitűzések eléréséhez, és nem lehetnek megkülönböztető jellegűek. A tagállamok meghatározhatják például, hogy az új villamos energia előállítása milyen üzemanyag felhasználásával történjen abban az esetben, ha túlzottá válik egy adott energiaforrástól való függőség, vagy intézkedéseket hozhatnak a gázellátás forrásai tekintetében a megfelelő választék biztosítására.

⁶⁶ A villamos energia tekintetében például az Egyesült Királyság, Finnország, Svédország, és Németország már a kereslet 100%-át felszabadította. Belgium, Hollandia, Dánia és Spanyolország középtávon kívánják teljesen megnyitni keresletüket.

⁶⁷ A gázhálózatok bizonyos átfedéseinek kivételével, nevezetesen Németországban.

⁶⁸ Néhány országban, például Spanyolországban, folyamatban van az átviteli hálózat köztulajdonba vétele.

– A hálózathoz való csatlakozás joga

A tagállamok általában csak a villamos energia tekintetében tekintik szükségesnek a csatlakozás jogát. Ebben az esetben az irányelv kifejezetten kimondja, hogy „a tagállamok kötelezhetik az elosztó vállalkozásokat egy adott területen lévő fogyasztók ellátására. A díjszabás ezen esetekben szabályozható, például az érintett fogyasztókkal szembeni egyenlő bánásmód érdekében”. Amennyiben a végső felhasználókat liberalizálják, az elosztó hálózat tulajdonosait továbbra is kötelezni lehet az egyetemes csatlakozás biztosítására. Ezt követően az egyes tagállamok dönthetik el azt, hogy engedélyezés feltételeként kívánják-e meghatározni a végső felhasználóknak villamos energiát eladó vállalkozások számára azt, hogy egy adott területen belül valamennyi hasonló fogyasztót azonos áron lássanak el.

– Különleges fogyasztóvédelem

Mivel a villamos energia és a gáz alapvető szolgáltatások, különös rendelkezések szükségesek annak biztosítására, hogy a társadalom veszélyeztetett tagjait ne zárják ki az ellátásból. A piacok teljes liberalizálása esetén a közszolgáltatási követelmények fenntartását a minimális engedélyezési feltételek biztosítják. Ha e feltételeknek nem felelnek meg, visszavonják a villamosenergia- vagy gázellátási engedélyt.

– Szolgáltatási követelmények

Egyértelműen közérdeknek minősül annak biztosítása, hogy a villamosenergia- és gázellátáshoz kapcsolódó szolgáltatási követelmények – így például a csatlakozási igények gyors teljesítése, a javítások elvégzése, a számlázás pontossága, és a fogyasztók részére nyújtott egyéb szolgáltatások minősége – a lehető legszigorúbbak legyenek és folyamatosan fejlődjenek. A liberalizált piacon elengedhetetlen e követelmények fenntartása és továbbfejlesztése. A tapasztalatok szerint liberalizáció esetén – különösen országos szinten – e követelmények egyre szigorúbbá válnak, aminek két oka van. Először is, a villamosenergia-értékesítési engedély megadása mindig feltételekhez kötött. A feltételek egy része minimális szolgáltatási követelményeket tartalmaz. A nemzeti szabályozó szervek e követelményeket évről évre szigorítják és szélesítik. Másodszor pedig, mivel a szolgáltatási színvonal olyan fontos terület, ahol a vállalkozások versenyben állnak, a verseny a színvonal emelkedéséhez vezet. Ennek eredményeként a szolgáltatási színvonal a szabályozó szervek vagy a kormányzat által meghatározott minimális szint fölé emelkedik.

Így az európai villamosenergia- és gázágazat fokozatos liberalizációja jogszabályi keretrendszerének célja kettős: az árak csökkentése és a közérdekű szolgáltatások fenntartása, sőt növelése. A tapasztalatok szerint a megfelelő szabályozási intézkedések alkalmazásával – szükség esetén – e közérdekű szolgáltatások nemcsak fenntarthatók, hanem javíthatók is a versenyző piacon. Ezen kívül, bár az irányelvek lehetőséget adnak⁶⁹ a követelményeiktől való eltérésre, amennyiben nem áll rendelkezésre más, kevésbé korlátozó jellegű megoldás a jogos közszolgáltatási célkitűzések elérésére, ezt valójában egy tagállam sem tartotta még szükségesnek.

A fenti célkitűzések eléréséhez természetesen aktív ellenőrzés és – szükség esetén – szabályozás szükséges. Bár e kérdések közül számos a szubszidiaritás hatálya alá tartozik – például az egyes tagállamok hatáskörébe tartozik a hálózatról való lekapcsolás elleni védelem szintjének meghatározása –, a Bizottságnak az a célja, hogy

⁶⁹ Mindkét irányelv 3. cikkének (2) bekezdése.

a Közösség egészében biztosítsa az általános közérdekű szolgáltatások valamennyi formájának legmagasabb szintjét.

Rádió és televízió

A kereskedelmi televíziók szolgáltatásai főként az 1980-as évek óta fejlődtek jelentősen, létrehozva a jelenlegi kettős – közszolgálati/kereskedelmi – műsorszolgáltatási rendszert. Mind a tagállamok, mind a Közösség elismeri és támogatja a közszolgálati és a kereskedelmi műsorszolgáltatás párhuzamos létezésének szükségességét. Jelenleg a televízió- és rádióágazat közösségi szinten liberalizálva van.

A műsorszolgáltató médiumok központi szerepet játszanak a modern demokratikus társadalmak működésében, különösen a társadalmi értékek fejlődésében és átadásában. Ezért a műsorszolgáltatási ágazat a kezdetek óta egyedi szabályozás alá tartozik, amint azt az általános érdekek megkívánják. E szabályozás olyan közös értékeken alapul, mint a szólásszabadság, a válaszadás joga, a pluralizmus, a szerzői jog védelme, a kulturális és nyelvi sokszínűség támogatása, a kiskorúak és az emberi méltóság védelme vagy a fogyasztóvédelem.

Az ezen értékek tiszteletben tartását biztosító szabályozást elsősorban és alapvetően a tagállamok végzik, az EK jogszabályaival összhangban. A tagállamokban történő közszolgálati műsorszolgáltatás rendszeréről szóló jegyzőkönyv, amelyet az Amszterdami Szerződés az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez csatolt, elismeri a közszolgálati műsorszolgáltatás szerepét és fontosságát, és megerősíti, hogy a tagállamok hatáskörrel rendelkeznek a közszolgáltatási megbízás meghatározásában, szervezésében és finanszírozásában, feltéve, hogy ez nem érinti a Közösségben a kereskedelmi feltételeket és a versenyt olyan mértékben, amely ellentétes lenne a közös érdekekkel, miközben figyelembe veszik a közszolgáltatási megbízás teljesítését.

Közösségi szinten a „Televízió határok nélkül” irányelv határozza meg azt a jogi keretrendszert, amely biztosítja a belső piacon a televíziós műsorszórás szolgáltatások teljesítésének szabadságát, kellőképpen figyelembe véve az adott általános érdeket. Azonban a módosított „Televízió határok nélkül” irányelv átültetését még valamennyi tagállamnak el kell végeznie. Ezen kívül az Európai Közösséget létrehozó szerződés versenyszabályai a Bizottságra ruházzák azt a feladatot, hogy megelőzze a fogyasztókat károsító versenyellenes magatartást, különösen az erőfölénnyel való visszaélést és az egyesülések létrejöttének ellenőrzése alapján az oligopolisztikus vagy monopolisztikus piaci struktúrák kialakulását.

Az EK-jogszabályokkal összhangban a tagállamok határozhatják meg, hogy kívánnak-e közszolgálati műsorszolgáltatási rendszert létrehozni, és meghatározhatják az erre vonatkozó pontos megbízást, valamint a finanszírozás módját. Finanszírozásuk jellegéből fakadóan a közszolgálati műsorszolgáltatók az állami támogatásokra vonatkozó, az EK-Szerződésben található szabályok hatálya alá tartozhatnak. A Bizottságnak biztosítania kell, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatók közfinanszírozása arányos legyen az érintett tagállam által meghatározott közszolgáltatási megbízással, különösen arra való tekintettel, hogy az államilag biztosított ellentételezések egyike se haladja meg a kérdéses közszolgálati műsorszolgáltató részére meghatározott adott feladat nettó többletköltségeit.

A tagállamok által a közszolgálati műsorszolgáltatók részére nyújtott finanszírozás a Bizottsághoz benyújtott számos panasz tárgyát képezte, különös tekintettel a közszolgálati műsorszolgáltatók jelenlétére a reklámpiacokon⁷⁰. Fontos megjegyezni, hogy az e panaszokban felvetett problémák általában az olyan finanszírozási rendszerek végrehajtásával

⁷⁰ Lásd a Bizottság XXIX. versenypolitikai jelentését (1999), 89. o.

függnek össze, amelyek egyaránt tartalmaznak reklámbevételeket és közfinanszírozást is. A finanszírozási program kiválasztása a tagállam illetékessége, és elvileg nem lehet kifogásolni, ha kettős finanszírozású programot választ (állami alapok és reklámbevételek kombinációja) az egyszerű finanszírozású program (kizárólag állami alapok) helyett, ha ez az érintett piacokon (pl. hirdetés, programok megvásárlása és/vagy eladása) nem befolyásolja a versenyt a Közösség érdekeivel ellentétes mértékben. A Bizottság néhány hónapon belül elkészül a függőben lévő panaszok elemzésével. Ennek során a tagállamokkal szoros konzultációt kíván folytatni.

A Bizottság álláspontja szerint a digitális forradalom nem kérdőjelezi meg annak szükségességét, hogy az audiovizuális politika határozza meg a vonatkozó általános érdekeket, és a szabályozási folyamatok révén – szükség esetén – védelmet nyújtson azok számára. A technológiai fejlesztések mindazonáltal szükségessé teszik az alkalmazott eszközök és módszerek folyamatos értékelését annak biztosítása érdekében, hogy ezek továbbra is arányosak legyenek az elérni kívánt célkitűzésekkel.

Míg a műsorszórás eszközök kérdése (különös tekintettel arra, hogy ez több végpontú vagy végpontok közötti) továbbra is kétségtelenül kulcsfontosságú, néhány új szolgáltatástípus szintén indokoltá teheti más tényezők figyelembevételét valamely szabályozási megközelítés szükségességének és arányosságának értékelése során (pl. „kódolt vagy kódolatlan”).

II. MELLÉKLET

A KIFEJEZÉSEK MEGHATÁROZÁSA

Általános érdekű szolgáltatások

E kifejezés olyan piaci vagy nem piaci szolgáltatásokat takar, amelyeket a hatóságok általános érdekűnek és meghatározott közszolgáltatási kötelezettség hatálya alá tartozónak minősítenek.

Általános gazdasági érdekű szolgáltatások

Ez a kifejezés a Szerződés 86. cikkében olvasható, és olyan piaci szolgáltatásokra vonatkozik, amelyeket a tagállamok meghatározott közszolgáltatási kötelezettségek hatálya alá helyeznek az általános érdek kritériuma alapján. Ez általában a közlekedési hálózatokra, az energiaszolgáltatásra és a hírközlésre terjed ki.

Közszolgáltatás

Többértelmű kifejezés, mivel vonatkozhat magára a szolgáltatást nyújtó szervezetre, vagy az érintett szervezetre ruházott általános érdekű feladatra is. Az általános érdekű feladat teljesítésének támogatása vagy elősegítése céljából az adott közszolgáltatási kötelezettségeket a hatóságok előírhatják a szolgáltatást végző szervezet számára, például a szárazföldi szállítás, a légi vagy vasúti közlekedés, illetve az energiaszolgáltatás területén. E kötelezettségek nemzeti vagy regionális szinten alkalmazhatók. Gyakran összetévesztik a közszolgáltatás kifejezést, amely a köz részére nyújtandó szolgáltatás biztosítására vonatkozik, figyelemmel magára a nyújtandó szolgáltatásra, valamint a közszektor kifejezést (ideértve a közszolgáltatást is), amely a szolgáltatás nyújtójának jogállására vonatkozik, figyelemmel a szolgáltatás tulajdonosára.

Egyetemes szolgáltatás

Az egyetemes szolgáltatás, különösen az egyedi egyetemes szolgáltatási kötelezettségek meghatározása kulcsfontosságú eleme az Európai Unióban az olyan szolgáltatási ágazatok liberalizációjának, mint a távközlés. Az egyetemes szolgáltatás meghatározása és garantálása biztosítja a rendelkezésre álló szolgáltatások folyamatos hozzáférhetőségének és minőségének fenntartását minden felhasználó és fogyasztó számára azon folyamat során, amikor a monopol-szolgáltatásnyújtást nyíltan versenyző piacok váltják fel. A nyílt és versenyző távközlési piaci környezetben az egyetemes szolgáltatást a meghatározott minőségű szolgáltatások minimális csomagjaként határozzák meg, amelyhez valamennyi felhasználó és fogyasztó hozzáfér az egyedi nemzeti feltételeknek megfelelően, megfizethető áron.

**A Bizottság közleménye az állami támogatás szabályainak a közszolgálati
műsorszolgáltatásra történő alkalmazásáról**
(2001/C 320/04)

(EGT vonatkozású szöveg)

1. BEVEZETÉS ÉS A KÖZLEMÉNY ALKALMAZÁSI KÖRE

1. Az elmúlt két évtizedben a műsorszolgáltatás jelentős változásokon ment át. A monopóliumok megszüntetése, az új szereplők megjelenése és a gyors technológiai fejlődés alapjaiban változtatta meg a versenykörnyezetet. A televíziós műsorszolgáltatás hagyományosan egy meghatározott kör számára fenntartott tevékenység volt. A kezdetektől többnyire közvállalkozások monopóliuma volt, főként a műsorszórási frekvenciák korlátozott elérhetősége és a magas belépési korlátok következményeként.
2. Az 1970-es években azonban a gazdasági és technológiai fejlődésnek köszönhetően a tagállamoknak egyre több lehetőségük nyílt arra, hogy más üzemeltetők számára is engedélyezzék a műsorszolgáltatást. A tagállamok ezért úgy döntöttek, lehetővé teszik a versenyfeltételek érvényesülését a piacon. Ez a fogyasztóknak szélesebb választási lehetőséget biztosított, mivel számos további csatorna és új szolgáltatás vált elérhetővé; emellett kedvezett a nagy európai üzemeltetők megjelenésének és erősödésének, az új technológiák fejlődésének és a pluralizmus növekedésének az ágazatban. Míg a piacon lehetővé tették a versenyfeltételek érvényesülését, a tagállamok úgy látták, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatást fenn kell tartani, biztosítandó, hogy a műsorszolgáltatás számos területet felöleljen, és kielégítse azon igényeket, amelyeket a magánüzemeltetők nem feltétlenül elégítenének ki a kellő mértékben.
3. A megnövekedett verseny és az állami finanszírozású üzemeltetők jelenléte miatt egyre növekedett az aggodalom azzal kapcsolatban, hogy a versenyfeltételek egyenlőek-e, amire a magánüzemeltetők fel is hívták a Bizottság figyelmét. A panaszok túlnyomó többségében azt állítják, hogy megsértették az EK-Szerződés 87. cikkét azon közfinanszírozási programok esetében, amelyeket a közszolgálati műsorszolgáltatók javára hoztak létre.
4. E közlemény meghatározza az EK-Szerződés 87. és 86. cikke (2) bekezdésének a közszolgálati műsorszolgáltatás állami finanszírozására történő alkalmazása során a Bizottság által követendő elveket. Ez a Bizottságnak az e területen folytatott politikáját a lehető legátláthatóbbá teszi.

2. A KÖZSZOLGÁLATI MŰSORSZOLGÁLTATÁS SZEREPE

5. Egy nemrégiben kiadott, az európai általános érdekű szolgáltatásokról szóló bizottsági közlemény szerint: *„A műsorszolgáltató médiumok központi szerepet játszanak a modern demokratikus társadalmak működésében, különösen a társadalmi értékek fejlődésében és átadásában. Ezért a műsorszolgáltatási ágazat a kezdetek óta egyedi szabályozás alá tartozik, amint azt az általános érdekek megkívánják. E szabályozás olyan közös értékeken alapul, mint a szólásszabadság, a válaszadás joga, a*

*pluralizmus, a szerzői jog védelme, a kulturális és nyelvi sokszínűség támogatása, a kiskorúak és az emberi méltóság védelme vagy a fogyasztóvédelem.*⁷¹

6. A közszolgálati műsorszolgáltatás, noha gazdasági vonatkozása vitathatatlan, nem hasonlítható össze más gazdasági ágazatok közszolgáltatásaival. Nincs még egy olyan szolgáltatás, amely *egyazon időben* a lakosság ilyen széles köréhez elér, ilyen sok információt és tartalmat ad tovább neki, és ezáltal mind az egyén, mind a köz véleményét közvetíti és befolyásolja.
7. Az akkoriban Oreja biztos elnöklete alatt üléselő, audiovizuális politikával foglalkozó magas szintű csoport szerint a közszolgálati műsorszolgáltatás *„fontos szerepet játszik a kulturális sokszínűség támogatásában minden országban, valamint az oktatási programok biztosításában, a közvélemény elfogulatlan tájékoztatásában, a pluralizmus garantálásában és a demokratikus és térítésmentes minőségi szórakoztatásban”*⁷².
8. Továbbá a műsorszolgáltatást általában nagyon megbízható információforrásnak tekintik, és a lakosság nem elhanyagolható hányada számára a fő információforrást jelenti. Így gazdagítja a nyilvános vitákat és végezetül biztosítja, hogy minden állampolgár megfelelő mértékben vehessen részt a közéletben.
9. Általában véve a közszolgáltatás szerepét⁷³ a Szerződés ismeri el. A kulcsrendelkezés e tekintetben a 86. cikk (2) bekezdése, amely a következőképpen szól:
„Az általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetésével megbízott vagy a jövedelemtermelő monopólium jellegű vállalkozások olyan mértékben tartoznak e szerződés szabályai, különösen a versenyszabályok hatálya alá, amennyiben ezek alkalmazása sem jogilag, sem ténylegesen nem akadályozza a rájuk bízott sajátos feladatok végrehajtását. A kereskedelem fejlődését ez nem befolyásolhatja olyan mértékben, amely ellentétes a Közösség érdekeivel”.
10. E rendelkezést az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra vonatkozóan megerősíti az EK-Szerződés 16. cikke, amelyet az Amszterdami Szerződés vezetett be, és 1999. május 1-jén lépett hatályba — a 16. cikk megállapítja:
„A 73., a 86. és a 87. cikk sérelme nélkül és figyelemmel az általános gazdasági érdekű szolgáltatásoknak az Unió közös értékrendjében elfoglalt helyére, valamint a társadalmi és területi kohézióban játszott szerepére, a Közösség és a tagállamok saját hatáskörüikben és e szerződés alkalmazási körén belül gondoskodnak arról, hogy ezek a szolgáltatások olyan elvek alapján és feltételek mellett működjenek, amelyek lehetővé teszik rendeltetésük teljesítését.”
11. Ezen elvek értelmezését a műsorszolgáltatási ágazat különleges jellegének fényében az EK-Szerződéshez csatolt, a tagállamokban történő közcélú műsorszolgáltatás rendszeréről szóló értelmező jegyzőkönyv vázolja (a továbbiakban: a jegyzőkönyv), amely, annak figyelembe vétele után, hogy *„a közcélú műsorszolgáltatás rendszere a tagállamokban közvetlenül kapcsolódik valamennyi társadalom demokratikus,*

⁷¹ COM(2000) 580. sz. végleges, 35. o.

⁷² „Az európai audiovizuális politika digitális korszaka. Az audiovizuális politikával foglalkozó magas szintű csoport jelentése”, 1998.

⁷³ E közlemény alkalmazásában, és az EK-Szerződés 16. cikkével, valamint az amszterdami záróokmányhoz csatolt (13. sz.) nyilatkozattal összhangban a „közszolgáltatás” kifejezés, mint ahogyan azt a tagállamokban történő közcélú műsorszolgáltatás rendszeréről szóló jegyzőkönyv használja, a 86. cikk (2) bekezdésében használt „általános gazdasági érdekű szolgáltatásként” értendő.

társadalmi és kulturális igényeihez és a médiában a pluralizmus megőrzésének követelményéhez”, a következőt állapítja meg:

„Az Európai Közösséget létrehozó szerződés rendelkezései nem érintik a tagállamoknak azt a hatáskörét, hogy közszolgálati műsorszolgáltatást finanszírozzanak, amennyiben az ilyen finanszírozást a műsorszolgáltató szervezeteknek az egyes tagállamok által átruházott, meghatározott és megszervezett közszolgálati feladat ellátásához nyújtják, és amennyiben az ilyen finanszírozás a Közösségen belüli kereskedelmi és versenyfeltételeket nem befolyásolja a közös érdekekkel ellentétes mértékben, ugyanakkor e tekintetben a közszolgálati feladat megvalósulását is figyelembe kell venni.”

12. A közszolgálati műsorszolgáltatás jelentőségét az Unió társadalmi, demokratikus és kulturális életében a Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői által elfogadott, a közszolgálati műsorszolgáltatásról szóló, 1999. január 25-i tanácsi állásfoglalás (a továbbiakban: állásfoglalás) is megerősítette. Az állásfoglalás kiemeli, hogy: *„A közszolgálati műsorszolgáltatás különleges kötelezettsége teljesítéséhez szükséges előfeltétel, hogy a széles közönség megkülönböztetésmentesen és egyenlő esélyekkel jusson hozzá a különböző csatornákhöz és szolgáltatásokhoz.”* Továbbá a közszolgálati műsorszolgáltatásnak a *„technológiai fejlődésre kell épülnie”,* el kell juttatnia *„az új audiovizuális és információs szolgáltatások és az új technológiák előnyeit a nagyközönséghez”,* és vállalnia kell *„a digitális kor tevékenységeinek fejlesztését és diverzifikálását”.* Végül *„a közszolgálati műsorszolgáltatásnak továbbra is a programok széles skáláját kell nyújtania a tagállamok által meghatározott feladatával összhangban, hogy a társadalom egészéhez szóljon; ebben az összefüggésben a közszolgálati műsorszolgáltatás jogosan törekszik arra, hogy a közönség széles rétegeit érje el.”*⁷⁴
13. Tekintettel a műsorszolgáltatási ágazat e jellemző tulajdonságaira, egy közszolgálati feladat, amely — az állásfoglalás megállapítása szerint — *„feladatával összhangban”* *„programok széles skáláját”* öleli fel, elvben jogszerűnek tekinthető, mivel kiegyensúlyozott és változatos programkínálatra törekszik, képes megtartani a közönség meghatározott részét a közszolgálati műsorszolgáltatók számára, és így biztosítani feladata teljesítését, azaz a társadalom demokratikus, társadalmi és kulturális igényeinek kielégítését, valamint a pluralizmus garantálását.
14. Meg kell jegyezni, hogy a kereskedelmi műsorszolgáltatók, amelyek közül sokan közszolgálati követelmények hatálya alá tartoznak, szintén szerepet játszanak a jegyzőkönyv célkitűzéseinek elérésében, annyiban, hogy hozzájárulnak a pluralizmushoz, gazdagítják a kulturális és politikai vitákat, és bővítik a programválasztékot.

3. JOGI ÖSSZEFÜGGÉS

15. Az állami támogatási szabályok közszolgálati műsorszolgáltatásra történő alkalmazásánál számos különböző tényezőt kell figyelembe venni. Az EK-Szerződés tartalmazza az állami támogatásról szóló 87. és 88. cikket, valamint a Szerződés szabályai és a versenyszabályok alkalmazásáról szóló 86. cikk (2) bekezdését, különös tekintettel az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra. Mivel az Amszterdami Szerződés bevezetett egy konkrét rendelkezést (16. cikk) az általános gazdasági érdekű

⁷⁴

HL C 30., 1999.2.5., 1. o.

szolgáltatásokról és egy értelmező jegyzőkönyvet a közcélú műsorszolgáltatás rendszeréről, a Maastrichti Szerződés már bevezetett egy olyan cikket, amely meghatározza a Közösségnek a kultúra területén betöltött szerepét (151. cikk), valamint egy lehetséges összeegyeztethetőségi záradékot (87. cikk (3) bekezdésének d) pontja) a kultúra előmozdítására szánt állami támogatásról. Az Európai Parlament és a Tanács elfogadta a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló, 1989. október 3-i 89/552/EGK irányelvet⁷⁵. A Bizottság elfogadta a tagállamok és a közvállalkozások közötti pénzügyi kapcsolatok átláthatóságáról és az egyes vállalkozásokon belüli pénzügyi átláthatóságról szóló, 1980. június 25-i 80/723/EGK irányelvet⁷⁶. E szabályokat a Bíróság és az Elsőfokú Bíróság értelmezi. A Bizottság elfogadta az 5. pontban említett közleményt is, valamint több közleményt fogadott el az állami támogatási szabályok alkalmazásáról.

4. A 87. CIKK (1) BEKEZDÉSÉNEK ALKALMAZHATÓSÁGA

4.1. A közszolgálati műsorszolgáltatók állami finanszírozásának állami támogatás jellege

16. A 87. cikk (1) bekezdése szerint: *„Ha e szerződés másként nem rendelkezik, a közös piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben ez érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.”*
17. A 87. cikk (1) bekezdése szerint az állami beavatkozás hatása, nem pedig célja a döntő tényező annak állami támogatás jellege vizsgálatakor. A közszolgálati műsorszolgáltatók állami finanszírozása általában állami támogatásnak tekintendő, amennyiben megfelel a fenti kritériumoknak. A közszolgálati műsorszolgáltatókat általában az állami költségvetésből vagy a tévékészülék-tulajdonosokra kirótt díjakból finanszírozzák. Egyes különleges körülmények esetén az állam tőkeinjekcióval vagy az adósságok eltörlésével segíti a közszolgálati műsorszolgáltatókat. Ezek a pénzügyi intézkedések általában az állami hatóságoknak tulajdoníthatók, és állami források juttatásával járnak. Továbbá, és olyan mértékben, amennyiben ezen intézkedések nem felelnek meg a „piaci magánbefektető próbán”, összhangban „Az EGK-Szerződés 92. és 93. cikkének az állami hatóságok eszközeire vonatkozó alkalmazása”⁷⁷ című dokumentummal, továbbá az EGK-Szerződés 92. és 93. cikkének, valamint a 80/723/EGK bizottsági irányelv 5. cikkének a feldolgozóiparban a közvállalkozásokra történő alkalmazásáról szóló, a tagállamokhoz címzett bizottsági közleménnyel⁷⁸, a legtöbb esetben csupán meghatározott műsorszolgáltatókat részesítenek előnyben, és így torzíthatják a versenyt. Természetesen az állami támogatás meglétét egyedi alapon kell elbírálni, és függ a finanszírozás egyedi jellegétől is⁷⁹.

⁷⁵ A 97/36/EK irányelvvel (HL L 202., 1997.7.30., 60. o.) módosított irányelv HL L 298., 1989.10.17., 23.

⁷⁶ A legutóbb a 2000/52/EK irányelvvel (HL L 193., 2000.7.29., 75. o.) módosított irányelv HL L 195., 1980.7.29., 35. o.

⁷⁷ 1984-9. sz. EK-érintés.

⁷⁸ HL C 307., 1993.11.13., 3. o.

⁷⁹ NN 88/98. számú támogatás „Egy 24 órás reklámmentes hírcsatorna finanszírozása a BBC licenccijával” HL C 78., 2000.3.18., 6. o. és NN 70/98. számú támogatás „Állami támogatás a közszolgálati

18. A Bíróság megállapítása szerint: „*Ha az állam által vagy állami forrásokból nyújtott támogatás megerősíti egy vállalkozás helyzetét más versenyző vállalkozásokéhoz képest a Közösségen belüli kereskedelemben, az utóbbiakat a támogatás által érintett vállalkozásoknak kell tekinteni*”⁸⁰. Ily módon a közszolgálati műsorszolgáltatók állami finanszírozása általában a tagállamok közötti kereskedelmet érintő tevékenységnek tekinthető. Nyilvánvalóan ez a helyzet a programjogok megszerzése és eladása tekintetében, ami gyakran nemzetközi szinten történik. Azon közszolgálati műsorszolgáltatók esetében, akik számára a reklámidő értékesítése megengedett, a reklám szintén határokon átívelő hatással bír, különösen, ha országhatárokon átnyúló nyelvileg homogén területekről van szó. Továbbá a kereskedelmi műsorszolgáltatók tulajdonosi szerkezete több tagállamra is kiterjedhet.
19. A Bíróság esetjoga szerint⁸¹ bármely, egy bizonyos vállalkozásnak állami forrásból történő juttatást — a közszolgálati kötelezettségek nettó költségének fedezése esetében is — állami támogatásnak kell tekinteni (feltéve, hogy a 87. cikk (1) bekezdése alkalmazásának minden feltétele teljesül).

4.2. A támogatás jellege: létező támogatás az új támogatással szemben

20. A legtöbb tagállamban jelenleg hatályos finanszírozási programokat sok évvel ezelőtt vezették be. A Bizottságnak emiatt első lépésként meg kell határoznia, hogy e programok a 88. cikk (1) bekezdése értelmében „létező támogatásnak” tekinthetők-e.
21. A létező támogatást a 88. cikk (1) bekezdése szabályozza, amely megállapítja, hogy: „*A Bizottság a tagállamokkal együttműködve folyamatosan vizsgálja a tagállamokban létező támogatási programokat. A Bizottság javaslatot tesz a tagállamoknak a közös piac fokozatos fejlődése vagy működése által megkövetelt megfelelő intézkedések meghozatalára.*”
22. Az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló, 1999. március 22-i 659/1999/EK tanácsi rendelet⁸² 1. cikke b) pontjának i. alpontja szerint létező támogatás „*...minden olyan támogatás, amely a Szerződésnek az érintett tagállamokban történő hatálybalépését megelőzően már létezett, vagyis az olyan támogatási programok és egyedi támogatások, amelyeket a Szerződés hatálybalépése előtt vezettek be, és azt követően is alkalmazandók.*”
23. Az 1. cikk b) pontjának v. alpontja szerint létező támogatás továbbá az „*olyan támogatás, amelyet létező támogatásnak kell tekinteni, mert megállapítható, hogy hatálybalépése idején nem minősült támogatásnak, és ezt követően — a közös piac fejlődésének eredményeként és anélkül, hogy a tagállam módosította volna — vált támogatássá.*”
24. A Bíróság esetjogával⁸³ összhangban a Bizottságnak ellenőriznie kell, hogy a jogi keretek, amelyek szerint a támogatást nyújtják, a támogatás bevezetése óta változtak-e.

csatornáknak, Kinderkanal és Phoenix” (HL C 238., 1999.8.21., 3. o.).

⁸⁰ Philip Morris kontra Bizottság 730/79 sz. ügy (EBHT 1980. 2671.o.) (11) bekezdés; Olaszország kontra Bizottság C -303/88 sz. ügy (EBHT 1991. I-1433.o.) (27) bekezdés; Németország kontra Bizottság C-156/98 sz. ügy (EBHT 2000. I-6857.o.) (33) bekezdés.

⁸¹ FFSA és mások kontra Bizottság T-106/95 sz. ügy (EBHT 1997. II-229.o.); SIC kontra Bizottság T-46/97 sz. ügy (EBHT 2000. 2125.o.) és Franciaország kontra Bizottság C-332/98 sz. ügy (EBHT 2000. I-4833.o.)

⁸² HL L 83., 1999.3.27., 1. o.

⁸³ Namur-Les Assurances du Crédit SA kontra Office National du Ducreire és a belga állam C-44-93 sz.

A Bizottságnak figyelembe kell vennie egy adott tagállam műsorszolgáltatási rendszerével kapcsolatos minden jogi és gazdasági tényezőt. Noha az ilyen vizsgálat szempontjából lényeges jogi és gazdasági tényezők az összes vagy a legtöbb tagállamban közösek, a Bizottság meggyőződése, hogy az esetenkénti megközelítés a legmegfelelőbb⁸⁴.

5. **AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁSNAK A 87. CIKK (2) BEKEZDÉSE ÉS A 87. CIKK (3) BEKEZDÉSE SZERINTI ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA**

25. A közszolgálati műsorszolgáltatóknak nyújtandó állami támogatást a Bizottságnak meg kell vizsgálnia annak megállapítása érdekében, hogy a közös piaccal összeegyeztethető-e. A 87. cikk (2) bekezdésében és a 87. cikk (3) bekezdésében felsorolt eltérések alkalmazhatók.
26. A Szerződés 151. cikkének (4) bekezdésével összhangban, a Közösség a Szerződés egyéb rendelkezései alá tartozó tevékenysége során, különösen kulturái sokszínűségének tiszteletben tartása és támogatása érdekében, figyelembe veszi a kulturális szempontokat. Ennek megfelelően a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének d) pontja lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy a kultúra előmozdítására nyújtott támogatást a közös piaccal összeegyeztethetőnek tekintse, ha ez a támogatás a Közösségen belüli kereskedelmi és versenyfeltételeket nem befolyásolja a közös érdekekkel ellentétes mértékben. E rendelkezés tényleges alkalmazásának eldöntése a Bizottság feladata ugyanúgy, mint a 87. cikk (3) bekezdésében található más mentességi záradékok esetében. Emlékeztetni kell arra, hogy azon rendelkezéseket, amelyek az állami támogatás tilalma alól mentességet nyújtanak, szigorúan kell alkalmazni. Ezért a kultúrának a 87. cikk (3) bekezdésének d) pontja szerinti fogalmát szűk értelemben kell használni. Amint azt a Bizottság a „*Kinderkanal és Phoenix*” határozatában kijelentette, egy tagállam oktatási és demokratikus igényei, valamint a kultúra előmozdítása között különbséget kell tenni⁸⁵. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a jegyzőkönyv különbséget tesz valamennyi társadalom kulturális, társadalmi és demokratikus igényei között. Az oktatásnak természetesen lehet kulturális vonatkozása.
27. A közszolgálati műsorszolgáltatóknak nyújtott állami támogatás gyakran nem tesz különbséget e három igény között. Következésképpen, ha csak egy tagállam nem ír elő külön meghatározást és külön finanszírozást a kizárólag a kultúra előmozdítására nyújtott állami támogatásra, a támogatás általában nem hagyható jóvá a 87. cikk (3) bekezdésének d) pontja szerint. Mindazonáltal a 86. cikk (2) bekezdése alapján, amely az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokra vonatkozik, rendszerint meg lehet vizsgálni az ilyen támogatást. Bármely esetben, bármi legyen is az összeegyeztethetőség vizsgálatának jogalapja, a tényleges elemzést a Bizottság végzi ugyanazon, nevezetesen az e közleményben megállapított kritériumok alapján.

ügy, (EBHT 1994. I-3829.o.)

⁸⁴ A Bizottság e területen alkalmazott legfrissebb gyakorlatára vonatkozóan lásd a 9. lánkjegyzetet.

⁸⁵ Lásd a 9. lánkjegyzetet.

6. **AZ ÁLLAMI TÁMOGATÁSNAK A 86. CIKK (2) BEKEZDÉSE SZERINTI ÖSSZEEGYEZTETHETŐSÉGÉNEK VIZSGÁLATA**

28. Az 5. pontban említett, az általános érdekű szolgáltatásokról szóló közleményében a Bizottság teljes mértékben elismeri az általános gazdasági érdekű szolgáltatások szerepét az Európai Unió alapvető célkitűzéseinek elérésében.
29. A Bíróság következetesen kitarzott amellett, hogy a 86. cikk eltérést biztosít, és emiatt megszorítással kell értelmezni. A Bíróság tisztázta, hogy annak érdekében, hogy egy intézkedés élvezze az eltérés előnyeit, az összes következő feltételnek meg kell felelnie:
- i. a kérdéses szolgáltatásnak általános gazdasági érdekűnek kell lennie, és a tagállamnak egyértelműen akként kell meghatároznia (meghatározás);
 - ii. a kérdéses vállalkozást a tagállamnak kifejezetten meg kell bíznia az adott szolgáltatás ellátásával (megbízás);
 - iii. a Szerződés versenyszabályai alkalmazásának (ebben az esetben az állami támogatás megtiltása) korlátoznia kell a vállalkozás számára konkrétan kijelölt feladatok teljesítését, és az ilyen szabályok alóli mentesség nem befolyásolhatja a kereskedelem alakulását a Közösség érdekeivel ellentétes mértékben (arányossági kritérium).
30. A Bizottságnak, mint a Szerződés őrének feladata, hogy megvizsgálja e kritériumok teljesülését.
31. A közcélú műsorszolgáltatás egyedi esetében a fenti megközelítést a jegyzőkönyv értelmező rendelkezéseinek fényében kell alkalmazni, amely megemlíti „*az egyes tagállamok által átruházott, meghatározott és megszervezett közszolgálati feladat*”-ot (meghatározás és megbízás) és eltérést biztosít a Szerződés szabályai alól a közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozása esetében, „*amennyiben az ilyen finanszírozást a műsorszolgáltató szervezeteknek ... közszolgálati feladat ellátásához nyújtják, és ... a Közösségen belüli kereskedelmi és versenyfeltételeket nem befolyásolja a közös érdekekkel ellentétes mértékben, ugyanakkor e tekintetben a közszolgálati feladat megvalósulását is figyelembe kell venni.*”(arányosság).

6.1. **A közszolgálati feladat meghatározása**

32. A 86. cikk (2) bekezdésének alkalmazására vonatkozó 29. i. pontban említett feltétel teljesítésének érdekében meg kell állapítani a közszolgálati megbízás hivatalos meghatározását. Csak így tudja a Bizottság megfelelő jogi biztonsággal megállapítani, hogy a 86. cikk (2) bekezdése szerinti eltérés alkalmazható-e.
33. A közszolgálati megbízás meghatározása a tagállamok hatáskörébe tartozik, amelyek nemzeti, regionális vagy helyi szinten hozhatnak döntést. Nagy általánosságban azt lehet mondani, hogy e hatáskör gyakorlásában az „általános gazdasági érdekű szolgáltatások” közösségi fogalmát figyelembe kell venni. Mindazonáltal, tekintve a műsorszolgáltatási ágazat különleges jellegét, egy „tág” meghatározás, amely egy adott műsorszolgáltatót — a nézettség bizonyos szintjének megőrzése mellett — kiegyensúlyozott és változatos program készítésével bíz meg a feladatnak megfelelően, a jegyzőkönyv értelmező rendelkezéseit szem előtt tartva, jogszerűnek tekinthető a 86. cikk (2) bekezdése szerint. Egy ilyen meghatározás egybehangzó lenne az adott társadalom demokratikus, társadalmi és kulturális igényei kielégítésének, valamint a pluralizmus garantálásának céljával, beleértve a kulturális és nyelvi sokszínűséget is.

34. Hasonlóképpen, a közszolgálati feladat tartalmazhat olyan szolgáltatásokat, amelyek nem a hagyományos értelemben vett „programok”, mint például az on-line információs szolgáltatás, amennyiben a kérdéses társadalom ugyanazon demokratikus, társadalmi és kulturális igényeinek kielégítését célozzák, míg figyelembe veszik a digitális korszakban a tevékenységek fejlődését és diverzifikációját is.
35. Ha a közszolgálati feladat alkalmazási körét kiterjesztik új szolgáltatások teljesítésére, a meghatározást és a megbízási aktust megfelelően módosítani kell, a 86. cikk (2) bekezdésének határain belül.
36. A Bizottság feladata annak ellenőrzése, hogy a tagállamok tiszteletben tartják-e a Szerződés rendelkezéseit⁸⁶. A műsorszolgáltatási ágazatban a közszolgáltatás meghatározását tekintve a Bizottság szerepe a nyilvánvaló hibák feltárására korlátozódik. Nem a Bizottság feladata annak eldöntése, hogy egy programot általános gazdasági érdekű szolgáltatásként kell-e nyújtani, sem egy bizonyos termék jellegének vagy minőségének megkérdőjelezése. A közszolgálati feladat meghatározása mindazonáltal nyilvánvalóan hibás lenne, ha olyan tevékenységeket tartalmazna, amelyekről ésszerűen nem lehet feltételezni, hogy kielégítik — a jegyzőkönyv szavaival élve — „*valamennyi társadalom demokratikus, társadalmi és kulturális igényeit*”. Rendszerint ez a helyzet állna elő például az e-kereskedelem esetében. Ebben az összefüggésben emlékeztetni kell arra, hogy a közszolgálati feladat a köznek kínált általános érdekű szolgáltatásokat írja le. A közszolgálati feladat meghatározásának kérdését nem szabad összekeverni az e szolgáltatások biztosítására kiválasztott pénzügyi mechanizmus kérdésével. Ezért, miközben a közszolgálati műsorszolgáltatók végezhetnek olyan kereskedelmi tevékenységet, mint például a reklámidő értékesítése bevételszerzés érdekében, e tevékenységeket általában nem lehet a közszolgálati feladat részének tekinteni.
37. A közszolgálati megbízási meghatározásának a lehető legpontosabbnak kell lennie. Nem hagyhat kétséget afelől, hogy a megbízott üzemeltető által végzett bizonyos tevékenység a tagállam szándékai szerint a közszolgálati feladat körébe tartozik-e vagy sem. A közszolgálati műsorszolgáltatókra kirótt kötelezettségek érthető és pontos meghatározása nélkül a Bizottság nem tudná a 86. cikk (2) bekezdése szerinti feladatait végrehajtani, és ebből következően nem tudna azon rendelkezés szerint mentességet adni.
38. A közszolgálati feladat által felölelt tevékenységek pontos megjelölése fontos a nem közszolgálati üzemeltetők számára is, hogy meg tudják tervezni tevékenységeiket.
39. Végül, a közszolgálati feladat feltételeit is pontosan meg kell állapítani, hogy a tagállamok hatóságai hatékonyan tudják ellenőrizni teljesítésüket, a következő fejezet szerint.

6.2. **Megbízás és felügyelet**

40. Annak érdekében, hogy a 86. cikk (2) bekezdése alóli mentesség előnyét élvezze, a közszolgálati feladatot hivatalos aktussal kell egy vagy több vállalkozásnak adni (például jogszabály révén, szerződéssel vagy hatáskör-megjelöléssel).
41. Mindamellet nem elegendő, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatót hivatalosan megbízzák egy jól körülírt közszolgáltatás végzésével. Az is szükséges, hogy a közszolgáltatást ténylegesen az állam és a megbízott vállalkozás közötti hivatalos

⁸⁶ Lásd a C-179/90 sz. *Merci convenzionali porto di Genova SpA kontra Siderurgica Gabrielli SpA* ügyet (EBHT 1991. I-5889.o.)

megállapodásban előírtak szerint lássák el. Ezért kívánatos, hogy egy megfelelő hatóság vagy kijelölt testület folyamatosan ellenőrizze a végrehajtást. A megbízott üzemeltető számára megszabott minőségi előírások tekintetében nyilvánvaló, hogy ilyen felügyelő hatóságra vagy testületre szükség van. Összhangban a Közösség digitális korszakbeli audiovizuális politikájával kapcsolatos alapelvekről és iránymutatásról szóló bizottsági közleménnyel⁸⁷, nem a Bizottság feladata annak megítélése, hogy teljesülnek-e a minőségi előírások: biztosítani kell, hogy a tagállamok által végzett megfelelő felügyeletre támaszkodhasson.

42. A közszolgálati kötelezettségek teljesítésének hatékony felügyeletét biztosító mechanizmus kiválasztása a tagállam hatásköre. Egy ilyen testület szerepe csak akkor tekinthető hatékonynak, ha a hatóság független a megbízott vállalkozástól.
43. Ha nincsen elegendő és megbízható jele annak, hogy a közszolgáltatást ténylegesen a megbízás szerint látják el, a Bizottság nem tudja a 86. cikk (2) bekezdése szerinti feladatait végrehajtani, és ezért nem tud azon rendelkezés alapján mentességet adni.

6.3. A közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozása és az arányossági próba

6.3.1. A finanszírozás kiválasztása

44. A közszolgálati feladat lehet mennyiségi, minőségi vagy mindkettő. Formájuktól függetlenül ezeknél indokolt a kompenzáció, amennyiben olyan járulékos költségekkel járnak, amelyek a műsorszolgáltatónál rendes körülmények között nem merültek volna fel.
45. A finanszírozási programokat két nagy kategóriára lehet osztani: „egyedüli finanszírozású” és „kettős finanszírozású” programokra. Az „egyedüli finanszírozású” kategória azokat a rendszereket foglalja magában, amelyekben a közszolgálati műsorszolgáltatást kizárólag állami alapokból finanszírozzák, bármilyen formában. A „kettős finanszírozású” rendszerek olyan programok széles körét foglalják magukban, ahol a közszolgálati műsorszolgáltatást állami források és kereskedelmi tevékenységekből — mint például reklámidő vagy programok értékesítése — származó bevételek különböző kombinációi révén finanszírozzák.
46. A jegyzőkönyv megállapítása szerint: *„Az Európai Közösséget létrehozó szerződés rendelkezései nem érintik a tagállamoknak azt a hatáskörét, hogy közszolgálati műsorszolgáltatást finanszírozzanak...”. Az 5. pontban említett, az európai általános érdekű szolgáltatásokról szóló bizottsági közlemény továbbá tisztázza, hogy: „A finanszírozási program kiválasztása a tagállam hatásköre, és elvileg nem lehet kifogásolni, ha kettős finanszírozású programot választ (az állami alapok és reklámbevételek kombinációja) az egyedüli finanszírozású program (kizárólag állami alapok) helyett, amennyiben ez az érintett piacokon (pl. reklám, programok vétele és/vagy eladása) nem befolyásolja a versenyt a Közösség érdekeivel ellentétes mértékben”⁸⁸.*
47. Míg a tagállamok szabadon választhatnak a közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozási formái közül, a Bizottságnak ellenőriznie kell a 86. cikk (2) bekezdése alapján, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatások teljesítésére vonatkozó versenyszabályok általános alkalmazásától való eltérés nem befolyásolja-e aránytalanul a versenyt a közös piacon. A próba negatív jellegű: azt vizsgálja, hogy az

⁸⁷ COM(1999) 657. sz. végleges, 3. szakasz (6) bekezdése.

⁸⁸ Lásd 1. lábjegyzet, 36. o.

elfogadott intézkedés nem aránytalan-e. A támogatás a kereskedelem fejlődését sem befolyásolhatja a Közösség érdekeivel ellentétes mértékben.

48. A jegyzőkönyv a közszolgálati műsorszolgáltatás vonatkozásában is megerősíti e megközelítést, megállapítva, hogy a finanszírozás nem *„befolyásolhatja a Közösségben a kereskedelmi és versenyfeltételeket a közös érdekekkel ellentétes mértékben, ugyanakkor e tekintetben a közszolgálati feladat megvalósulását figyelembe kell venni”*.

6.3.2. Az állami támogatás vizsgálatának átláthatósági követelményei

49. A fent leírt bizottsági vizsgálathoz a közszolgálati feladat világos és pontos meghatározása és a közszolgálati és nem közszolgálati tevékenységek világos és megfelelő elkülönítése szükséges. E két terület elszámolásának elkülönítése általában már nemzeti szinten szükséges az átláthatóság és a elszámoltathatóság biztosítása érdekében, állami alapok használata esetén. Az elszámolások elkülönítése azért szükséges, hogy a Bizottság el tudja végezni az arányossági próbát. Ez a Bizottságnak olyan eszközt biztosít, amely lehetővé teszi számára az állítólagos kereszttámogatás ellenőrzését és az általános gazdasági érdekű szolgáltatások részére történő indokolt kompenzációs kifizetések védelmét. Kizárólag a költségek és a bevételek megfelelő megosztása alapján lehet meghatározni, hogy az állami finanszírozást ténylegesen a közszolgálati megbízás nettó költségeire korlátozzák-e, és így a 86. cikk (2) bekezdése és a jegyzőkönyv szerint elfogadható-e.
50. A hatóságok és a közvállalkozások közötti, és a különleges vagy kizárólagos jogokkal felruházott vagy általános gazdasági érdekű szolgáltatás végzésével megbízott vállalkozásokon belüli pénzügyi viszonyok átláthatósági követelményeit a 80/723/EGK irányelv tartalmazza.
51. A tagállamok a 80/723/EGK irányelv alapján kötelesek meghozni azokat az intézkedéseket, amelyek — bármely olyan vállalkozás esetében, amelyet különleges vagy kizárólagos jogokkal ruháztak fel, vagy általános gazdasági érdekű szolgáltatás végzésével bíztak meg, és bármilyen formában állami támogatáshoz jut, és amely más tevékenységeket, vagyis nem közszolgálati tevékenységeket is végez — biztosítják, hogy: a) a különböző tevékenységek, azaz a közszolgálati és nem közszolgálati tevékenységek szerinti belső elszámolásokat elkülönítik; b) minden költséget és bevételt helyesen, következetesen alkalmazott és objektíven indokolható költségelszámolási elvek alapján jelölnek ki és osztanak meg; és c) a költségelszámolási elveket, amely szerint az elkülönített elszámolásokat fenntartják, világosan meghatározzák.
52. Az általános átláthatósági követelmények a 2000/52/EK irányelv ötödik preambulum-bekezdése szerinti műsorszolgáltatókra is vonatkoznak. Az új követelmények a közszolgálati műsorszolgáltatókra vonatkoznak, amennyiben azok állami támogatás kedvezményezettjei és általános gazdasági érdekű szolgáltatással bízták meg őket, amelyre nem állapítottak meg megfelelő időszakra állami támogatást egy nyitott, átlátható és megkülönböztetésmentes eljárást követően. Az elszámolás elkülönítésének kötelezettsége nem vonatkozik azokra a közszolgálati műsorszolgáltatókra, akik tevékenysége általános gazdasági érdekű szolgáltatások nyújtására korlátozódik, és e szolgáltatások alkalmazási körén kívül más tevékenységet nem folytatnak.
53. A műsorszolgáltatási ágazatban az elszámolások elkülönítése nem okoz különösebb problémát a bevételi oldalon, de nem biztos, hogy egyértelmű vagy egyáltalán megvalósítható a költség oldalon. Ez annak a ténynek tulajdonítható, hogy a

műsorszolgáltatási ágazatban a tagállamok a műsorszolgáltatók teljes programját úgy tekinthetik, mint amelyre kiterjed a közszolgálati feladat, számításba véve ugyanakkor kereskedelmi kiaknázását. Más szavakkal, különböző tevékenységek osztoznak nagymértékben ugyanazon a forráson.

54. Ezen okokból a Bizottság úgy ítéli meg, hogy a bevételi oldalon a műsorszolgáltatás üzemeltetőinek részletes elszámolást kellene benyújtaniuk a nem közszolgálati tevékenységek végzéséből származó összes bevétel forrásairól és összegéről.
55. A kiadási oldalon a nem közszolgálati tevékenységre vonatkozó költségeket világosan meg kell jelölni. Továbbá, ha a közszolgálati és nem közszolgálati tevékenységek elvégzésére ugyanazon erőforrásokat — személyzet, berendezés, helyhez kötött létesítmény stb. — használják, ezek költségeit a vállalkozás nem közszolgálati tevékenységeket is magában foglaló, illetve azok nélküli összes költségének különbsége alapján kell megosztani⁸⁹.
56. A fentiek magukban foglalják azt is, hogy a más közüzemi ágazatokban általánosan elfogadott megközelítéssel szemben azokat a költségeket, amelyek — mialatt a kereskedelmi tevékenységekből is hasznot húznak — maradéktalanul a közszolgálati tevékenységeknek tulajdoníthatóak, nem kell elosztani a két tevékenységforma között, és maradéktalanul a közszolgáltatáshoz utalhatóak. Ez lehet például a helyzet egy olyan program előállítási költségei esetén, amelyeket a közszolgálati feladat részeként tüntetnek fel, de amelyeket más műsorszolgáltatóknak is eladnak. A fő példa azonban a közönség, amelyet mind a közszolgálati feladat teljesítése, mind a reklámidő értékesítése céljából teremtenek. Úgy ítéli meg, hogy e költségek teljes elosztása a két tevékenység között az önkényesség és értelmetlenség kockázatával jár. Mindazonáltal a költségek felosztását az elszámolások átláthatósága szempontjából nem szabad összekeverni a költségmegtérüléssel az árpolitikák meghatározásában. Az utóbbi kérdést az 58. pont fejti ki.

6.3.3. *Arányosság*

57. Az arányossági próba végrehajtásánál a Bizottság abból a megfontolásból indul ki, hogy az állami finanszírozás általában szükséges egy vállalkozás számára közszolgálati feladatai végrehajtásához. Azonban az e próbának való megfelelés érdekében szükséges, hogy az állami támogatás ne haladja meg a közszolgálati feladat nettó költségeit, figyelembe véve más, a közszolgálati feladatból származó közvetlen vagy közvetett bevételeket is. Ezen okból azt a nettó hasznot, amely a nem közszolgálati tevékenységeknél a közszolgálati tevékenységből származik, figyelembe fogják venni a támogatás arányosságának vizsgálatánál.
58. Másrészt előfordulhatnak olyan piaci torzulások, amelyek nem szükségesek a közszolgálati feladat teljesítéséhez. Egy közszolgálati műsorszolgáltató például, amennyiben az állami támogatás az alacsonyabb bevételeket fedezi, hajlamos lehet a hirdetési árak vagy más, nem közszolgálati tevékenységek piaci árainak lenyomására, hogy a versenytársak bevételeit csökkentse. Az ilyen magatartás, ha megnyilvánul, nem tekinthető a műsorszolgáltatónak tulajdonított közszolgálati feladat szerves részének. Ha egy közszolgálati műsorszolgáltató a nem közszolgálati tevékenységek területén alacsonyabb árat ígér, mint amely szükséges az elkülönített tevékenységhez kapcsolódó azon költségek megtérüléséhez, amelyek egy hasonló helyzetben lévő

⁸⁹ Ez arra a feltételezett szituációra próbál utalni, amelyben a nem közszolgálati tevékenységeket abba kellett hagyni: a költségek, amelyeket így elkerülnének, a nem közszolgálati tevékenységeket illető közös költségek összegét jelentik.

hatékony kereskedelmi üzemeltetőnél általában felmerülnek, az ilyen gyakorlat a közszolgálati kötelezettségek túlkompenzációját jelentené, és minden esetben „*a Közösségen belüli kereskedelmi és versenyfeltételeket a közös érdekekkel ellentétes mértékben befolyásolná*”, és így megsértené a jegyzőkönyvet.

59. Ennek megfelelően az arányossági próba végrehajtásánál a Bizottság figyelembe veszi, hogy a támogatás révén felmerülő versenytorzulás indokolt-e a tagállam által meghatározott közszolgáltatás teljesítéséhez és finanszírozásának biztosításához. Ha szükséges, a Bizottság fel fog lépni más, a Szerződésben foglalt rendelkezések fényében is.
60. Az állami támogatásnak a versenyre és a kereskedelem fejlődésére gyakorolt hatásainak elemzésekor mindenképpen az egyes helyzetek egyedi jellemzőiből kell kiindulni. Minden egyes piac tényleges versenystruktúráját és egyéb jellemzőit nem lehet e közleményben leírni, mivel általában eléggé eltérőek. Ugyanezen okból e közlemény nem tudja előzetesen meghatározni azokat a feltételeket, amelyek szerint a közszolgálati műsorszolgáltatók árai összhangban vannak az 58. pontban ismertetett elvekkel. Ezért a közszolgálati műsorszolgáltatóknak nyújtandó állami támogatásnak a 86. cikk (2) bekezdése szerinti összeegyeztethetőségét végül is kizárólag egyedi alapon lehet vizsgálni, a Bizottság gyakorlatának megfelelően.
61. A Bizottság vizsgálatában figyelembe fogja venni azt a tényt, hogy amennyiben az állami támogatás szükséges a közszolgálati kötelezettség végrehajtásához, a rendszer egésze akár pozitív hatással is lehet néhány érintett piacra azzal, hogy alternatív forrást tart fenn a kínálati oldalon⁹⁰. Mindamellet ezt a hatást össze kell vetni a támogatás lehetséges negatív hatásaival, mint például más üzemeltetők e piacokra való belépésének megakadályozása, és ezáltal egy oligopolisztikusabb piaci szerkezet lehetővé tétele, vagy a közszolgálati üzemeltetőknek az érintett piacokon való esetleges versenyellenes magatartásának előidézése.
62. A Bizottság szintén figyelembe veszi azt a nehézséget, amellyel néhány kisebb tagállam szembesülhet a szükséges pénzeszközök előteremtésekor, ha a közszolgáltatás egy lakosra jutó költségei, más feltételek azonossága esetén, magasabbak⁹¹.

⁹⁰ Ez nem jelenti azt, hogy az állami támogatást olyan eszközként lehet kezelni, amely növeli a kínálatot és a versenyt egy piacon. Az állami támogatás, amely egy üzemeltető számára lehetővé teszi a piacon maradási visszatérő veszteségei ellenére, nagy torzulást okoz a versenyben, mivel hosszú távon kisebb hatékonysághoz, kisebb kínálatához és magasabb fogyasztói árakhoz vezet. E tekintetben a jogi és gazdasági belépési korlátok elmozdítása, egy hatékony trösztellenes politika biztosítása és a pluralizmus előmozdítása hatékonyabb eszköz. A természetes monopóliumok általában szabályozás hatálya alá tartoznak.

⁹¹ Hasonló nehézségek akkor is felmerülhetnek, ha a közszolgálati műsorszolgáltatás nyelvi kisebbségekhez szól, vagy helyi igényeket elégít ki.

Iránymutatás a regionális állami támogatásokról (98/C 74/06)

(EGT vonatkozású szöveg)

1. Bevezetés

A regionális állami támogatásoknak az EK-Szerződés 92. cikke (3) bekezdésének a) pontja és 92. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerinti, közös piaccal való összeegyeztethetősége szempontjából történő vizsgálat során a Bizottság által alkalmazott kritériumokat különféle dokumentumokban határozták meg, amelyekre felhívták a tagállamok és más érdekelt felek figyelmét⁹².

E dokumentumok egyre növekvő száma, heterogén jellegük, és a hozzájuk kapcsolódó hosszú időtartam, a Bizottság és a tagállamok szemléletében és gyakorlatában egyaránt bekövetkező változások, valamint a támogatások koncentrációjának és a versenytorzulás csökkentésének igénye miatt szükséges az átláthatóságra, a naprakészségre és az egyszerűsítésre törekedni, a jelenleg alkalmazott összes követelmény átdolgozásával, és az említett dokumentumok⁹³ egységes szöveggel történő felváltásával. A következő szöveg ennek az igénynek próbál megfelelni.

Az ezen iránymutatás tárgyát képező támogatási intézkedések („regionális támogatás”) abban különböznek más kormányzati támogatási kategóriáktól (különösen a K+F-re, környezetvédelmi célokra, vagy nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott támogatásoktól), hogy egyes régióknak tartják fenn őket, és konkrét céljuk e régiók fejlesztése⁹⁴.

A regionális támogatás célja a kedvezőtlen helyzetű régiók fejlesztése a beruházások és munkahelyteremtés fenntartható keretek közötti támogatása által. E támogatás előmozdítja az e régiókban letelepedett létesítmények tevékenységének bővítését, korszerűsítését és diverzifikálását, és ösztönzi az új vállalkozások letelepedését e

⁹² Lásd: Az Európai Közösség Bizottsága, az Európai Közösség versenyjoga, IIA. kötet: Az állami támogatásokra vonatkozó szabályok, Brüsszel – Luxembourg, 1995, 187. és azt követő oldalak.

⁹³ Ezzel az iránymutatással hatályon kívül helyezett dokumentumok, azok mellékleteivel együtt, a következők:

- A Bizottság Tanácshoz címzett közleménye (HL C 111. szám, 1971.11.4., 7. o.);
- A Bizottság Tanácshoz címzett közleménye (COM(73) 1110, 1973.6.27.);
- A Bizottság Tanácshoz címzett közleménye (COM(75) 77 végleges, 1975.2.26.);
- A Bizottság tagállamoknak címzett közleménye (HL C 31. szám, 1979.2.3., 9. o.);
- A Bizottság tagállamoknak címzett közleménye a 92. cikk (3) bekezdése a) és c) pontjának a regionális támogatásokra történő alkalmazásának módszeréről (HL C 212. szám, 1988.8.12., 2. o.)
- A Bizottság tagállamoknak címzett közleménye a Franciaországban, Írországban és Portugáliában alkalmazandó referencia- és diszkontrátákról (HL C 10. szám, 1990.1.16., 8. o.);
- A Bizottság tagállamoknak címzett közleménye a 92. cikk (3) bekezdése a) pontjának a regionális támogatásokra történő alkalmazásának módszeréről (HL C 163. szám, 1990.7.4., 6. o.);
- A Bizottság tagállamoknak és más érdekelt feleknek címzett közleménye a 92. cikk (3) bekezdése a) és c) pontjának a regionális támogatásokra történő alkalmazásának módszeréről szóló közlemény II. részének módosításáról (HL C 364. szám, 1994.12.20., 8. o.).

Az iránymutatás megfelel a Tanács 1971. október 20-i állásfoglalásában foglalt követelményeknek (HL C 111. szám, 1971.11.4., 1. o.).

A referencia- és diszkontrátákról szóló értesítés (HL C 273. szám, 1997.9.9., 3. o.) már nem része a regionális támogatásokkal kapcsolatos dokumentumoknak, mivel valamennyi állami támogatással összefügg.

⁹⁴ Regionális támogatásnak tekintik a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott támogatást is, amely a regionális fejlődést elősegítő növekedést biztosít.

régiókban. E fejlődés elősegítése és bármilyen áttelepítés lehetséges negatív hatásainak csökkentése érdekében szükséges az ilyen támogatások feltételül szabni a kedvezőtlen helyzetű régiókban megvalósított beruházás és teremtett munkahelyek minimális ideig való fenntartását.

Kivételes esetekben, ha az érintett régió strukturális hátrányai túl nagyok, előfordulhat, hogy a támogatás nem elegendő a regionális fejlesztés folyamatának beindításához. A regionális támogatásokat csak ilyen esetekben lehet működési támogatásokkal kiegészíteni.

A Bizottság úgy véli, hogy a regionális támogatás hatékonyan tudja szolgálni azt a célt, amelyre hivatott, és így indokolhatja az ebből fakadó versenytorzulásokat, azzal a feltétellel, hogy meghatározott elvekhez ragaszkodik, és eleget tesz meghatározott szabályoknak. Az ilyen elvek közül legelső az eszköz kivételessége, a 92. cikk szövegének és szellemének megfelelően.

Az Európai Unióban ilyen támogatás voltaképpen csak akkor képzelhető el, ha azt takarékosan használják fel, és csak a leghátrányosabb helyzetben lévő régiókra összpontosítják⁹⁵. Ha a támogatás általánossá, szabállyá válna, elvesztené ösztönző jellegét, gazdasági hatása pedig megszűnne. Ugyanakkor a támogatás megzavarná a piaci erők szokásos kölcsönhatását, és a Közösség gazdasága egészének hatékonyságát csökkentené.

2. Tárgyi hatály

A Bizottság ezt az iránymutatást a Szerződés II. [időközben: Annex I] mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékek termelésétől, feldolgozásától és forgalmazásától, valamint a halászatától és a szénipartól eltekintve valamennyi gazdasági ágazatban nyújtott regionális támogatásra alkalmazza. Ezenkívül az iránymutatás körébe vont egyes ágazatokra a kifejezetten a konkrét ágazatot célzó szabályok is vonatkoznak⁹⁶.

A Szerződés 92. cikkének (1) bekezdésében megállapított összeegyeztethetlenségi elvtől való eltérésre csak akkor van lehetőség regionális támogatás tekintetében, ha az abból eredő versenytorzulás és a támogatás által a kedvezőtlen helyzetű régiók fejlődéséhez nyújtott támogatás előnyeinek⁹⁷ egyensúlya biztosítható. A támogatás előnyeinek tulajdonított súly az alkalmazott mentességnek megfelelően valószínűleg változik, a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontjában meghatározott helyzetekben kedvezőtlenebb hatású, mint a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontjában leírt helyzetben⁹⁸.

⁹⁵Lásd a Tanács 1995. november 6-7-i következtetéseit a versenypolitikáról és az ipari versenyképességről.

⁹⁶Az itt meghatározott ágazatokon kívül jelenleg a következő ágazatokra vonatkoznak különleges szabályok: közlekedés, acélipar, hajóépítés, szintetikus szálak és gépjárműipar. Ezekon kívül különös szabályokat kell alkalmazni a nagy projektekhez nyújtott regionális támogatásokra vonatkozó multiszektoralis keretszabály által érintett beruházásokra.

⁹⁷E tekintetben lásd az Európai Bíróság 730/79 sz. Philip Morris ügyben hozott ítéletét (EBHT 1980. 2671. o.) a 17. bekezdésnél, valamint a Spanyolország kontra Bizottság C-169/95 sz. ügyben hozott ítéletét (EBHT 1997. I-135. o.) a 20. bekezdésnél.

⁹⁸E tekintetben lásd az Elsőfokú Bíróság T-380/94 sz. AIUFFASS és AKT ügyben hozott ítéletét (EBHT 1996. I-2169.o.) az 54. bekezdésnél.

Egyetlen vállalkozásnak adott egyedi *ad hoc* támogatás⁹⁹ folyósítása, vagy egyetlen tevékenységi területre korlátozott támogatás nagyban befolyásolhatja az érintett piacon zajló versenyt, a regionális fejlesztésre gyakorolt hatása pedig valószínűleg túl korlátozott. Az ilyen támogatás általában a konkrét vagy ágazati ipari politikák körébe tartozik, és gyakran nem felel meg a regionális támogatási politika, mint olyan, szellemének¹⁰⁰. Ez utóbbinak a termelő erőforrások különféle gazdasági ágazatok és tevékenységek közötti elosztása szempontjából semlegesnek kell maradnia.

A Bizottság úgy gondolja, hogy a fentiek ellenkezőjének bizonyítása hiányában az ilyen támogatás nem teljesíti az előző bekezdésben megállapított követelményeket¹⁰¹.

Ebből kifolyólag a szóban forgó mentességeket általában csak olyan multiszektorális támogatási programok tekintetében lehet alkalmazni, amelyek egy adott régióban az érintett ágazatokban tevékenykedő minden vállalkozás előtt nyitva állnak.

3. A régiók lehatárolása

- 3.1. Annak érdekében, hogy a régiókra irányuló támogatási programok részesüljenek a mentességek egyike által nyújtott előnyökben, az érintett régióknak meg kell felelniük az ezekben a mentességi szabályokban meghatározott feltételeknek. A Bizottság állapítja meg előre meghatározott elemzési ismérvek alapján, hogy a feltételek teljesültek-e.
- 3.2. Ezen iránymutatás bevezetőjében megállapított elv (a támogatás kivételes jellegének elve) fényében a Bizottság először azt veszi figyelembe, hogy a Közösségen belül a támogatott régiók teljes területének kisebbnek kell maradnia, mint a nem támogatott régióknak. A gyakorlatban, és a támogatás mértékének mérésére használt leggyakoribb egység (az érintett népesség százalékos aránya) alkalmazásával ezt azt jelenti, hogy a Közösségen belül a regionális támogatás által lefedett népesség nem érheti el a Közösség népességének 50%-át.
- 3.3. Mivel a szóban forgó két mentesség különböző jellegű és intenzitású regionális problémákkal függ össze, a 3.2. pontban említett, a teljes támogatás mértékére vonatkozó korlátozás keretein belül a legkritikusabb problémákkal sújtott régióknak kell elsőbbséget biztosítani¹⁰².
- 3.4. A támogatható régiók lehatárolása tehát a támogatások 3.2. és 3.3. pontban említett elveknek megfelelő területi koncentrációját kell célozza.

⁹⁹E tekintetben lásd az Európai Bíróság C-278/92, C-279/92 és C-280/92, Spanyolország v. Bizottság (1994) ECR I-4103. o. összevont esetekben hozott ítéletét.

¹⁰⁰ Ennek eredményképpen, a szubvenciókról és kiegyenlítő intézkedésekről szóló WTO-megállapodás miatt ez a támogatási típus kifejezetten ki lett zárva az (eleve engedélyezett) nem peresíthető regionális támogatások kategóriájából.

¹⁰¹ A nehéz helyzetben lévő vállalkozásoknak nyújtott *ad hoc* támogatásra különös szabályok vonatkoznak, és azokat nem tekintik regionális támogatásnak. A jelenleg hatályos szabályokat a HL C 368. szám, 1994.12.23., 12. oldalon hirdették ki.

¹⁰² Az a) pontban szereplő mentesség szerint a támogatható régiók jelenleg a Közösség népességének 22,7%-át fedik le, szemben a c) pont szerinti mentesség alapján támogatható régiókkal, ahol ez az arány 24%.

A 92. cikk (3) bekezdésének a) pontjában foglalt mentesség

- 3.5. A 92. cikk (3) bekezdésének a) pontja úgy rendelkezik, hogy a közös piaccal összeegyeztethetőnek tekinthető az olyan térségek gazdasági fejlődésének előmozdítására nyújtott támogatás, ahol rendkívül alacsony az életszínvonal vagy jelentős az alulfoglalkoztatottság. Amint azt az Európai Közösségek Bírósága megállapította, „a »rendkívül« és »jelentős« szavak használata a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontjában szereplő mentesség esetében azt mutatja, hogy csak azokra a térségekre vonatkozik, ahol a gazdasági helyzet a Közösség egészéhez képest rendkívül kedvezőtlen”¹⁰³.

Ennek megfelelően, a gyakorlatban is kipróbált és megvizsgált módszert alkalmazva a Bizottság akkor tekinti a feltételeket teljesítettnek, ha a NUTS¹⁰⁴ II szintű földrajzi egységbe sorolható régióban a vásárlóerő-paritásban (PPS) mért egy főre eső bruttó hazai termék (GDP) a Közösség átlagának 75,0%-ánál kevesebb¹⁰⁵. Az egyes régiók GDP/PPS mutatóinak és a közösségi átlagnak az elemzésben történő alkalmazásánál az utolsó három olyan év átlagát kell figyelembe venni, amelyre vonatkozóan statisztikai adatok rendelkezésre állnak. Ezeket az összegeket az Európai Közösségek Statisztikai Hivatala által biztosított adatok alapján számítják.

A 92. cikk (3) bekezdésének c) pontjában foglalt mentesség

- 3.6. A 92. cikk (3) bekezdésének a) pontjával szemben, amelynek esetében a vizsgált helyzet meghatározása pontos és formális, a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja nagyobb mozgásteret enged a régiók azon nehézségeinek meghatározásában, melyeket támogatási intézkedések segítségével enyhíthetők. Ebben az esetben a vonatkozó mutatók tehát nem feltétlenül szűkülnek le az életszínvonalra és az alulfoglalkoztatottságra. Mindenesetre a nehézségek értékelésének megfelelő keretét nemcsak a Közösség egésze, hanem az adott tagállam is biztosíthatja.

A 248/84 sz. ügyben (ld. a 12. lábjegyzetet) az Európai Bíróság a következőképpen fejtette ki nézeteit e két tárgyban (a felölelt problémák köre és az elemzés referencia-keretei): „A 92. cikk (3) bekezdésének c) pontjában foglalt mentesség másrésztől bővebb terjedelmében, amennyiben megengedi egyes térségek fejlesztését a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontjában megállapított gazdasági feltételek általi korlátozás nélkül, feltéve, hogy az ilyen támogatás »nem befolyásolja hátrányosan a kereskedelmi feltételeket a közös érdekekkel ellentétes mértékben«. Ez a rendelkezés felhatalmazást ad a Bizottságnak valamely tagállam nemzeti átlagához képest hátrányos helyzetben lévő térségek gazdasági fejlődését előmozdító támogatás engedélyezésére”.

- 3.7. A c) pontban megállapított mentesség körébe tartozó regionális támogatásnak azonban a tagállam koherens regionális politikájának részét kell képeznie, és tartania kell magát a földrajzi koncentráció fent megállapított elveihez. Mindaddig, míg az a) ponthoz kapcsolódó régióknál kevésbé hátrányos helyzetű régióknak szánják, az ilyen támogatások az utóbbinál még inkább kivételesek, és csak nagyon korlátozott

¹⁰³ Németország kontra Bizottság 248/84 sz. ügy (EBHT 1987. 4013. o.), 19. pont.

¹⁰⁴ Nomenclature of Statistical Territorial Units (Statisztikai Célú Területi Egységek Nomenklatúrája)

¹⁰⁵ E mögött az a feltételezés húzódik meg, hogy a GDP-mutató mindkét említett jelenséget képes szintetizáltan kimutatni.

mértékben engedhetők meg. Emiatt egy tagállam felségterületének csupán kis része lehet eleve jogosult a szóban forgó támogatásra. Ezért a 92. cikk (3) bekezdése c) pontjának hatálya alá tartozó régiók népességének lefedettsége nem haladhatja meg a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontja szerinti mentesség alá nem tartozó nemzeti népesség 50%-át¹⁰⁶.

Másrésről az a tény, hogy az ilyen támogatás jellege lehetővé teszi a tagállam nemzeti sajátosságainak figyelembevételét, nem mentesíti a támogatást a közösségi érdekek szempontjából való részletes vizsgálat alól. Az egyes tagállamokban támogatható régiók meghatározásának ezért illeszkedni kell az ilyen meghatározások átfogó koherenciáját közösségi szinten biztosító keretbe¹⁰⁷.

3.8. Így annak érdekében, hogy elegendő mozgástér álljon a nemzeti hatóságok rendelkezésére a támogatható régiók kiválasztásában, anélkül, hogy veszélyeztetnék a Bizottság által e támogatás tekintetében működtetett ellenőrzési rendszer hatékonyságát és a tagállamok közötti egyenlő bánásmódot, a szóban forgó mentesség szerint támogatható régiók meghatározása két részből áll:

- a Bizottság által a támogatás által lefedett népesség országonkénti felső határának meghatározása,
- a támogatható régiók kiválasztása.

Az utóbbi rész átlátható szabályokhoz igazodik, ugyanakkor elég rugalmas ahhoz, hogy a mentesség alkalmazását indokoló helyzetek sokféleségét is figyelembe vegye. A támogatás általi lefedettség felső határát úgy alakítják ki, hogy az a támogatható régiók kiválasztásánál a fent említett rugalmasságot elősegítse, ugyanakkor megfeleljen a Közösség szempontjából a támogatás jóváhagyásának a követelményeként előírt egységes bánásmód elvének.

3.9. A regionális támogatás hatékony ellenőrzésének biztosítása, valamint a Szerződés 3. cikkében, különösen annak g) és j) pontjában megállapított célkitűzések eléréséhez való hozzájárulás érdekében a Bizottság a Közösségen belül a regionális támogatások általi, népességben kifejezett lefedettségnek átfogó felső határt szab. Az átfogó felső határ a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja és a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontja szerinti mentességek értelmében támogatható összes régióra kiterjed. Mivel a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontjában foglalt mentesség értelmében regionális támogatásra jogosult régiókat és azok közösségi szintű globális lefedettségét exogén módon és automatikusan határozzák meg az egy főre eső GDP/PPS 75%-ára vonatkozó követelmény alkalmazásával, ebből az következik, hogy a Bizottság átfogó felső határra vonatkozó határozata egyidejűleg a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontjában foglalt mentesség szerinti lefedettség felső határát is meghatározza közösségi szinten. A 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti felső határt úgy határozzák meg, hogy kivonják az átfogó felső határból a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontja szerinti mentesség értelmében támogatható régiók népességét. Ezt követően annak megfelelően osztják fel a különböző tagállamok között, hogy a Közösség összefüggésében felmérve milyen a régiók relatív társadalmi-gazdasági helyzete az egyes tagállamokon belül. Az egyes tagállamokon belül e százalékos arány meghatározásának módszerét a III. melléklet ismerteti.

¹⁰⁶ Nem számítva az ezen iránymutatás III. melléklete 8. pontjának alkalmazásából fakadó átmeneti kivételeket.

¹⁰⁷ Ebben az összefüggésben lásd az Európai Bíróság 370/79 sz. Philip Morris ügyben hozott ítéletének a 26. pontját, valamint a 310/85 sz. Deufil-ügyben hozott ítéletének (EBHT 1987. 901. o.) a 18. pontját.

3.10. A tagállamok a 93. cikk (3) bekezdése szerint bejelentik a Bizottságnak a támogatható régiók meghatározásához általuk alkalmazni kívánt módszertant és mennyiségi mutatókat, valamint a c) pont szerinti mentességekre javasolt régiók jegyzékét és a relatív intenzitásokat¹⁰⁸. Az érintett régiók népességére megállapított százalékos arány nem haladhatja meg a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti mentesség tekintetében vett lefedettség említett felső határát.

3.10.1. A módszertannak a következő feltételeknek kell megfelelnie:

- legyen objektív,
- tegye lehetővé az érintett tagállam szóban forgó régióiban a társadalmi-gazdasági körülmények okozta egyenlőtlenségének mérését, a jelentős különbségek kiemelésével,
- világosan, részletesen kell azt bemutatni, hogy a Bizottság megítélhesse elfogadhatóságát.

3.10.2. A mutatóknak a következő feltételeknek kell eleget tenniük:

- számuk nem haladhatja meg az ötöt, beleértve az egyszerű mutatókat és a mutatók kombinációit,
- objektívnek, és a régiók társadalmi-gazdasági körülményei vizsgálatát illetően lényegesnek kell lenniük,
- vagy olyan statisztikai sorokon kell alapulniuk, amelyek a bejelentés pillanatát megelőző legalább három évet magába foglaló időszakban használt mutatókhoz kapcsolódnak, vagy a legutóbb elvégzett felmérésből kell levezetni őket, ha a megfelelő statisztikák nem állnak rendelkezésre éves rendszerességgel,
- megbízható statisztikai forrásoknak kell azokat összeállítani.

3.10.3. A régiók felsorolásának a következő feltételeknek kell eleget tenni:

- a régióknak a NUTS III szintnek, indokolt körülmények esetén más homogén földrajzi egységnek kell megfelelniük. Az egyes tagállamok csak egyfajta földrajzi egységet jelölhetnek meg bejelentésükben,
- az egyedi régióknak vagy az összefüggő régiók csoportjainak kompakt, legalább 100 000 fős népességű zónákat kell alkotniuk. Ha a régiók lakosságszáma ennél alacsonyabb, a lefedett népesség százalékos arányának kiszámításához 100 000 lakosra vonatkoztatott fiktív adatot vesznek figyelembe. Kivételt képeznek e szabály alól a NUTS III szintű, 100 000 főnél kevesebb lakosú régiók, szigetek és hasonló földrajzi elszigeteltséggel jellemezhető egyéb régiók¹⁰⁹. Abban az esetben, ha egy régió más tagállamok regionális támogatásra jogosult régióihoz kapcsolódik, a szabály az e régiók által alkotott teljes egészre vonatkozik,
- a régiók felsorolását a 3.10.2. pontban meghatározott mutatók alapján kell összeállítani. A javasolt régióknak a módszer során alkalmazott valamelyik mutató tekintetében jelentős egyenlőtlenséget (a szórás fele) kell felmutatniuk az érintett tagállamoknak a potenciálisan a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja alá tartozó régióihoz képest.

¹⁰⁸ Lásd a 4.8. és 4.9. pontot.

¹⁰⁹ Népessége miatt Luxemburg is kivételt képez e szabály alól.

3.10.4. Alacsony népsűrűségű régiók:

- A 3.9. pontban említett, az egyes tagállamokra megállapított felső határra is figyelemmel, a négyzetkilométerenként 12,5 lakosnál kisebb népsűrűségű régiók¹¹⁰ is jogosultak lehetnek a szóban forgó mentességre.

3.10.5. Összhang a Strukturális Alapokkal:

- annak érdekében, hogy a tagállamokat ösztönözzék az ilyen régiók kiválasztása és a közösségi támogatásra jogosult régiók kiválasztása közti összhang biztosítására, a Strukturális Alapokból támogatható régiók a szóban forgó mentességre is jogosultak lehetnek, a 3.9. pontban említett felső határra is figyelemmel, és a 3.10.3. pont második franciabekezdésében említett feltételeknek megfelelően.

4. A támogatás tárgya, formája és mértéke

4.1. A regionális támogatás tárgya vagy a termelő beruházás (induló beruházás) vagy a beruházáshoz kapcsolódó munkahelyteremtés biztosítása. Így ez a módszer sem a tőketényezőt, sem a munkatényezőt nem részesíti előnyben.

4.2. A támogatott termelő beruházás életképességének és megalapozottságának biztosítása érdekében a kedvezményezett legalább 25%-ban köteles hozzájárulni¹¹¹ a finanszírozáshoz.

A támogatás formája változó lehet: vissza nem térítendő támogatás, kedvezményes kamatozású kölcsön vagy kamatkedvezmény, kormányzati kezességvállalás vagy állami részesedés megvásárlása kedvező feltételek mellett, adómentesség, társadalombiztosítási hozzájárulások csökkentése, termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás koncessziós áron, stb.

A támogatási programoknak ezenkívül meg kell határozniuk azt, hogy a támogatást még a projekt megkezdése előtt kell kérelmezni.

4.3. A támogatás mértékét a referenciaköltségekhez viszonyított intenzitásban határozzák meg. (Lásd a 4.5., 4.6. és 4.13. pontokat)

Támogatás induló beruházáshoz

4.4. Az induló beruházás olyan fizikai állóeszközökbe történő beruházás, amely egy új létesítmény létrehozásával, egy meglévő létesítmény bővítésével, vagy egy meglévő létesítmény termékében vagy termelési folyamatában alapvető változást (különösképpen ésszerűsítés, diverzifikálás vagy korszerűsítés útján) előidéző tevékenységgel megkezdésével függ össze¹¹².

¹¹⁰ A 2. lábjegyzet nyolcadik franciabekezdésében idézett bizottsági közleményben megállapított támogathatósági feltétel.

¹¹¹ Ez a minimális 25%-os hozzájárulás nem tartalmazhat semmiféle támogatást. Nem ez az eset áll fenn pl. akkor, ha egy hitel kamattámogatásával, vagy támogatási elemeket tartalmazó kormányzati kezességvállalás támasztja alá.

¹¹² A szintentartó beruházást így kizárják a fogalomból. Az ilyen típusú beruházásokhoz nyújtott támogatás a működési támogatás kategóriájába tartozik, amelyre a 4.15-4.17. pont vonatkozik. A fogalomból kizárják továbbá a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és

Ha az állóeszközbe történő beruházás olyan létesítmény átvételének a formájában történik, amely már bezárt, vagy bezárt volna, ha nem vásárolják meg, akkor azt is induló beruházásnak lehet tekinteni, kivéve, ha az érintett létesítmény egy nehéz helyzetben lévő vállalkozás tulajdonában van. Ez utóbbi esetben a létesítmény megvásárlásához nyújtott támogatás előnyt nyújthat a nehéz helyzetben lévő vállalkozásnak, amelyet a nehéz helyzetben lévő vállalkozások megmentéséhez és szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló iránymutatásnak megfelelően kell megvizsgálni¹¹³.

- 4.5. Az induló beruházáshoz nyújtott támogatást a beruházás értékének százalékos arányában számítják ki. Ezt az értéket egységes kiadási tételek alapján (általános alap) állapítják meg, a beruházás következő elemeinek megfelelően: földterület, épületek és berendezések/gépek¹¹⁴.

Vásárlás esetén csak ezen eszközök megvásárlásának a költségeit¹¹⁵ kell figyelembe venni (az ügyletet piaci feltételek mellett kell lebonyolítani). Az olyan eszközöket, amelyek beszerzéséhez már a vásárlás előtt támogatást adtak, le kell vonni.

- 4.6. Az elszámolható kiadásokban nagy vállalkozások esetén szerepelhetnek az immateriális beruházások egyes kategóriái az általános alap 25%-áig¹¹⁶.

Az ilyen kiadásoknak a következők beszerzése útján történő technológiaátadás körében felmerülő kiadásokra kell korlátozódnia:

- szabadalmak,
- üzemeltetési licencek vagy szabadalmazott know-how,
- nem szabadalmazott know-how.

Az elszámolható immateriális javakkal kapcsolatos szükséges feltételként biztosítani kell, hogy továbbra is a regionális támogatásra jogosult, kedvezményezett régióhoz kapcsolódjanak, továbbá következésképpen azokat ne adhassák át más, különösen regionális támogatásra nem jogosult régióknak. Ennek érdekében a támogatható immateriális javaknak különösen a következő feltételeket kell kielégíteniük:

- kizárólag a regionális támogatásban részesülő létesítményben használják fel azokat,
- amortizálható eszközöknek kell tekinteni őket,
- harmadik felektől piaci feltételek mellett szerezzék be azokat,

szerkezetátalakításához nyújtott állami támogatásokról szóló közösségi iránymutatás (HL C 368. szám, 1994.12.23., 12. o.) szerinti nehéz helyzetben lévő vállalkozások pénzügyi szerkezetátalakításához nyújtott támogatást.

Az említett iránymutatás 2.5. pontja szerinti szerkezetátalakítási támogatást, amennyiben az beruházási tevékenységekhez kapcsolódik (ésszerűsítés, korszerűsítés, diverzifikálás) külön bejelentés nélkül is lehet regionális támogatási program keretében adni. Mivel azonban az ilyen regionális támogatás egy nehéz helyzetben lévő vállalkozás szerkezetátalakításához javasolt támogatás része, az említett iránymutatás alapján lefolytatott vizsgálat során azt figyelembe kell venni.

¹¹³ A jelenleg hatályos szöveget lásd a 10. lábjegyzetnél.

¹¹⁴ A szállítási ágazatban a szállítási berendezések (gördülő eszközök) beszerzésére fordított kiadásokat nem lehet az egységes kiadási tételek (általános alap) közé számítani. Ezért az ilyen kiadás nem részesülhet induló beruházásoknak nyújtott támogatásban.

¹¹⁵ Abban az esetben, ha a vásárlást más induló beruházás kíséri, az utóbbihoz fűződő kiadásokat hozzá kell adni a vásárlás költségéhez.

¹¹⁶ A KKV-kra vonatkozó követelményeket és feltételeket a Közösség kis- és középvállalkozásoknak nyújtott állami támogatásokról szóló iránymutatása határozza meg, HL C 213. szám, 1996.7.23., 4. o.

— szerepelniük kell a vállalkozás eszközei között, és legalább öt évig a regionális támogatásban részesülő létesítményben kell maradniuk.

4.7. A tagállamok ismertetésében szereplő támogatásokat általában bruttó módon, azaz adózás előtti értéken kell kifejezni.

Annak érdekében, hogy i. a különféle támogatási formák összehasonlíthatóak legyenek, és ii. a támogatások intenzitását össze lehessen hasonlítani tagállamok között, a Bizottság a tagállamok bejelentéseiben szereplő támogatásokat nettó támogatási egyenértékben (NTE)¹¹⁷ kifejezett támogatássá alakítja.

4.8. A támogatási intenzitást a megoldandó regionális problémák jellegét és intenzitását figyelembe véve kell kialakítani. Ezért kezdettől fogva különbséget kell tenni az a) pontban szereplő mentesség szerint támogatható régiókban és a c) pontban szereplő mentesség szerint támogatható régiókban megengedett intenzitások között. Ebben az összefüggésben tekintetbe kell venni azt a tényt, hogy a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontjában foglalt mentesség szerint támogatható régiókra nem jellemző a rendkívül alacsony életszínvonal vagy a jelentős alulfoglalkoztatottság abban az értelemben, ahogyan ugyanennek a bekezdésnek az a) pontjában foglalt mentesség használja e kifejezéseket. Ennek megfelelően a támogatás versenytorzító hatásai itt kevésbé indokoltak, mint az a) pontban meghatározott mentességre jogosult régiókban. Ez azt jelenti, hogy a megengedhető támogatási intenzitások már kezdettől fogva alacsonyabbak a c) pontban foglalt mentességre jogosult régiókban, mint az a) pontban foglalt mentességre jogosult régiókban.

A 92. cikk (3) bekezdése a) pontjának a hatálya alá tartozó régiók esetében ennél fogva a Bizottság úgy véli, hogy a regionális támogatás intenzitása nem haladhatja meg az NTE 50%-át, kivéve a legkülső régiókban¹¹⁸, ahol ez akár az NTE 65%-a is lehet. A 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti régiókban a regionális támogatás felső határa általában nem haladhatja meg az NTE 20%-át, kivéve az alacsony népsűrűségű és a legkülső régiókat, ahol akár az NTE 30%-át is elérheti.

A 92. cikk (3) bekezdésének a) pontja értelmében támogatható olyan NUTS II szintű régiók, ahol az egy főre eső GDP/PPS meghaladja a közösségi átlag 60%-át, a regionális támogatás intenzitása nem haladhatja meg az NTE 40%-át, kivéve a legkülső régiókat, ahol akár az NTE 50%-át is elérheti.

A 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerint támogatható olyan régiók, ahol az egy főre eső GDP/PPS magasabb és a munkanélküliség aránya alacsonyabb, mint a megfelelő közösségi átlag¹¹⁹, a regionális támogatás intenzitása nem haladhatja meg az NTE 10%-át, kivéve az alacsony népsűrűségű és a legkülső régiókat, ahol elérheti az NTE 20%-át. Az említett, NTE 10%-ának megfelelő felső határ alá tartozó régiók esetében ennél magasabb, de az általános, az NTE 20%-ának megfelelő felső határt meg nem haladó intenzitás kivételes esetben engedélyezhető a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontja szerinti státuszú régióhoz kapcsolódó (NUTS III vagy annál alacsonyabb besorolásúnak megfelelő) régiókban.

A fent említett határok mindegyike felső határ. E határok alatt a Bizottság gondoskodik arról, hogy a regionális támogatás intenzitását közösségi összefüggésben a célzott regionális problémák komolyságához és intenzitásához igazítsák.

¹¹⁷ A NTE kiszámításához használt módszert lásd az I. mellékletben.

¹¹⁸ A legkülső régiók: a francia tengerentúli megyék (FTM), az Azori-szigetek, Madeira és a Kanári-szigetek (lásd az Európai Unióról szóló szerződéshez csatolt 26. nyilatkozatot a Közösség legkülső régióiról)

¹¹⁹ GDP-t és a munkanélküliséget a NUTS III. szinten kell mérni.

- 4.9. A 4.8. pontban jelzett felső határok növelhetők a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott támogatásról szóló bizottsági közleményben¹²⁰ foglalt, a KKV-kra vonatkozó pótlékokkal, azaz bruttó 15 százalékponttal¹²¹ az a) pont szerinti mentességre jogosult régiók esetében, a c) pont szerinti mentességre jogosult régiók esetében pedig bruttó 10 százalékponttal. A végleges felső határ a kis- és középvállalkozások alapjára vonatkozik. E kis- és középvállalkozásoknak szóló pótlékok nem vonatkoznak a szállítási vállalkozásokra.
- 4.10. Az induló beruházásokhoz nyújtható támogatáshoz azt a feltételt kell szabni — vagy a fizetési feltételek, vagy a megszerzéséhez kapcsolódó feltételek útján —, hogy a szóban forgó beruházást legalább öt éves időszakban fenn kell tartani.

Támogatás munkahelyteremtéshez

- 4.11. A 4.1. pontban már jelzett módon a regionális támogatás a munkahelyteremtésre is összpontosíthat. Azonban, a foglalkoztatásra nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásban meghatározott, és nem beruházási projekthez kapcsolódó¹²² munkahelyteremtési támogatástól eltérően itt kizárólag az induló beruházási projektek¹²³ lebonyolításához kapcsolódó munkahelyekről van szó.
- 4.12. A munkahelyteremtés egy meghatározott létesítményben egy időszakon belül a munkahelyek számának¹²⁴ nettó növelése az átlaghoz képest. Az ebben az időszakban elvesztett munkahelyek számát tehát le kell vonni az azonos időszakban látszólag megteremtett munkahelyek számából¹²⁵.
- 4.13. A beruházási támogatáshoz hasonlóan az ebben az iránymutatásban szabályozott, munkahelyteremtési támogatást is azon regionális problémák jellegéhez és intenzitásához kell igazítani, amelyeket kezelni kíván. A Bizottság úgy véli, hogy a támogatás összege nem haladhatja meg az alkalmazásba vett személy bérköltségének¹²⁶ meghatározott százalékos arányát két év alatt. A százalékos arány egyenlő a szóban forgó területre engedélyezett beruházási támogatás intenzitásával.
- 4.14. A munkahelyteremtési támogatáshoz azt a feltételt kell szabni — vagy a fizetési feltételek, vagy a megszerzéséhez kapcsolódó feltételek útján —, hogy a létesített munkahelyeket legalább öt éves időszakban fenn kell tartani.

¹²⁰ Regionális támogatási pótlékokat biztosítanak a K+F-hez és a környezetvédelmi célokra nyújtott támogatások esetén is. E támogatás kiszámításának alapja azonban nem azonos a regionális támogatás alapjával (ideértve a KKV-változatot is). A szóban forgó pótlékokat így nem a regionális támogatáshoz, hanem az adott másik típusú támogatáshoz adják hozzá. A jelenleg a két említett típusú támogatásra vonatkozó szövegeket a K+F esetében a HL C 45. szám, 1996.2.17., 5. o-n hirdették ki, a környezetvédelem esetében pedig a HL C 72. szám, 1994.3.10. 3. o-n.

¹²¹ A bruttóban kifejezett támogatási intenzitási pótlékokat a KKV-knak nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásban meghatározott módon használják.

¹²² A jelenleg hatályos szöveget lásd HL C 334. szám, 1995.12.12., 4. o.

¹²³ A munkahely a beruházási projekt megvalósításával kapcsolatos, ha a beruházással kapcsolatos tevékenységet érint, és ha azt a beruházás befejezését követő három éven belül létesítik. Ebben az időszakban a beruházás által teremtett kapacitás kihasználtsági fokának a növekedését követően teremtett munkahelyek szintén a beruházáshoz kapcsolódnak.

¹²⁴ A munkahelyek száma megfelel az éves munkaerő-egységnek (ÉME), azaz az egy év során teljes munkaidőben alkalmazott személyek számának, míg a részmunkaidősök és az idegymunkások száma az éves munkaerő-egység törtrészének felel meg.

¹²⁵ Természetesen, e meghatározás ugyanannyira igaz a meglévő létesítményre, mint az új létesítményre.

¹²⁶ A bérköltség tartalmazza a bruttó, azaz adózás előtti bért és a kötelező társadalombiztosítási hozzájárulásokat. A Bizottság fenntartja a jogot, hogy a különböző tagállamok átlagos bérköltségére vonatkozó közösségi statisztikákat használja referenciaként.

Működési támogatás

- 4.15. Egy vállalkozás folyó kiadásainak csökkentéséhez adott regionális támogatás (működési támogatás) általában tilos. Kivételes esetben azonban a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontjában foglalt mentesség szerint támogatható régiókban lehet ilyen támogatást nyújtani, feltéve, hogy i. a régió fejlődéséhez nyújtott hozzájárulása és jellege tekintetében a támogatás indokolt, és ii. a támogatás mértéke arányos az általa csökkenteni kívánt hátránnyal¹²⁷. A tagállam feladata bármilyen hátrány létét igazolni, és annak fontosságát felmérni.
- 4.16. A 92. cikk (3) bekezdésének a) és c) pontjában foglalt mentességre jogosult legkülső régiókban, valamint a 3.10.4. pontban említett népsűrűségi kritérium alapján a 92. cikk (3) bekezdésének a) vagy c) pontjában foglalt mentességre jogosult alacsony népsűrűségű régiók esetén a részben a szállítási többletköltségek ellentételezésére szánt támogatás¹²⁸ különleges körülmények között engedélyezhető¹²⁹. A tagállam feladata bármilyen többletköltség létét igazolni, és annak összegét meghatározni.
- 4.17. A 4.16. pontban említett esetek kivételével a működési támogatásnak időben korlátozottnak kell lennie, és azt progresszíven csökkenteni kell. Ezenkívül a tagállamok közötti export elősegítésére szánt működési támogatás¹³⁰ tilos.

A támogatáshalmazozódásra vonatkozó szabályok

- 4.18. A támogatási intenzitásra a 4.8. és 4.9. pontban meghatározott követelmények szerint meghatározott felső határ a teljes támogatásra vonatkozik:
- olyan esetben, ha több regionális program szerint egyidejűleg nyújtanak támogatásokat,
 - függetlenül attól, hogy a támogatás helyi, regionális, nemzeti vagy közösségi forrásból származik.
- 4.19. A 4.11–4.14. pontban ismertetett munkahelyteremtési támogatás és a 4.4–4.10. pontban ismertetett beruházási támogatás a régióra megállapított intenzitás felső határára¹³¹ is figyelemmel, kombinálható¹³².

¹²⁷ A működési támogatás különösen adómentesség vagy a társadalombiztosítási hozzájárulások csökkentésének formáját ölti.

¹²⁸ Szállítási többletköltség az érintett ország határain belüli árumozgás során felmerült többletköltség. Az ilyen támogatás semmilyen körülmények között nem lehet exporttámogatás, és nem lehet behozatalra vonatkozó mennyiségi korlátozással azonos hatású intézkedés az EK-Szerződés 30. cikke értelmében.

¹²⁹ A 92. cikk (3) bekezdésének c) pontjában foglalt mentességre a népsűrűségi kritérium szerint jogosult régiókra vonatkozó különleges feltételek tekintetében lásd a II. mellékletet. A szállítási többletköltségek részleges ellentételezésére irányuló támogatásra jogosult más régiókra vonatkozó feltételek hasonlóak a II. mellékletben foglaltakhoz.

¹³⁰ Lásd a *de minimis* támogatásról szóló közlemény 3. lábjegyzetét, HL C 68. szám, 1996.3.6., 9. o.

¹³¹ Az ebben az iránymutatásban megállapított munkahelyteremtési támogatást és beruházási támogatást nem lehet a 31. lábjegyzetben szereplő, a foglalkoztatásra nyújtott támogatásokról szóló iránymutatásban meghatározott munkahelyteremtési támogatással kombinálni, mivel azt eltérő körülmények között és más időben kell alkalmazni. A kedvezményezettnek különösen kedvezőtlen helyzetű kategóriáinak nyújtott támogatás növelése a foglalkoztatásra nyújtott támogatásokra vonatkozó iránymutatásban megállapítandó intézkedések mellett fogadható el.

¹³² Ez a feltétel akkor minősül teljesítettnek, ha a beruházás százalékos arányában kifejezett, az induló befektetőnek adott támogatás összege, és a bérköltségek százalékos arányában kifejezett, munkahelyteremtési támogatás összege nem haladja meg a régióra a 4.8. és 4.9. pontban jelzett követelmények szerint megállapított

- 4.20. Ha a regionális támogatásra jogosult kiadás részben vagy egészben más célú támogatásra is jogosult, a közös részre a szóban forgó programok közül a legkedvezőbb felső határ alkalmazandó.
- 4.21. Ha egy tagállam azt a szabályt állapítja meg, hogy az egyik program szerinti állami támogatást más programok szerinti támogatásokkal kombinálni lehet, a tagállam köteles meghatározni mindegyik program tekintetében azt a módszert, amelynek segítségével biztosítja a fent felsorolt feltételeknek való megfelelést.

5. Regionális támogatási térkép és a támogatás összeegyeztethetőségének kinyilvánítása

- 5.1. Valamely tagállamnak a mentességek szerint támogatható régiói, valamint az egyes régiók tekintetében az induló beruházáshoz nyújtott támogatások vagy munkahelyteremtési támogatások intenzitására elfogadott felső határok együtt képezik a tagállam regionális támogatási térképét.
- 5.2. A Szerződés 93. cikke (3) bekezdésének értelmében a tagállamok a fenti 3.5., 3.10., 4.8. és 4.9. pontban meghatározott követelményeknek megfelelően összeállított térkép-tervezetet bejelentik. A Bizottság a Szerződés 93. cikkében megállapított eljárással összhangban fogadja el a térképet, általában a tagállam megfelelő régióira vonatkozó egységes határozattal, meghatározott időre. A regionális állami támogatási térképeket így időszakonként felülvizsgálják.
- 5.3. A Bizottság versenypolitikai határozatai és a Strukturális Alapokból támogatható régiókra vonatkozó határozatok egységessége érdekében a térképek időbeli hatályát elvben a Strukturális Alapok támogatási menetrendjéhez igazítják.
- 5.4. A Bizottság a tervezett támogatási programokat vagy a térkép elkészültekor hagyja jóvá, vagy azt követően, figyelembe véve a térképhez meghatározott régiókat, felső határokat és időbeli hatályt.
- 5.5. Az 5.4. pontban említett programok végrehajtása a tagállamok részéről a Bizottságnak szóló éves beszámolók tárgya a hatályos szabályoknak megfelelően¹³³.
- 5.6. A térkép hatályosságának ideje alatt a tagállamok kérhetik annak kiigazítását, ha bizonyítható, hogy a társadalmi-gazdasági feltételek jelentősen megváltoztak. Az ilyen változások az intenzitás mértékéhez és a támogatható régiókhoz kapcsolódnak, feltéve, hogy az esetleges új régiók felvételét azonos népességű régiók kizárása ellentételezi. A kiigazított térkép hatálya az eredeti térképre megállapított napon jár le.
- 5.7. Azon régiók tekintetében, amelyek a regionális támogatási térkép felülvizsgálata eredményeképpen a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontja szerinti státuszukat elveszítik és a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti státuszt nyernek, a Bizottság átmeneti időszakban elfogadhatja az azokra a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontja szerint megállapított támogatási intenzitás progresszív — lineáris vagy annál gyorsabb ütemű — csökkentését, amíg az intenzitásnak a 4.8. és 4.9. pont alkalmazásának megfelelő

felső határ alkalmazásából, vagy a 4.13. pontban jelzett követelmény szerint megállapított felső határ alkalmazásából származó legkedvezőbb összeget.

¹³³ A hatályos szabályokról lásd a Bizottság tagállamokhoz címzett, 1995. augusztus 2-án kelt levelével módosított, a tagállamokhoz címzett 1994. február 22-én kelt levelét.

felső határát eléri¹³⁴ ¹³⁵. Az átmeneti időszak nem haladhatja meg a két évet működési támogatás esetében, a négy évet az induló beruházáshoz nyújtott és a munkahelyteremtési támogatás esetében.

- 5.8. A térkép összeállítása céljából a tagállamokat felhívják, hogy a szóban forgó mentességekre jogosultként javasolt régiók és az intenzitás felső határainak felsorolásán kívül bármilyen, általuk elfogadni javasolt olyan tényezőről is tájékoztassák a Bizottságot a Szerződés 93. cikkének (3) bekezdésével összhangban, amelyeket szükséges figyelembe venni a támogatási programok keretprogramjának meghatározásában (támogatás célja és formája, vállalkozások mérete, stb.), akár központi, akár regionális, akár helyi szinten. A térkép időbeli hatályának és időtartamának keretei között az ehhez a keretprogramhoz igazodó minden programot gyorsított eljárásban lehet bejelenteni.

6. Hatályba lépés, végrehajtás és felülvizsgálat

- 6.1. A fenti 6.2. és 6.3. pontban megállapított átmeneti rendelkezések kivételével a Bizottság a regionális támogatások közös piaccal való összeegyeztethetőségét ennek az iránymutatásnak az alapján állapítja meg, amint az hatályba lép. Azokat a támogatási tervezeteket azonban, amelyeket még azelőtt bejelentenek a Bizottságnak, hogy ezt az iránymutatást közölnék a tagállamokkal, és amelyekre nézve a Bizottság még nem hozott végső határozatot, a bejelentés időpontjában hatályban lévő követelmények alapján bírálják el.

Ezenkívül a Bizottság az EK-Szerződés 93. cikkének (1) bekezdése szerint megfelelő intézkedéseket javasol a tagállamoknak annak biztosítására, hogy a 2000. január 1-jén hatályos minden regionális támogatási térkép és regionális támogatási program összeegyeztethető legyen ezzel az iránymutatással.

Ebben az összefüggésben a Bizottság a 93. cikk (1) bekezdése szerinti megfelelő intézkedésként azt javasolja, hogy a tagállamok korlátozzák a támogatott régiók Bizottság által lejárató idő nélkül vagy 1999. december 31. utáni lejáratú jövahagyott jegyzékének hatályát 1999. december 31-ig.

A Bizottság a 93. cikk (1) bekezdése értelmében megfelelő intézkedésként javasolja továbbá, hogy a tagállamok módosítsanak minden, 1999. december 31. után hatályban maradó, már létező regionális támogatási programot, hogy azok 2000. január 1. után összeegyeztethetőek legyenek ezzel az iránymutatással, és a javasolt változtatásokat hat hónapon belül közöljék.

- 6.2. Mivel a legtöbb támogatott régió a 92. cikk (3) bekezdésének a) és c) pontjában foglalt mentesség szerinti, regionális támogatásra való jogosultságát 1999. december 31-ig hagyták jóvá, továbbá addig az időpontig a tagállamok közötti méltányos bánásmód céljából, a Bizottság ehhez az iránymutatáshoz képest eltérést állapíthat meg 1999. december 31-ig a támogatott régiók 1999. január 1-jét megelőzően

¹³⁴ A átmeneti rendelkezések nem vonatkoznak a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontja szerinti státuszt elvesztő NUTS II. szintű régiók olyan részeire, amelyeket — ha az ezen iránymutatás III. mellékletének 8. pontjában meghatározott második kiigazítás alkalmazásával kapott népsűrűségi százalékos arány-többlet nem áll rendelkezésre — ki kellett volna zárni az új támogatási térképből.

¹³⁵ Különlegesen nehéz helyzetére tekintettel Észak-Írország kivételes régióként megtartja e státuszát és számára a felső határ 40%.

bejelentett jegyzékét illetően, (új jegyzék vagy módosítás) a támogathatóság vizsgálatára tekintettel, feltéve, hogy az említett jegyzékek hatálya 1999. december 31-én lejár. Ilyen esetekben a Bizottság továbbra is a közleményében¹³⁶ megállapított módszert veszi alapul.

- 6.3. Szintén azzal a szándékkal, hogy a tagállamok méltányos bánásmódban részesüljenek, a Bizottság 1999. december 31-ig eltérést állapíthat meg ehhez az iránymutatáshoz képest, az 1999. január 1-je előtt bejelentett új programokban, *ad hoc* esetekben és már létező programok módosításában javasolt támogatási intenzitások és kombinációkra vonatkozó felső határok összeegyeztethetőségének vizsgálata tekintetében, feltéve, hogy az említett intenzitások és kombinációkra vonatkozó felső határok hatálya 1999. december 31-én lejár, vagy a 2000. január 1-je után javasolt intenzitások és kombinációkra vonatkozó felső határok összeegyeztethetőek ezzel az iránymutatással.
- 6.4. A Bizottság ezt az iránymutatást annak hatályba lépésétől számított öt éven belül felülvizsgálja. Ezenkívül bármikor dönthet annak módosításáról, ha az a versenypolitikával összefüggő okból vagy más közösségi politikák és nemzetközi kötelezettségvállalások figyelembevétele érdekében szükséges lenne.

¹³⁶ A Bizottság közleménye a 92. cikk (3) bekezdése a) és c) pontjának a regionális támogatásokra történő alkalmazásának módszeréről: lásd 2. lábjegyzet ötödik franciabekezdés.

I. MELLÉKLET

A BERUHÁZÁSI TÁMOGATÁS NETTÓ TÁMOGATÁSI EGYENÉRTÉKE

A nettó támogatási egyenérték (NTE) kiszámításának módszerét a Bizottság alkalmazza a tagállamok által bejelentett támogatási programok elbírálásakor. Elvileg tehát a tagállamoknak azt nem kell alkalmazni, és itt egyszerűen átláthatósági okok miatt jelenik meg.

1. ÁLTALÁNOS ALAPELVEK

A nettó támogatási egyenérték (NTE) kiszámítása abból áll, hogy az adott beruházáshoz¹³⁷ kapcsolódó támogatások minden formáját az érintett országtól függetlenül közös mértékegységben, azaz nettó intenzitásban fejezik ki annak érdekében, hogy azokat egymással vagy egy előre meghatározott felső határral összehasonlíthassák. Ez egy *ex ante* összehasonlítási módszer, amely nem mindig tükrözi a számviteli gyakorlatot.

A nettó intenzitás jelenti azt a végső hasznot, amelyet egy vállalkozás a támogatás adómentes értékéből nyer a támogatott beruházáshoz. Ez a számítás csak a földterülettel, épülettel és berendezéssel kapcsolatos állóeszköz-beruházást veheti figyelembe, amelyek az általános alapot képezik.

Olyan programok esetében, amelyeknek alapja járulékos kiadásokat is tartalmaz, ez utóbbit az általános alap meghatározott részére kell korlátozni. Így minden programot intenzitásának az általános alapon megjelenő kiadásokra redukálva vizsgálják meg, ahogyan azt a következő példák bemutatják¹³⁸.

1. példa

- Támogatási program alapja: berendezések
- Támogatási program maximális intenzitása: 30%

Mivel a programban elszámolható összes kiadás megjelenik az általános alapon, a Bizottság minden további nélkül a program maximális intenzitását, azaz 30%-ot vesz figyelembe. Ha az intenzitás Bizottság által engedélyezett felső határa a szóban forgó régióban 30%, a program e tekintetben összeegyeztethetőnek minősül.

2. példa

- Támogatási program alapja: berendezések, épületek + szabadalmak a korábbi kiadások 20%-a erejéig
- Támogatási program maximális intenzitása: 30%

¹³⁷ Az adótámogatás abban az esetben minősülhet beruházáshoz kapcsolódó támogatásnak, ha az a régióba beruházott összegben alapszik. Ezenkívül bármilyen adótámogatás kapcsolódhat beruházáshoz, ha ahhoz a régióba beruházott összeg százalékos arányában kifejezett felső határt szabnak. Ha az adótámogatást több éven át nyújtják, az adott év végén fennálló egyenleget át lehet vinni a következő évre és a referencia-kamatláb szerint növelni lehet.

¹³⁸ Az intenzitások ilyen átszámítása nem vonatkozik a fő szöveg 4.6. pontjában említett immateriális beruházásokra.

A támogatási programban elszámolható összes kiadás megjelenik vagy az általános alapon (berendezések, épületek) vagy az elszámolható kiadások felsorolásában (szabadalmak). Az utóbbi kiadás nem haladhatja meg az általános alap 25%-át. Ilyen körülmények között a Bizottság minden további nélkül a program maximális intenzitását, azaz 30%-ot vesz figyelembe. Ha az intenzitás Bizottság által engedélyezett felső határa a szóban forgó régióban 30%, a támogatás e tekintetben összeegyeztethetőnek minősül.

3. példa

- Támogatási program alapja: épületek, berendezések, földterület + készletek a korábbi kiadások 50%-a erejéig
- Támogatási program maximális intenzitása: 30%

A Bizottság a támogatás maximális intenzitását az általános alapra vetítve veszi figyelembe, azaz $30\% \times 1,5 = 45\%$. Ha az intenzitás Bizottság által engedélyezett felső határa a szóban forgó régióban 30%, a támogatás nem minősül összeegyeztethetőnek, kivéve, ha intenzitását $30\% / 1,5 = 20\%$ -ra csökkenti.

4. példa

- Támogatási program alapja: épületek
- Támogatási program maximális intenzitása: 60%

Ha a Bizottság által engedélyezett regionális felső határ 30%, semmi nem biztosítja, hogy a támogatás megfelel a felső határnak. A támogatási program által biztosított intenzitás meghaladja a regionális felső határt, viszont csökkentett alapra vonatkozik. Ezért a program e tekintetben nem minősül összeegyeztethetőnek, kivéve, ha kifejezett feltételül szabják a teljes alapra alkalmazott regionális felső határnak való megfelelést.

Az NTE meghatározása kizárólag az adó és a jelenérték számításán alapul, kivéve bizonyos olyan támogatási formák esetén, amelyek külön bánásmódot igényelnek. Az ilyen számítások az adott ország támogatási programja vagy adójoga által biztosított elemeken, valamint egyes, szokásokban megállapított paramétereken alapulnak.

1.1. Adózás

A támogatás intenzitását adózás után, azaz az arra fizetendő adók levonása, különösen a társasági nyereségre vonatkozó adók levonása után kell kiszámítani. Ez a nettó támogatási egyenérték (NTE) kifejezés alapja, amely a kedvezményezettnél a vonatkozó adók megfizetése után jelentkező támogatást jeleníti meg, feltéve, hogy a vállalkozás az első évtől kezdve nyereséges, így a támogatásra a maximális adót terhelik.

1.2. Diszkontálás

Jelenértéket az NTE meghatározásának különféle szakaszaiban számítanak. Először akkor, amikor a támogatás, illetve a beruházási kiadás időben ingadozik, a támogatás folyósításának és a kiadásoknak a tényleges időzítését kell figyelembe venni. Ebből következően a beruházási kiadásokat és a támogatás-kifizetéseket annak az évnek a végére diszkontálják, amelyben a vállalkozás első értékcsökkenési leírását eszközölte. Másodszor, jelenértéket

számítanak a támogatott hitel törlesztéséből szerzett hasznokból vagy a támogatásra kirótt adóból.

Az ilyen esetekben használt kamatláb a Bizottság által az egyes tagállamokra meghatározott referencia/diszkont ráta. Ezt azonkívül, hogy diszkont rátaként használják, alkalmazzák a kedvezményes kamatozású kölcsönök kamattámogatásának kiszámítására.

1.3. Egyedi esetek

A fent ismertetett adózási és diszkontálási számításokon kívül egyes támogatási formák egyedi bánásmódot igényelnek. Így egy épület bérléséhez nyújtott támogatás esetében a támogatást a vállalkozás által fizetett bérleti díj és az épület értékére alkalmazott referencia rátával egyenlő elméleti bérleti díj különbségének diszkontálásával, plusz az épület adott évi értékcsökkenésének megfelelő összeggel mérik. A lízing keretében történő beruházás finanszírozásához nyújtott támogatásra is hasonló módszert alkalmaznak¹³⁹.

Földterület bérléséhez nyújtott támogatás esetében az elméleti bérleti díjat a földterület értékére alkalmazott referencia rátából az inflációs rátát kivonva számítják ki.

2. TŐKEJUTTATÁS FORMÁJÁBAN NYÚJTOTT BERUHÁZÁSI TÁMOGATÁS NETTÓ TÁMOGATÁSI EGYENÉRTÉKE

2.1. Általános eset

Az egy vállalkozásnak tőkejuttatás formájában nyújtott beruházási támogatást először a beruházás százalékos arányában fejezik ki, amely a nominális támogatási egyenértéket vagy a bruttó támogatási egyenértéket jelenti.

Az általános értékelési módszer szerint a támogatás nettó támogatási egyenértéke (NTE) a kedvezményezettnél a társasági nyereségre kirótt adók megfizetése után jelentkező haszon.

A legtöbb esetben maga a vissza nem térítendő támogatás nem adóköteles, hanem levonják az értékcsökkenésként leírható beruházás értékéből. Ez azt jelenti, hogy a beruházó minden egyes évben kisebb összeget ír le értékcsökkenésként annál, mintha nem kapott volna támogatást. Mivel az értékcsökkenés összege levonható az adóköteles nyereségből, a vissza nem térítendő támogatás növeli az állam által évente társasági nyereségadó formájában elvont arányt.

A fent ismertetett vissza nem térítendő támogatásra vonatkozó adóztatási módszer, amelynek keretében a vissza nem térítendő támogatást az értékcsökkenéssel szinkronban adják hozzá a nyereséghez, a tagállamokban leginkább elterjedt módszer, egyes programokban azonban más adózási módszerek is előfordulnak.

¹³⁹ Meg kell jegyezni, hogy elszámolhatónak minősülhet az a kiadás is, amely az épületnek vagy földterületnek a bérlő vállalkozás általi megvásárlásával összefüggésben merül fel, azzal a feltétellel, hogy igazolják a támogatás szükségességét.

2.2. Számítási példák

1. példa: A támogatás nem adóköteles

A vissza nem térítendő támogatás minden tagállamban általában bevételként könyvelik el, és adókötelessé teszik. Azonban — különösen egyes K+F támogatások esetében — előfordulhat, hogy a vissza nem térítendő támogatás adómentes. Ilyen esetben az NTE egyenlő a nominális vissza nem térítendő támogatással.

2. példa: A beruházás csak egy kiadási kategóriát érint, és a vissza nem térítendő támogatás az első üzleti évek végén teljes mértékben adóköteles

Ez azt jelenti, hogy a teljes vissza nem térítendő támogatás társasági nyereségadó-köteles az első évtől kezdve. Ez a szabály nem feltétlenül túlzó, figyelembe véve, hogy azok a vállalkozások, amelyek általában veszteséget mutatnak ki működésük első éveiben, több üzleti évre átvihetik veszteségeiket.

A vissza nem térítendő támogatás NTE-jének kiszámításához abból levonják a kirótt adóterhet.

Például: Beruházás: 100
 Nominális vissza nem térítendő támogatás: 20
 Adókulcs: 40,0%

A támogatásra kirótt adó így $20 \times 40\% = 8$

Az NTE így: $(20 - 8)/100 = 12\%$

3. példa: A beruházás csak egy kiadási kategóriát érint, és a vissza nem térítendő támogatás öt évig lineárisan adóköteles

Ebben az esetben a juttatás öt évig egyenlő részletekben adóköteles. A támogatás egyötödét így öt évig mindegyik évben hozzáadják a nyereséghez. Az NTE kiszámításához az egyes években az alkalmazandó adózási rendelkezések szerint mindegyik egyötödre kirótt adó diszkontált összegét levonják a vissza nem térítendő támogatásból.

Például: Beruházás: 100
 Nominális vissza nem térítendő támogatás: 20
 Adókulcs: 40,0%
 Diszkont ráta: 8%

A következő táblázat az egyes években kirótt adó és a diszkontált értékek kiszámítását mutatja:

Nem hivatalos fordítás!

Időszak	Vissza nem térítendő támogatásra kirótt adó (1)	Diszkont tényező (2)	Diszkontált érték (1) x (2)
1. év vége	$(20/5) \times 40\%$	1,0	1,600
2. év vége	$(20/5) \times 40\%$	$1/(1+0,08)^1$	1,481
3. év vége	$(20/5) \times 40\%$	$1/(1+0,08)^2$	1,372
4. év vége	$(20/5) \times 40\%$	$1/(1+0,08)^3$	1,270
5. év vége	$(20/5) \times 40\%$	$1/(1+0,08)^4$	1,176
		Összesen	6,900

Az utolsó oszlopban szereplő összeg az egyes években kirótt diszkontált adók összegét jelenti. A nettó támogatási egyenértéket úgy lehet megkapni, hogy a nominális támogatásból ezt kivonják.

Így a NTE: $(20 - 6,9)/100 = 13,1\%$

Megjegyzés: A vissza nem térítendő támogatásra kirótt adót az első év végén annak a feltételezésnek az alapján diszkontálják, hogy ez az az időpont, amikor a vállalkozás első értékcsökkenési leírását eszközli.

4. példa: A beruházás három kiadási kategóriát: földterületet, épületeket és berendezéseket érint, és különböző időrendben adóztatják

A három kiadási típus képezi azt, amit a támogatás általános alapjának neveznek. Az általános alapon belül a kiadásokat tagállamonként eltérő bontásban osztják fel, amelyet a következő táblázat mutat be.

	Földterület	Épületek	Berendezések
Belgium	5	40	55
Németország	5	30	65
Franciaország	5	50	45
Olaszország	5	30	65
Luxemburg	5	50	45
Hollandia	5	40	55
Egyesült Királyság	10	20	70
Dánia	5	45	50
Görögország	3	27	70
Spanyolország	5	40	55
Írország	5	50	45
Portugália	3	25	72
Ausztria	5	30	65

Finnország	1	19	80
Svédország	5	45	50

Ezeket a tényezőket használják a támogatási programok elméleti NTE-jének kiszámítására. Egyedi támogatások esetén viszont az általános alapon belüli három kiadási kategória tényleges elosztási kulcsát használják.

Mivel a kiadás kategóriájának megfelelően különböző időrendben adóköteles a vissza nem térítendő támogatás, az első lépés a vissza nem térítendő támogatás arányos elosztása a támogatás alapját képező tételek között.

A következő lépés az adóként kirótt összegek kiszámítása mindegyik kiadási kategóriára külön-külön (a számítás ugyanolyan, mint a 3. példában szereplő).

Végül az NTE meghatározásához az adókat kivonják a nominális támogatásból:

NTE = nominális támogatás mínusz

- a földterülethez rendelt támogatásra kirótt adó
- az épületekhez rendelt támogatásra kirótt adó
- a berendezésekhez rendelt támogatásra kirótt adó

Például: Beruházás: 100

- ebből: — földterület: 3 nem leírható értékcsökkenésként
 — épületek: 33 lineáris értékcsökkenési leírás 20 év alatt
 — berendezések: 64 csökkenő értékcsökkenési leírás 5 év alatt

nominális vissza nem térítendő támogatás: 20

adókulcs: 55%

diszkont ráta: 8%

A földterülethez rendelt támogatás adójának kiszámítása

A földterület után általában nem számolható el értékcsökkenés. Feltéve, hogy a támogatás ugyanolyan ütemben adóköteles, mint az értékcsökkenés üteme, a földterülethez rendelt támogatást nem adóztatják, és a földterület tekintetében nyújtott vissza nem térítendő támogatásból nem vonnak le adót.

Az épületekhez rendelt támogatás adójának kiszámítása

Feltéve, hogy az épületekhez rendelt támogatás egyenlő részletekben, az értékcsökkenés ütemének megfelelő ütemben adózik, azaz 20 évig:

- az épületekhez rendelt nominális támogatás: $20 \times 33\% = 6,6$
- a vissza nem térítendő támogatás nyereségbe számított része évente: $6,6/20 = 0,33$
- az erre a részre kivetett adó összege: $0,33 \times 55\% = 0,18$

Az épületekhez nyújtott vissza nem térítendő támogatás tekintetében 20 éven át évente 0,18 összeg lenne esedékes a nyereségből. Ha az összegek e sorát az első év végén diszkontálják (a 3. példában szereplő táblázatban szereplő számítással), az időszakban az épületekre nyújtott támogatásra kirótt teljes adó összege 1,925.

A berendezésekhez rendelt támogatás adójának kiszámítása

Tételezzük fel, hogy a berendezésekhez rendelt támogatás ugyanolyan ütemben adózik, mint az értékcsökkenés üteme, azaz csökkenő módon öt éven át, a következő kulcsokkal: 40%, 24%, 14,4%, 10,8% és 10,8%.

Az épületektől eltérően ebben az esetben mindegyik évben más az adózás. Az adót ezért évente kell kiszámítani. A nominális vissza nem térítendő támogatás berendezésekhez rendelt része $20 \times 64\% = 12,8$.

Az adóterhek kiszámításához

Időszak	Támogatásra kirótt adó (1)	Diszkont tényező (2)	Diszkontált érték (1) x (2)
1. év vége	$12,8 \times 40\% \times 55\%$	1,0	2,816
2. év vége	$12,8 \times 24\% \times 55\%$	$1/(1+0,08)^1$	1,564
3. év vége	$12,8 \times 14,4\% \times 55\%$	$1/(1+0,08)^2$	0,869
4. év vége	$12,8 \times 10,8\% \times 55\%$	$1/(1+0,08)^3$	0,604
5. év vége	$12,8 \times 10,8\% \times 55\%$	$1/(1+0,08)^4$	0,559
		Összesen	6,412

Az NTE kiszámítása:

—	nominális vissza nem térítendő támogatás	20
mínusz:		
—	a földterülethez rendelt támogatásra kivetett adó	0
—	az épületekhez rendelt támogatásra kivetett adó	-1,925
x		
—	a berendezésekhez rendelt támogatásra kivetett adó	-6,412
		NTE 11,6%

Megjegyzések:

1. A vissza nem térítendő támogatásnak a támogatások elbírálásánál említett adóztatására az érintett tagállamok adójoga és a szóban forgó programok különleges rendelkezései az irányadók.
2. Az NTE meghatározásához ezért pontos információkkal kell rendelkezni:
 - az adott országban a társasági nyereségadó-kulcsokról,

- a hatályos értékcsökkenési szabályokról vagy a támogatás nyereségbe építésének a szóban forgó program által előírt különleges módszeréről.

3. TÁMOGATOTT KÖLCSÖN FORMÁJÁBAN NYÚJTOTT BERUHÁZÁSI TÁMOGATÁS NETTÓ TÁMOGATÁSI EGYENÉRTÉKE

3.1. Általános eset

Az adott vállalkozásnak támogatott kölcsön formájában nyújtott beruházási támogatást először a kamatkedvezmény százalékpontjának számában, azaz a referencia ráta és a hitelező által felszámított kamatláb különbségében fejezik ki.

A kamatkedvezmény egyetlen hatása a kamatterhek csökkentése, mivel feltételezhető, hogy a tőketörlesztéseket azonos módon teljesítik, függetlenül attól, hogy a kamat a szokásos vagy csökkentett mértékű.

A kölcsön törlesztéséhez kapott kedvezményt a beruházás százalékos arányában fejezik ki, hasonlóan a tőkejuttatáshoz. Ez adja meg a nominális vagy bruttó támogatási egyenértéket.

Ez nem a végleges haszon, amelyet a vállalkozás a kamattámogatásból származtat. Tekintve, hogy a kamatköltségek az adóköteles nyereségből levonhatók, a kamattámogatás az ilyen adókedvezmény egy részének elvesztését jelenti, mivel növeli az állam által társasági nyereségadó formájában elvont összeget.

Ebből következően a nettó támogatási egyenértéket (NTE) úgy kapják meg, hogy a bruttó támogatási egyenértékből kivonják az adóköteles nyereség kamatkedvezménynek tulajdonítható emelkedésére az állam által kirótt adót.

A vissza nem térítendő támogatás esetéhez hasonlóan a támogatott hitel NTE-je az adott ország támogatási programja vagy adójoga által biztosított elemeken, valamint szokásosan megállapított egyes paramétereken alapulnak.

A támogatott kölcsön formájában nyújtott beruházási támogatás NTE-jének kiszámításához a következő elemekre van szükség:

- a kölcsön futamideje,
- a türelmi idő tartama, azaz az a kezdeti idő, amikor nem kell törleszteni, a kamatot a teljes tőkeösszeg után fizetik,
- a kamatkedvezmény százalékpontjainak száma,
- a kamatkedvezmény időtartama, amely nem feltétlenül egyezik meg a kölcsönével,
- a kölcsön összege a beruházás százalékos vagy egyéb arányában kifejezve,
- referencia/ diszkont ráta,
- adókulcs.

Ezenkívül szükséges ismerni a kölcsön törlesztésének feltételeit. Az esetek többségében a kölcsönt lineárisan törlesztik egyenlő részletekben, a kamat a fennálló tőketartozásra esedékes. A törlesztés esetenként állandó éves részletek formájában történik, amely esetben az NTE kiszámításánál ezt figyelembe veszik.

3.2. Számítási példák

1. példa

1. Paraméterek

- a kölcsön tíz évre szól, lineáris törlesztéssel, türelmi idő nélkül,
- a kamatkedvezmény a kölcsön futamideje alatt három százalékpont,
- a kölcsön a beruházás 40%-ára szól,
- a referencia/diszkont ráta 8%,
- az adókulcs 35%.

2. Az egységnyi támogatáselem kiszámítása

Az egységnyi támogatáselem a beruházás 100%-ára adott kölcsön egypon-
tos kamatkedvezményének nominális támogatási egyenértéke, figyelembe véve a támogatás
paraméterekként használt jellemzőit. Kiszámítása a következőképpen történik:

Év vége	Kölcsön: fennálló tőketartozás (1)	1 pontos kamatkedvezmé- ny (2)	Szerzett haszon (1) x (2)	Diszkont tényező (3)	Diszkontált érték(*) (1) x (2) x (3)
1	100	1%	1	$1/(1+0,08)^1$	0,926
2	90	1%	0,9	$1/(1+0,08)^2$	0,772
3	80	1%	0,8	$1/(1+0,08)^3$	0,635
4	70	1%	0,7	$1/(1+0,08)^4$	0,515
5	60	1%	0,6	$1/(1+0,08)^5$	0,408
6	50	1%	0,5	$1/(1+0,08)^6$	0,315
7	40	1%	0,4	$1/(1+0,08)^7$	0,233
8	30	1%	0,3	$1/(1+0,08)^8$	0,162
9	20	1%	0,2	$1/(1+0,08)^9$	0,100
10	10	1%	0,1	$1/(1+0,08)^{10}$	0,046
				Egységnyi támogatáselem:	4,112

* A diszkontálás az első év elején kezdődik.

3. Nettó támogatási egyenérték kiszámítása

A nettó támogatási egyenértéket egyszerűen a támogatás jellemzői (hárompon-
tos kamatkedvezmény, 40% kölcsönrész, támogatás nem adóztatható része: $(1 - 35\%)$) és az
egységnyi támogatáselem szorzatával lehet megkapni:

$$\text{NTE} = 4,112 \times 3 \times 40\% \times (1 - 35\%) = 3,21\%$$

2. példa

1. Paraméterek

A paraméterek ugyanazok, mint az 1. példa esetében, de a törlesztéshez kétéves türelmi idővel. Ez azt jelenti, hogy az első két évben nincs tőketörlesztés. A tízéves kölcsönt így nyolc egyenlő részletben törlesztik a harmadik évtől a tizedikig. Kamatot tíz év alatt a fennálló tőketartozás után kell fizetni.

2. Az egységnyi támogatáselem kiszámítása

Év vége	Kölcsön: fennálló tőketartozás (1)	1 pontos kamatkedvezmény (2)	Szerzett haszon (1) x (2)	Diszkont tényező (3)	Diszkontált érték(*) (1) x (2) x (3)
1	100	1%	1	$1/(1+0,08)^1$	0,926
2	100	1%	1	$1/(1+0,08)^2$	0,857
3	100	1%	1	$1/(1+0,08)^3$	0,794
4	87,5	1%	0,875	$1/(1+0,08)^4$	0,643
5	75,0	1%	0,750	$1/(1+0,08)^5$	0,510
6	62,5	1%	0,625	$1/(1+0,08)^6$	0,394
7	50	1%	0,500	$1/(1+0,08)^7$	0,292
8	37,5	1%	0,375	$1/(1+0,08)^8$	0,203
9	25,0	1%	0,250	$1/(1+0,08)^9$	0,125
10	12,5	1%	0,125	$1/(1+0,08)^{10}$	0,058
				Egységnyi támogatás elem:	4,802%

* A diszkontálás az első év elején kezdődik.

3. Nettó támogatási egyenérték kiszámítása

Az 1. példához hasonlóan az egységnyi támogatáselemet megszorozzák a kedvezménypontok számával, a kiadás kölcsönrel fedezett részével, és az 1 és az adókulcs közti különbséggel:

$$\text{NTE} = 4,802 \times 3 \times 40\% \times (1 - 35\%) = 3,75\%$$

Megjegyzés: Látható, hogy a többi tényező egyenlősége esetén a tőketörlesztésnél a türelmi idő bevezetésének eredményeként nő az NTE. A türelmi idő növeli az egyes évben esedékes fennálló tőketartozást, így a kamatkedvezménynek tulajdonítható hasznot, ebből következően pedig az egységnyi támogatáselemet.

3. példa

1. Paraméterek

Azonosak a 2. példában szereplő tényekkel, a kölcsönt azonban állandó éves részletekben kell törleszteni.

Ebben az esetben a számítási mód alapvetően eltér az előző két példában alkalmazottól: először kiszámítják a kamatkedvezmény nélkül a „szokásos” éves részleteket, majd a „kedvezményes” részleteket: a két sor közötti különbséget évről évre állapítják meg, az eredményeket pedig diszkontálják, így kapják meg a támogatási egyenértéket.

2. A támogatási egyenérték kiszámítása

A kölcsön százalékos arányában kifejezett állandó éves részletek kiszámítása a következő:

$$A = i/(1-r^n)$$

$$\text{ahol } r = 1/(1 + i)$$

i a kamatláb, n pedig az évek száma, amelyre a részletet számítják. A következő számítások 100 egységnyi kölcsönre vonatkoznak:

Év	Szokásos részlet (1)	Kedvezményes éves részlet (2)	Szerzett haszon (3)	Diszkont tényező (4)	Diszkontált érték(*) (3) x (4)
1	8	5	3	$1/(1+0,08)^1$	2,778
2	8	5	3	$1/(1+0,08)^2$	2,572
3	17,401	15,472	1,929	$1/(1+0,08)^3$	1,532
4	17,401	15,472	1,929	$1/(1+0,08)^4$	1,418
5	17,401	15,472	1,929	$1/(1+0,08)^5$	1,313
6	17,401	15,472	1,929	$1/(1+0,08)^6$	1,216
7	17,401	15,472	1,929	$1/(1+0,08)^7$	1,126
8	17,401	15,472	1,929	$1/(1+0,08)^8$	1,042
9	17,401	15,472	1,929	$1/(1+0,08)^9$	0,965
10	17,401	15,472	1,929	$1/(1+0,08)^{10}$	0,894
				Támogatási egyenérték:	14,85%

* A diszkontálás az első év elején kezdődik.

3. Nettó támogatási egyenérték kiszámítása

A nettó támogatási egyenérték kiszámítása: a támogatási egyenérték és a kölcsönrel fedezett rész szorzata, ebből az adóként kirótt rész levonása

$$NTE = 14,85 \times 40\% \times (1 - 35\%) = 3,86\%$$

Megjegyzés: Ha a törlesztésre nincs türelmi idő, az ugyanígy számított NTE 3,41%

3.3. Támogatott kölcsön NTE-jének számítási képlete

Az előző, táblázatkezelőbe könnyen átültethető módszerek lehetővé teszik a kedvezményes kamatozású kölcsön NTE-jének kiszámítását az adott eset jellemzői szerint. Szokásos esetekben az NTE-t közvetlenül is ki lehet számítani, a következő képlet segítségével.

1. Fogalmak

- i az intervallumonkénti referencia ráta és $r = 1/(1 + i)$
- i' az esedékességi időszakokra számított támogatott mérték és $r' = 1/(1 + i')$
- P a kölcsön (az esedékességi időszakok számában kifejezett) tartama
- Q a kölcsönrel fedezett rész
- T az adókulcs
 - F a tőketörlesztéshez adott bármilyen türelmi idő tartama intervallumok számában: a türelmi idő alatt csak a kölcsön kamatát törlesztik a támogatott kamatláb szerint.
($F = 0$ ha nincs türelmi idő)

2. Lineáris törlesztés

$$NGE = (1-T) Q (1-i'/i) [1+(r^P-r^F)/(i \times (P-F))]$$

3. Törlesztés állandó éves részletekben

$$NGE = (1-T) Q (1-i'/i) \times (1-r^F+(r^F r^P)/(1-r^{P-F}))$$

II. MELLÉKLET
A NÉPSŰRŰSÉGI KRITÉRIUM ALAPJÁN A 92. CIKK (3) BEKEZDÉSÉNEK C)
PONTJA SZERINTI MENTESSÉGRE JOGOSULT RÉGIÓKBAN A SZÁLLÍTÁSI
TÖBBLETKÖLTSÉGEK ELLENTÉTELEZÉSÉHEZ NYÚJTOTT TÁMOGATÁS

Teljesítendő feltételek

- a támogatás csak a szállítás többletköltségeinek kiegyenlítését szolgálhatja. Az érintett tagállamnak kell igazolnia, hogy a kompenzációra objektív alapon van szükség. Túlkompenzáció soha nem lehetséges. Figyelembe kell venni a szállításhoz nyújtott más támogatási programokat is,
- támogatást csak az érintett ország nemzeti határain belüli áruszállítás többletköltsége tekintetében lehet nyújtani. A támogatás nem válhat exporttámogatássá,
- a támogatásnak objektív módon előre számszerűsíthetőnek kell lennie, egy támogatás-per-kilométer hányados vagy egy támogatás-per-kilométer és támogatás-per-súlyegység hányados alapján, továbbá éves jelentést kell készíteni, amely többek között a hányados vagy hányadosok működését is bemutatja,
- a többletköltség becslésének a leggazdaságosabb szállítási formán, és a termelés vagy feldolgozás helye és a kereskedelmi árusítóhelyek közötti legrövidebb útvonalon kell alapulnia,
- támogatást csak olyan vállalkozásoknak lehet nyújtani, amelyek az új népsűrűségi kritérium alapján a regionális támogatásra jogosult régiókban találhatóak. Az ilyen térségek lényegében négyzetkilométerenként 12,5 lakosnál alacsonyabb népsűrűségű NUTS III szintű földrajzi régiókból állnak. Bizonyos rugalmasság azonban megengedett a térségek kiválasztásában, a következő korlátok között:
 - a térség kiválasztásának rugalmassága nem jelentheti a szállítási támogatással lefedett népesség növekedését,
 - a rugalmasságra jogosult NUTS III részek népsűrűségének négyzetkilométerenként 12,5 lakosnál alacsonyabbnak kell lennie,
 - olyan NUTS III régiókhoz kell kapcsolódniuk területileg, amelyek megfelelnek az alacsony népsűrűségi kritériumnak,
 - népességüknek a szállítási támogatás teljes lefedettségéhez képest alacsonynak kell maradnia,
- nem részesülhet támogatásban az olyan vállalkozások termékeinek szállítása vagy továbbítása, amely vállalkozások elhelyezkedésére vonatkozóan nincs alternatíva (nyersanyag-kitermelő iparágak, vízerőművek, stb. termékei),
- a Bizottság által érzékenynek tartott ágazatokban (gépjárművek, szintetikus szálak, hajóépítés és acélipar) működő vállalkozásoknak adott szállítási támogatást mindig előzetesen kell bejelenteni, és azok a hatályos ágazati iránymutatás hatálya alá tartoznak.

III. MELLÉKLET

A 92. CIKK (3) BEKEZDÉSÉNEK C) PONTJÁBAN FOGLALT MENTESSÉG HATÁLYA ALÁ TARTOZÓ NÉPESSÉGRE VONATKOZÓ FELSŐ HATÁR MEGÁLLAPÍTÁSÁNAK MÓDSZEREI

1. A Bizottság először átfogó felső határt állapít meg a Közösségen belül a regionális támogatások által lefedett népesség tekintetében. Ez meghatározza a népességnek azt a maximális százalékos arányát, amelyet a 92. cikk (3) bekezdésében foglalt regionális mentességre jogosult régiók összességükben lefedhetnek.
2. A 92. cikk (3) bekezdésének a) pontjában foglalt mentesség szerint regionális támogatásra jogosult régiókat, valamint azok teljes lefedettségét közösségi szinten exogén módon és automatikusan állapítják meg a vásárlóerő-paritásban (PPS) mért egy főre eső GDP 75,0%-ára vonatkozó követelmény alkalmazásával. A Bizottság átfogó felső határra vonatkozó határozata tehát egyidejűleg népességnek a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontjában foglalt mentesség szerinti lefedettségének a felső határát is meghatározza közösségi szinten. A 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti felső határt úgy kapják meg, hogy az átfogó felső határból kivonják a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontjában foglalt mentesség szerint támogatható régiók népességét.
3. A 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti közösségi felső határt egy elosztási kulcs használatával (lásd I. rész) osztják fel a különböző tagállamok között, amely figyelembe veszi a regionális egyenlőtlenségeket nemzeti és közösségi összefüggésben egyaránt.

Az így kapott eredményeket ezután egyes más szempontok figyelembevételére érdekében kiigazítják (lásd a II. részt).

1. ELOSZTÁSI KULCS

4. A 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti közösségi felső határ elosztási kulcsát az olyan régiók népessége alapján számítják ki, amelyek nemzeti szinten adott küszöbértékekhez (lásd az 5. pontot) képest meghatározott egy főre eső GDP/PPS, illetve munkanélküliség tekintetében minimális egyenlőtlenséget mutatnak.

Az alkalmazott földrajzi egység a NUTS III szint. Mindegyik NUTS III régióra vonatkozóan kiszámítják az egy főre eső GDP/PPS és munkanélküliségi mutatók hároméves átlagos értékét a nemzeti átlaghoz képest. Az egy főre eső GDP/PPS-re és a munkanélküliségi rátára vonatkozó mutatókat az Eurostat szolgáltatja.

5. A fent említett küszöbértékeket mindkét követelményre (egy főre eső GDP/PPS és munkanélküliség) és minden egyes érintett tagállamra kiszámítják. A számítást két szakaszban végzik. Az első azonos alap-küszöbértéket állapít meg minden tagállamra, amely az egy főre eső GDP esetén 85, a munkanélküliség ráta esetében pedig 115. A második szakaszban az alap-küszöbértékeket az egyes tagállamoknak a közösségi átlaghoz képest viszonylagos helyzetét figyelembe véve igazítják ki. Az alkalmazott képlet a következő:

$$\text{Küszöb} = 1/2 \times (\text{Alap-küszöb} + \text{Alap-küszöb} \times 100/\text{Európai index})$$

ahol az európai index a különböző tagállamok munkanélküliségi vagy egy főre eső GDP/PPS helyzetét a megfelelő közösségi átlag százalékos arányában fejezi ki. Az

európai indexet a regionális mutatóknál alkalmazott három év átlagos értékeként számítják ki.

Így minél kedvezőbb egy tagállam helyzete munkanélküliség vagy életszínvonal szempontjából, annál szelektívebbek a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerint lefedett népesség felső határának elosztásánál használt küszöbértékek, és fordítva.

Annak érdekében azonban, hogy a munkanélküliségi követelmény ne váljon túl merevvé, a megfelelő küszöbérték felső határa 150. Ez megkönnyíti a regionális támogatások nyújtását olyan tagállamokban, amelyek a hazai munkanélküliség szempontjából jelentős egyenlőtlenségeket mutatnak, de helyzetük közösségi szinten nem tűnik olyan kedvezőtlennek. Mivel az egy főre eső GDP/PPS küszöbérték szempontjából a tagállamok között megfigyelt különbségek kicsik, nem tartották szükségesnek minimális szintet megállapítani.

6. A regionális mutatókat ezután összehasonlítják a fent említett küszöbértékekkel, ami lehetővé teszi annak megállapítását, hogy az érintett régió elegendő regionális egyenlőtlenséget mutat-e ahhoz, hogy azt figyelembe vegyék az elosztási kulcs kiszámításában.

A 92. cikk (3) bekezdésének a) pontja szerinti mentesség értelmében regionális támogatásra nem jogosult olyan régiók népességét, amelyek a fent említett két küszöbérték legalább egyikével összehasonlítva elegendő regionális egyenlőtlenséget mutatnak, összesítik az egyes tagállamok tekintetében. A 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti közösségi felső határ elosztási kulcsát a Közösség teljes népességéből az egyes tagállamok részesedésként határozzák meg.

7. A fent említett korrekciókra is figyelemmel, az egyes tagállamok 92. cikk (3) bekezdésének c) pontjában foglalt mentesség szerinti népességi felső határt az elosztási kulcs közvetlen alkalmazásával számítják ki, azaz megszorozzák a népességben kifejezett, a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti közösségi felső határt a tagállam részesedésével a teljes kapott összegből.

2. KORREKCIÓK

8. Az így kapott eredményeket szükség szerint korrigálják, annak érdekében, hogy:
 - mindegyik tagállamnak garantálják, hogy a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti mentesség értelmében támogatott népesség legalább egyenlő a 92. cikk (3) bekezdésének a) pontja szerinti mentességgel nem érintett népesség 15%-ával és nem haladja meg annak 50%-át,
 - mindegyik tagállamban elégséges arányt érjenek el ahhoz, hogy azok a régiók támogathatók legyenek, amelyek éppen elvesztették a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti státuszukat, valamint az alacsony népsűrűségű térségek,
 - a tagállam (a két, 92. cikk (3) bekezdésben foglalt regionális mentesség szerinti) teljes lefedettségének csökkenését a korábbi lefedettség 25%-ára korlátozzák.
9. A fenti korrekciókkal közvetlenül nem érintett tagállamok tekintetében kapott eredményeket azután arányosan kiigazítják, hogy az egyedi felső határok összege egyenlő legyen a Közösségre megállapított, a 92. cikk (3) bekezdésének c) pontja szerinti felső határral.

A nemzeti regionális támogatásról szóló iránymutatás módosítása
(2000/C 258/06)

(EGT vonatkozású szöveg)

A nemzeti regionális támogatásról szóló iránymutatás¹⁴⁰ 3.10.4., 4.15., 4.16. és 4.17. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„3.10.4. Kis népsűrűségű térségek és a legkülső régiók:

- a 3.9. pontban említett, az egyes tagállamokra vonatkozó plafontól függően, a négyzetkilométerenként 12,5 lakosnál kisebb népsűrűségű térségek¹⁹, valamint az ultraperiférikus régiók is a szóban forgó mentesség hatálya alá tartozhatnak.

Működési támogatás:

4.15. A társaságok folyó kiadásainak csökkentéséhez nyújtott regionális támogatás (működési támogatás) általában tilos.

Kivételes esetben azonban a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének a) pontja* szerinti mentességre jogosult térségekben lehet ilyen támogatást nyújtani, feltéve, hogy az a regionális fejlődéshez való hozzájárulásával és sajátosságaival indokolható, valamint, ha a támogatás mértéke arányos a támogatással orvosolni kívánt hátrányokkal³⁶. A tagállam feladata az esetleges hátrányok létét bizonyítani és azok jelentőségét felmérni. A működési támogatást időben korlátozni és fokozatosan csökkenteni kell.

4.16. Kivételes esetben nyújtható nem fokozatosan csökkenő mértékű és időben nem korlátozott működési támogatás is, amennyiben az alábbi feltételeknek megfelel.

4.16.1 A Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének a) és c) pontja alapján mentességre jogosult ultraperiférikus régiókban, valamint a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének a) pontja vagy a 3.10.4. pontban említett népsűrűségi kritérium alapján a 87. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerint mentességre jogosult kis népsűrűségű térségekben különleges feltételek mellett³⁸ lehet engedélyezni a nem fokozatosan csökkenő mértékű és időben nem korlátozott támogatást a szállítási többletköltségek³⁷ részleges ellensúlyozása céljából. A tagállam feladata az ilyen többletköltségek létezésének bizonyítása, illetve azok összegének meghatározása.

4.16.2. Ezen kívül, a Szerződés 87. cikke (3) bekezdésének a) és c) pontja alapján mentességre jogosult ultraperiférikus régiókban engedélyezhető a nem fokozatosan csökkenő mértékű és időben nem korlátozott támogatás, amennyiben annak célja a Szerződés 299. cikkének (2) bekezdésében meghatározott tényezőkből adódóan a gazdasági tevékenység folytatása során felmerülő többletköltségek ellensúlyozása, amely tényezők állandósága és

¹⁴⁰ HL C 74.szám, 1998.03.10., 9. o.

kombinációja súlyosan korlátozza az ilyen térségek fejlődését (nagy távolság, elszigeteltség, kis méret, kedvezőtlen domborzati és éghajlati viszonyok, illetve néhány terméktől való gazdasági függőség). A tagállam feladata a többletköltségek összegének meghatározása, illetve annak bizonyítása, hogy azok kapcsolódnak a 299. cikk (2) bekezdésében meghatározott tényezőkhöz.

A javasolt támogatást a regionális fejlődéshez való hozzájárulásával és sajátosságaival kell indokolni, szintjének arányosnak kell lennie az ellentételezni kívánt többletköltségekkel.

A többletköltségek ellentételezésének szintjét a térség fejlettségi szintje alapján is meg kell vizsgálni.

Végül, a Bizottság olyan időtartamra engedélyezi a támogatást, amely legkésőbb az akkor hatályos nemzeti regionális támogatási térképek érvényességének lejártával véget ér, amikor a Bizottság a programot jóváhagyja. Ezáltal biztosított, hogy a támogatási szint rendszeres újraértékelése garantálja, hogy az hosszú távon összhangban álljon az érintett térség helyzetével.

- 4.17. A tagállamok közötti export³⁹ elősegítésére szánt működési támogatás nem engedélyezett.

* Az új számozás az Amszterdami Szerződést követi.”

A Bizottság a fenti módosításokat attól fogva alkalmazza a bejelentett új állami támogatási tervezetekre, illetve azokra a bejelentésekre, amelyekkel kapcsolatban addig döntést még nem hozott, amikor a módosításról szóló döntésről a tagállamokat értesíti.

A 659/1999/EK tanácsi rendelet¹⁴¹ 1. cikke f) pontjának értelmében minden „jogellenes támogatást” a támogatás nyújtásának időpontjában érvényes szabályokkal és iránymutatásokkal összhangban kell értékelni.

¹⁴¹ HL L 83, 1999.03.27., 1. o.

**A Bizottság tagállamokhoz címzett közleménye
a nagyberuházási projektekhez nyújtott regionális támogatás multiszektorális
keretrendszeréről,
A szintetikusszál-ipar támogatásának kódexéről,
A gépjárműipar részére nyújtott állami támogatás keretrendszeréről
(2001/C 368/03)**

(EGT vonatkozású szöveg)

A nagyberuházási projektekre nyújtott jelenlegi regionális támogatás multiszektorális keretrendszerét 1997-ben fogadták el, és 1998. szeptember 1-jén lépett hatályba egy kezdeti hároméves próbaidőszakra. A próbaidőszak vége előtt a Bizottságnak alaposan felül kell vizsgálnia a keretrendszer hasznosságát és alkalmazási körét; mérlegelnie kell többek között a keretrendszer megújítását, felülvizsgálatát vagy megszüntetését. 2001 júliusában az érvényességét meghosszabbították 2001. december 31-ig, hogy a Bizottság be tudja fejezni a felülvizsgálatot.

A szintetikusszál-ipar támogatásának kódexe 1996. április 1-jén lépett hatályba, hároméves érvényességi időszakkal. Érvényességét meghosszabbították 2001. december 31-ig, hogy a Bizottság a multiszektorális keretrendszer felülvizsgálatának összefüggésében fel tudja mérni, hogy a szintetikusszál-ipar ágazati keretrendszere megfelelő-e még.

1989-ben a Bizottság bevezetett egy közösségi keretrendszert a gépjárműipar részére nyújtott állami támogatásra vonatkozóan. Érvényességét meghosszabbították 2001. december 31-ig, hogy a Bizottság a multiszektorális keretrendszer felülvizsgálatának összefüggésében fel tudja mérni, hogy a gépjárműipar részére nyújtott állami támogatás ágazati keretrendszere megfelelő-e még.

A bizottsági szolgálatok első többoldalú ülését a tagállamok szakértőivel 2001. július 13-án tartották, hogy megvitassák a több ágazatra kiterjedő keretrendszer hasznosságának és alkalmazási körének előzetes felülvizsgálatát, továbbá hogy feltárják a lehetőségeket a jövőre nézve. További többoldalú ülést tartanak 2001. november 13-án, hogy megvitassák egy új, multiszektorális keretrendszer tervezetét.

Eközben szükségessé válik a jelenlegi nagyberuházási projektekre nyújtott regionális támogatás multiszektorális keretrendszere, a szintetikusszál-ipar támogatásának kódexe és a gépjárműipar részére nyújtott állami támogatás közösségi keretrendszere érvényességének meghosszabbítása 2002. december 31-ig, hogy lehetővé váljon a tagállamokkal folytatott megfelelő konzultációs eljárás, a szigorú támogatási fegyelem fenntartásával.

Az Önök kormányát értesítették arról egy 2001. október 12-i keltezésű levélben, hogy a Bizottság meg kívánja hosszabbítani a nagyberuházási projektekre nyújtott regionális támogatás multiszektorális keretrendszere, a szintetikusszál-ipar támogatásának kódexe és a gépjárműipar részére nyújtott állami támogatás közösségi keretrendszere érvényességét 2002. december 31-ig, hogy lehetővé váljon a konzultáció a tagállamokkal a jövőbeni, multiszektorális keretrendszeréről. Ha az új, multiszektorális keretrendszer 2001. december 31. előtt hatályba lép, hatálybalépésének napjától a három meghosszabbított keretrendszer helyébe lép.

2001. november 13-i ülésén a Bizottság ennek megfelelően úgy határozott, hogy meghosszabbítja a nagyberuházási projektekre nyújtott regionális támogatás multiszektorális keretrendszere, a szintetikusszál-ipar támogatásának kódexe és a gépjárműipar részére

nyújtott állami támogatás közösségi keretrendszere érvényességét 2002. december 31-ig.

Ugyanezen ülésén a Bizottság úgy határozott, hogy javasolja az EK-Szerződés 88. cikkének (1) bekezdése szerinti megfelelő intézkedés formájában, hogy a tagállamok feleljenek meg a nagyberuházási projektekre nyújtott regionális támogatás multiszektorális keretrendszere, a szintetikusszál-ipar támogatásának kódexe és a gépjárműipar részére nyújtott állami támogatás közösségi keretrendszere azon szabályainak, amelyek e meghosszabbítás eredményeként jöttek létre, különösen az ott meghatározott bejelentési követelményeknek.

Az Önök kormányát felkérjük, hogy 2001. november 26-ig tájékoztassa a Bizottságot, hogy egyetért-e a fenti javaslatokkal. Ha az Önök kormánya nem jelzi beleegyezését ezen időszakon belül, a Bizottságnak meg kell indítania az EK-Szerződés 88. cikkének (2) bekezdésében előírt eljárást minden olyan jóváhagyott támogatási program tekintetében, amely alkalmazható azon ágazatokra, amelyekre a nagyberuházási projektekre nyújtott regionális támogatás multiszektorális keretrendszere, a szintetikusszál-ipar támogatásának kódexe és gépjárműipar részére nyújtott állami támogatás közösségi keretrendszere vonatkozik.